

The Project Gutenberg eBook of Kuningas Henrik Viides, by William Shakespeare

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Kuningas Henrik Viides

Author: William Shakespeare

Translator: Paavo Emil Cajander

Release date: June 7, 2012 [EBook #39939]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KUNINGAS HENRIK VIIDES ***

Produced by Tapio Riikonen

KUNINGAS HENRIK VIIDES

Kirj.

William Shakespeare

Paavo Cajanderin suomennos ilmestyi v. 1905.

Näytelmän henkilöt:

KUNINGAS HENRIK VIIDES.

GLOSTERin herttua, | kuninkaan veljet.

BEDFORDin herttua, |

EXETERin herttua, kuninkaan setä.

YORKin herttua, kuninkaan serkku.

SALISBURYn kreivi.

WESTMORELANDin kreivi.

WARWICKin kreivi.

CANTERBURYn arkkipiispa.

ELYn piispa.

CAMBRIDGEin kreivi, |

Loordi SCROOP, | salaliittolaisia.

Sir THOMAS GREY, |

Sir THOMAS ERPINGHAM, |

GOWER, |

FLUELLEN, | upseereja kuningas Henrikin sotajoukossa.
MACMORRIS, |
JAMY, |
BATES, COURT, WILLIAMS, sotamiehiä samassa sotajoukossa.
PISTOOLI, NYM, BARDOLPH, Falstaffin entisiä palvelijoita,
nykyään sotamiehiä kuningas Henrikin sotajoukossa.
POIKA, edellisten palvelija.
KAARLE KUUDES, Ranskan kuningas.
LOUIS, Dauphin.
BURGUNDin herttua.
ORLEANSin herttua.
BOURBONin herttua.
Ranskan konnetaabeli.
RAMBURES ja GRANDPRÉ, ranskalaisia ylimyksiä.
MONTJOY, ranskalainen airut.
Harfleurin linnan päällikkö.
Lähettiläitä Englannin kuninkaan luona.
ISABELLA, Ranskan kuningatar.
KATARIINA, Kaarlen ja Isabellan tytär.
ALICE, prinsessa Katariinan hovineitsyt.
ROUVA REIPAS, Pistoolin puoliso.
Herroja ja naisia, upseereja, ranskalaisia ja englantilaisia
sotamiehiä, lähettiläitä ja seuralaisia.

TAPAUS, alussa Englannissa, sittemmin Ranskassa.

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS.

(Kuoro esiintyy.)

KUORO.

Tulinen tänne runotar, mi nousis
Kirkkaimpiin innostuksen ilmoihin!
Kuningaskunta näyttämöksi, prinssit
Siin' esiintyjiksi, ja kuninkaat
Näytelmän uhka-uljaan katsojiksi!
Silloinpa Henrik urho luonnossaan
Ilmaantuis Marsina, ja kantapäillä,
Kuin kahlekoirat, nälkä, tuli, miekka
Rukoilis työtä. Anteeks, arvo seura,
Ett' arkihenki mieto rohkenee
Lavalla tällä halvall' esitellä
Suurtyötä mointa! Laaja Ranskan maa
Mahtuisko tähän korsuun? Voisko tähän
Puusoikkoon sulloa ne kypäritkään,
Jotk' Agincourtiss' ilmaa säikäytti!
Anteeksi! Pieni käyrä numerohan
Voi tietää miljoonaa; siis suokaa meidän,
Tuon suuren luvun nollain, vaikutella
Kuvitusvoimahanne. Olettakaa,
Nää seinät että kehykseensä sulkee
Kaks mahtivaltaa, kaksi naapurusta,
Jotk', otsa korkealla, toistaan uhkaa
Molemmin puolin syvää, kaitaa merta.
Puuttemme täydentäkää mielessänne,
Tuhansiks ositelkaa joka mies
Ja valmiiks ajatelkaa sotajoukot
Kun puhe ratsuist' on, niin kuvitelkaa,
Ett' uljain kavioin ne maata polkee.
Kuninkaat mielessänne koristelkaa,

Heit' ees taa kuljetelkaa ohi aikain,
Ja hiekkalasin juoksuun supistakaa
Vuosjakson työt. Mun, kuoron, täss' on toimi
Esittää teille tapausten loimi.
Proloogina nyt pyydän kiltiks teitä
Ja suopeasti tuomitsemaan meitä.

(Poistuu.)

Ensimmäinen kohtaus.

Lontoo. Eteishuone kuninkaanlinnassa.

(Canterburyn arkkipiispa ja Elyn piispa tulevat.)

CANTERBURY.

Niin, tietäkää, mylord, taas esillä
On sama lakiehdotus, jok' oli
Kuningasvainaan yhdentenätoista
Hallintovuonna vasten tahtoamme
Lähellä päästä voimaan, jos ei hurja,
Levoton aika sit' ois tyhjäksi tehnyt.

ELY.

Mut miten nyt se torjutaan, mylord?

CANTERBURY.

Sit' ajatella sietää. Jos se voittaa,
Niin menee paras, osa tiloistamme:
Maat maalliset, jotk' ovat hurskaat miehet
Kirkolle testamentanneet, ne kaikki
Meilt' otetaan; kuninkaan loistoks niillä
Viistoista kreiviä voi muka pitää
Ja viisitoistasataa ritaria,
Kuustuhat kaksisataa kantapoikaa;
Viel' avuks sairaille ja iäkkäille,
Raukoille, joilt' on ruumiin tarmo mennyt,
Satasen pulskaa vaivaistaloa,
Ja siihen lisäksi tuhat puntaa vuosin
Kuninkaan kassaan: se on ehdotus.

ELY.

Sep' aimo kulaus!

CANTERBURY.

Kalkit juo ja kaikki.

ELY.

Mut miten sitä estää?

CANTERBURY.

Kuningas

On laupias ja hienotunteinen.

ELY.

Ja pyhän kirkon harras ystävä.

CANTERBURY.

Nuoruuden eljet moist' ei ennustaneet.
Mut tuskin hengetön ol' isän ruumis,
Niin pojan hurjuus sekin heikkenen
Ja kuolleen näytti: sillä tuokiossa
Tul' äly niinkuin enkeli ja pieksi
Hänestä pois tuon synnin Aatamin
Ja hänen ruumiistaan tek' ilotarhan,
Jonk' omaa nyt ja täyttää taivaan henget.
Niin pian opinkäynyttä ei toista;

Ei koskaan ole parannuksen virta
Niin ripein vuoltein pessyt tahraa pois;
Ei koskaan ykspäisyyden lohikäärme
Niin äkist' ole istuimeltaan syösty,
Niin kerrassaan, kuin tässä kuninkaassa.

ELY.

Se muutos hyväonninen on meille.

CANTERBURY.

Puhuvan hänen kuulkaa uskonnosta,
Niin ihmetystä täynnä sydämmenne
Vain toivois, ett' ois kuninkaamme piispa;
Neuvottelevan kuulkaa valtatöistä,
Niin sanotte: tuo hänen alaans' onkin;
Sodasta kuulkaa haastavan, niin tuntuu
Kuin muuttuis soitoks julma miekankalske;
Udelkaa valtiollist' asiaa,
Hän gordilaiset solmut helpost' avaa
Kuin sukkanauhansa; niin, kun hän puhuu,
Niin vaiti ilma on, tuo villipää,
Ja kaikkein korviss ihmettely mykkä
Hunajaa väijyy hänen huuliltaan;
Niin että elämän on taitopuoli
Hänessä tiedon kasvattaja ollut.
On ihme, ett' on niin hän vaurastunut,
Vaikk' aina haluns' oli turhuuteen,
Opiton, tyhjä, raaka seura hällä,
Ja humut, huvit, kesti: ajan veivät,
Ja häness' ahkeruutt' ei nähty koskaan,
Ei hillintää, ei pidättäytymistä
Huonoista paikoista ja joukkioista.

ELY.

Nokkosten alla kasvaa mansikoita,
Ja terveet marjat menestyy ja kypsyy
Paraiten halvempien kanssa rinnan.
Näin prinssi hurjuutensa hunnun alle
Älynsä peitti, joka sekin kasvoi
Rajuimmin niinkuin kesäruoho yöllä
Ja vahvaks varttui, vaikka näkymättä.

CANTERBURY.

Niin kyllä, ihmeitä ei ole enää;
Ja siis on meidän etsittävä johto
Jokaisen ilmeen syntyyn.

ELY.

Mut, mylord,

Tuon alahuoneen ehdotuksen kuinka
Nyt lievennämme? Mitä mieltä tästä
On majesteetti?

CANTERBURY.

Häälyvältä näyttää;

Pikemmin sentään taipuu meidän puoleen
Kuin suosii vastakkaista ehdotusta.
Tein, näette, majesteetille ma tarjon —
Hengellisessä parlamentissamme
Ja ajan vaatimuksiin katsoen,
Joit' olin Ranskaan nähden laajaan hälle
Ma selitellyt — verosumman antaa
Isomman kuin yht aikaa koskaan ennen
Edeltäjille maksoi papisto.

ELY.

Ja mitenkä hän otti vastaan tarjon?

CANTERBURY.

Mieleistä majesteetille se oli;
Mut kyllin häll' ei ollut aikaa kuulla —
Vaikk' oisi tahtonut, sen huomasin —
Erytyiskohdin esittää kun aioin
Es'isäst' Edwardista johtuvaa
Oikeuttaan erinäisiin herttuakuntiin,
Mut etupäässä Ranskan valtakruunuun.

ELY.

Mut mikä este teidät keskeytti?

CANTERBURY.

Se Ranskan lähettiläs silloin juuri
Puheille pyrki; nyt paraikaa hällä
Lie vastaanotto: onhan kello neljä?

ELY.

On oikein.

CANTERBURY.

Siis mennään lähetystä kuulemaan,
Vaikk' arvaan kyllä jo sen sisällyksen,
Ennenkuin ranskalainen mitään virkkaa.

ELY.

Mukananne tulen, halaan kuulla häntä.

(Menevät.)

Toinen kohtaous.

Vastaanottohuone kuninkaanlinnassa.

(Kuningas Henrik, Gloster, Bedford, Exeter, Warwick,
Westmoreland ja seuralaisia.)

KUNINGAS HENRIK.

Miss' arvoisa on Canterburyn piispa?

EXETER.

Ei läsnä.

KUNINGAS HENRIK.

Haattakaa hänet, setä.

WESTMORELAND.

Kutsunko lähettilään, majesteetti?

KUNINGAS HENRIK.

Ei vielä, lanko; ensin ratkaistava
On tärkeä ja tähdellinen seikka,
Läheltä Ranskaa koskeva ja meitä,

(Canterburyn arkkipiispa ja Elyn piispa tulevat.)

CANTERBURY.

Jumala enkeleineen pyhää kaitkoon
Valaistuintanne sekä suokoon teidän
Kaunistaa sitä kauan!

KUNINGAS HENRIK.

Kiitos, kiitos!

Nyt, tietoviisas piispa, olkaa hyvä,
Sanokaa totuuden ja tunnon mukaan,
Epäähkö Ranskan salilainen laki,
Vai eikö, oikeutemme. Herran tähden

Älkäätte, rakas, uskollinen piispa,
Asiaa kiertäkö tai kaartako
Tai vilppiin älyänne viekotelko
Esittämällä kierää vaatimusta,
Joll' ei jo synnyss' ole toden leimaa.
Ties taivas, kuinka moni, terve nyt,
Saa vielä maksaa verellään ne pyyteet,
Joit', arvo piispa, meissä herätätte.
Varokaa, pian vaaraan meidät myytte,
Unestaan herätätte sodan miekan!
Nimessä taivaan pyydän: varokaa!
Kun kaksi moista valtaa ottelee,
Niin paljo vuotaa verta; ja sen veren
Jok'ainut syytön pisara sen kiroo,
Jonk' ilkinuovo miekanterää hioi
Lyhyen ihmiselon tuhoksi.
Näin teitä velvoitan; nyt puhukaa;
Me kuulemme ja hartaast' uskomme
Ett' tunnossanne puheenne on pesty
Niin puhtaaksi kuin synti kastehessa.

CANTERBURY.

Siis kuulkaa, majesteetti, ja te päärit,
Jotk' ootte valtaistuimelle velkaa
Veren ja hengen: — kuninkaamme oikeutt'
Ei Ranskan kruunuun estä muu kuin tämä,
Mi johdettu on Pharamondista:
In terram Salicam mulieres ne succedant,
"Ei salilaista maata peri vaimo"
Mut "salilaisen maan" nuo ranskalaiset
Lukevat väärin Ranskaksi ja samoin
Lainlaatijaksi väärin Pharamondin.
Tok' oikein sen maan oppineetkin väittää,
Ett' tämä Sale-maa on Saksassa
Sale- ja Elbe-virtain välissä.
Kun Kaarle suuri, näette, Saksin voitti,
Asukkaiks sinne frankkeja hän jätti,
Ja nämä, halveksien Saksan naista,
Jok' eli siivotonta elämää,
Lain julistivat tämän: ettei vaimo
Periä saisi salilaista maata;
Ja tuo maa Salen välissä ja Elben
Saksassa vielä nimeltään on Meissen.
Siis näkyy, ettei salilainen laki
Säädetty ole Ranskan kruunun hyväks;
Ja Ranskakin se Sale-maan sai vasta,
Kun vuotta neljäsataa yksikolmatt'
Oli mennyt Pharamondin kuolemasta,
Jonk' antamaksi tämä laki luultiin;
Hän näet kuoli vuonna neljäsataa
Ja kuusikolmatta; ja Kaarle suuri
Kahdeksansataa viisi voitti saksit
Ja Salen seudut frankeill' asutti.
Kuningas Pipin — lisäksi väitetään —
Mi Childerikilt' otti kuninkuuden,
Perusti oikeutensa Ranskan kruunuun
Täysperijänä, johtain sukunsa
Qatarin tyttärestä, Blithildasta.
Myös Hugo Capet, joka riisti kruunun
Lothringin Kaarlelta, jok' oli ainut
Täyspuhdas Kaarle suuren jälkeläinen,
Saadakseen jonkin varjon vaateelleen,
Jok' itsessään ol' arvoton ja laho,
Oikeuttaan johti rouva Lingaresta,
Jok' oli tytär Kaarle Kaljupään,

Ja tää taas poika Ludvig keisarin
Ja Kaarle suuren pojan. Myöskään Ludvig,
Capetin, anastajan, ainut poika,
Ei Ranskan kruunupäänä liioin saanut
Tunnossaan rauhaa, kunnes todistettiin
Ett' isoäitins', Isabella kaunis,
Polveutui rouva Ermengardista,
Lothringin Kaarlen tyttärestä suoraan.
Näin tuli Kaarle suuren sukukanta
Uudestaan liitetyksi Ranskan kruunuun.
Siis on kuin kesäpäivä selvää, että
Pipinin oikeus, Hugon vaatimukset
Ja Ludviginkin rauha perustuvat
Naispuolisehen oikeuteen kaikki.
Näin menettelee Ranska vielä nytkin,
Vaikk' yhä salilaiseen lakiin vetoo,
Kun teiltä kieltää vaatimuksenne,
Ja ennen verkkoon kietoutuu, kuin riisuu
Pois kierot oikeutensa, jotk' on teiltä
Ja esi-isiltänne anastanut.

KUNINGAS HENRIK.

Mut voinko oikeuden ja tunnon mukaan
Tuon vaatimuksen tehdä?

CANTERBURY.

Minun päähän'

Se synti tulkoon, tuima majesteetti.
Mooseksen neljäs kirja säättää näin:
"Jos poika kuolee, tytär periköön."
Puoltanne pitäkää siis, majesteetti;
Verinen viiri auki käärikää
Ja suuriin isihinne katse luokaa;
Haudalle käykää suuren kantaisän,
Jost' oikeutenne juontuu; hänen ylvää
Rukoilkaa henkeään ja Edwardin,
Setänne, mustan prinssin,[1] joka pani
Ranskassa toimeen murhenäytelmän,
Maan koko sotavoiman lyöden maahan,
Suur' isä kummulta kun katseli,
Hymyillen jalopeura-pentuansa,
Jok' ahmi Ranskan ylimystön verta.
Oi, uljaat brittiläiset puolin voimin
Uhmaavat Ranskan koko uhkeutta,
Kun toinen puoli vieress' on ja nauraa,
Erillään taistelusta, toimetonna!

ELY.

Nuo suuret vainaat johdattakaa muistiin,
Verestäin voimakäsin heidän töitään.
Te heidän perijänään istutte
Nyt heidän istuimellaan; veri, miehuus,
Mi heille maineen toi, se myöskin teidän
Suonissa virtaa; kolmast' ylvä valtias,
Nuoruuden kevät-kukass' olette
Ja kypsä suuriin hankkeisiin ja töihin.

EXETER.

Kuningaskumppanit, maan valtiaat,
Vain odottavat että nousisitte
Kuin entisenkin suvun jalopeurat.

WESTMORELAND.

Syy teill' on, tiedetään, ja valta, keinot;
Englannin kuninkaall' ei yhdelläkään
Niin rikast' ole aatelia ollut,

Niin nöyrää kansaa, jonka sydämmet,
Ruumiinsa jättäin tänne Englantiin,
Jo Ranskan tanterille leirytyvät.

CANTERBURY.

Mukahän ruumiit myöskin, majesteetti,
Ja verin, tulin, miekoin oikeutenne
Taas voittakaa! Me, kirkon miehet, teille
Avuksi kokoomme niin suuren summan,
Ett'ei sen moista papit yhteen erään
Es'isillenne koskaan maksaneet.

KUNINGAS HENRIK.

Ei yksin Ranskaan meidän hyökättävä,
Myös puolustukseen skottilaista vastaan
On hankittava, joka tilaisuutta
Varmaankin käyttää meihin rynnistääkseen.

CANTERBURY.

Ei, majesteetti; rajavartiomme
On kyllin vahva muuri torjumaan
Maan sydämmestä moiset rosvojoukot.

KUNINGAS HENRIK.

Ei tässä puhett' yksin sisseistä;
Päävoimaa skottilaisen pelkäämme,
Jok' aina rauhaton on naapur' ollut.
Tiedätte, aina kun läks sotaan Ranskaan
Mun kantaisäni, niin skottilainen
Se turvattomaan valtakuntaan syöksi
Kuin hyöky halkeamaan, parrastasan
Ja väkivoimin autiota maata
Tulella, miekall' ahdistain ja vyöttäin
Lujahan saartoon kaupungit ja linnat,
Niin että maamme, turvaa ihan vailla,
Moist' ilkinaapuruutta kauhistui.

CANTERBURY.

Pelotus suuremp' oli vahinkoa;
Se itse hyvän esimerkin antaa:
Kun kaikki ritaristo Ranskass' oli,
Ja leskenä se aateliaan suri,
Niin ei vain puoliaan se pitänyt,
Vaan skottilaisten kuninkaankin voitti,
Kuin kulkuraavaan kytki, Ranskaan laittoi,
Näin vangiks otetuilla kruunupäillä
Lisäten mainett' Edwardin ja tehden
Niin kunniasta rikkaiks aikakirjat,
Kuin meren liejupohja laivarytää
Ja summatonta kalleutt' on täynnä.

WESTMORELAND.

Mut vanha, tosi sananlasku sanoo:
"Sen, ken tahtoo Ranskan valloittaa,
Tulee Skotlannista aloittaa."
Näet, Englannin kun kotka ryöstöön lentää,
Niin Skotlanti, se kärppä, turvattomaan
Sen pesään hiipii, munat tyhjiin imee
Ja niinkuin hiiri, kun on kissa poissa,
Pilaa ja haaskaa, mit' ei syödä jaksa.

EXETER.

Ja siksi tulis kissan jäädä kotiin!
Mut siihen ehdotont' ei pakkoa,
Sill' onhan meillä lukot aitoissamme
Ja sievät paulat pikkuvarkaan kaulaan.

Käs' asetettu ulkona kun sotii,
Pää päältään hyökkyyt torjuu kotona;
Hallinto, nähkäät, hyvin jäsenelty
Ylemmäst' alempaan ja alhaisimpaan,
Se samaa laulaa säveltä ja yhtyy
Täydeksi luontevaksi sopusoinnuks
Kuin soitto ikään.

CANTERBURY.

Siksi taivas jakaa
Myös ihmisille eri tehtävät,
Työntoimen pannen alituisen käyntiin,
Jonk' ylin määränpää on kuuliaisuus.
Samaten tekee mesimehiläiset,
Eläimet, joiden luonnonvaisto neuvoo,
Mitenkä valtakunnat järjestetään.
Kuningas heillä on ja virkamiehet
Jos jonkin arvolliset, joista toiset
Kodissa kurin pitää päällikköinä,
Taas toiset kauppiaina käyvät kauppaa,
Aseina piikit sotaa käyvät toiset
Ryöstellen kesän ruususilmikoita
Ja vieden saaliins' ilomarssissa
Kotihin valtateltaan keisarinsa,
Jok' utterana valtamahdissaan
Katsastaa, miten kultaparvekkeita
Laulellen rakentavat muurarit.
Kuink' uuraat käs'työläiset mettä vatkaa
Ja köyhät päiväläiset tungeksivat
Solassa ahtaass' yllään raskas taakka;
Kuink' yrmy tuomar', äissään suristen
Kalpeille pyöveleille jättää laiskat
Ja haukottavat kuhnurit. Näin myöskin
Monella asialla, vaikka yhteen
Ne sointuvat, on erilainen teho,
Kuin nuolet, eri suunnilt' ammutut,
Kaikk' yhteen pilkkaan sattuu; monta tietä
Vie samaan kaupunkihin, monta virtaa
Samahan suolamereen; monta viivaa
Aurinkokellon keskipisteess' yhtyy;
Tuhannet toimet myös, kun saa ne vauhtiin,
Päämäärään samaan vie, ja vauriota
Kaikk' onnistuu. Siis, Ranskaan, kuningas!
Jakakaa neljäks armas Englantinne:
Siit' yksi neljännes vain Ranskaan viekää,
Niin koko Gallia on vapiseva.
Jos kolmell' osalla me emme voi
Kotona koirilt' oviamme puoltaa,
Niin meitä piestäköön, ja kansaltamme
Miehuuden, valtataidon maine menköön.

KUNINGAS HENRIK.

Dauphinin lähettiläät tuokaa sisään.

(Eräs seuralaisista menee. Kuningas nousee valtaistuimelle.)

On päätös tehty; taivaan avulla
Ja teidän — vahvuuteni jalot suonet —
Kun Ranskan voitaa, niin sen nöyryytän
Tai murskaks lyön sen; joko siellä istun
Ja laajaan herrauteeni laskea Ranskan
Ja kuninkaalliset sen herttuakunnat,
Tai luuni halpaan uurnaani pantakoon
Ja hautaa jääkööt, patsastakin vaille.
Jos täysin suin ei aikakirjat kerro
Suurtöitäni, niin olkoon hautani
Kuinka mykkä turkki, jolt' on kieli viety,

Ja vahakirjoitusta vaille jääköön.

(Ranskan lähettiläät tulevat.)

Halaamme tietää, mitä Dauphin lanko
Suvaitsee ilmoituttaa; tervehdys on
Häneltä, kuulen, eikä kuninkaalta.

1 LÄHETTILÄS.

Suvaitsetteko, majesteetti, meidän
Esittää suoraan tomemme, vai kaartain
Ja viittomallako Dauphinin tahdon
Ja tehtävämme ilmoitamme?

KUNINGAS HENRIK.

Olen

Kristitty kuningas, en tyranni.
Ja kiihkoni niin armon taltuttama
Kuin tyrmään kahlehdittu rikollinen.
Siis suoraan lausukaa ja peittämättä
Dauphinin tahto.

1 LÄHETTILÄS.

Lyhyesti siis:

Vaaditte, majesteetti, Ranskalt' äsken,
Es'isän suuren, Edward kolmannen,
Perillisenä, eräät herttuakunnat.
Herramme prinssi vastaa, että vielä
Nuorelta liiksi te haiskahdatte,
Ja pyytää huomauttaa, ett' ilohypyill'
Ei Ranskaa voiteta ja ettei siellä
Mässäillen saada herttuakuntia.
Hän teille sopivampaa lähettää,
Tavaraa tynnyrillisen, ja toivoo
Ett' ette herttuakunnist' enää nosta
Melua joutavaa. Niin sanoo Dauphin.

KUNINGAS HENRIK.

Tavaraa mitä?

EXETER.

Höyhenpalloja.

KUNINGAS HENRIK.

Niin leikkisäkö Dauphin? Sepä hauskaa.
Lahjasta kiitämme ja vaivastanne.
Kun mailat saamme näille palloille,
Niin Luojan avull' alotamme Ranskass'
Isänsä kruunull' aimo palloiset.
Hän, Dauphin, moisen kanss' on leikkiin mennyt,
Jonk' iskut kaikki Ranskan hovikunnat
Saa säikkymään. Kyll' ymmärrämme mielen:
Hän hurjaa nuoruuttamme soimaa, mutta
Ei arvaa, mik' on hyöty siitä ollut.
Englannin valtaistuini-raukalle
Suurt' emme panneet arvoa, ja siksi
Etäällä siitä hurjaan irstaisuuteen
Vain heittäydyimme, niinkuin mieli aina
Kotoa poissa ollessa on hilpein.
Sanokaa hänelle: arvoni ma tunnen;
Kuningas olen, suuruuteni purjeet
Levitän levälleen, kun kerran nousen
Ma Ranskan valtaistuimelle; siksi
Noin syrjään laskin majesteettiuden
Ja ahersin kuin päivämies; mut siellä
Niin täyteen loistoon nousen, että kaikkein
Ma ranskalaisten silmät huikaisen,
Ja Dauphin sokenee mun nähdessään.

Sanokaa hupaprinssille, ett' ivans'
On tykinluodeiks muuttanut nuo pallot,
Ja niistä käyvä tuhoava kosto
On tuimeleva hänen sieluaan:
Näet, tuhansilta leskiltä tuo iva
Pois ivaa rakkaat miehet, äideiltä
Pois pojat ivaa, maahan ivaa linnat,
Ja moni vielä syntymätön poika
Dauphinin pilkkaa kirooiva on kerran.
Mut kaikki viel' on Herran tahdosta;
Vetoan häneen; hänen nimessään
Sanokaa Dauphinille, että tulen
Hänelle kostamaan ja ojentamaan
Oikeuden kättä pyhässä asiassa.
Pois rauhaan! Dauphinille sanokaa:
Typerä oli pila, miehen mukaan!
Sit' itkee sadat, mut ei naura kukaan.
Saatelkaa heitä matkaan! — Herran haltuun!

(Lähettiläät menevät.)

EXETER.

Hupainen lähetys se oli tuo.

KUNINGAS HENRIK.

Sen lähettäjä viel' on punastuva.

(Astuu alas valtaistuimelta.)

Hyväksi käyttäkää siis joka tilaa,
Mik' edistää voi hankettamme, loordit.
Nyt meillä mielessä ei muu kuin Ranska,
Pait Jumala, jot' enin tulee muistaa.
Siis jouduttakaa mitä tähän sotaan
On tarpeellista; miettikääte, miten
Varovin kiirein lisää sulkia
Siipiimme saada. Herran avulla
Dauphinin pieksen isäns' ovella.
Siis kaikin älyämme koitelkaamme,
Ett' aimo hankkeen hyvään alkuun saamme.

(Menevät.)

TOINEN NÄYTÖS.

(Kuoro esiintyy.)

KUORO.

Kaikk' Englannin on nuoret innoissaan;
Nyt turhuus silkkinen on arkkuun pantu;
Nyt asesevän kelpaa; kunnia
On kaikkein povess' yksinvaltiaana.
Mies laidunmaansa myy ja ostaa ratsun
Ja siivitetyn seuraa kantapäin,
Ikäänkuin mikä Englannin Merkurius,
Es'kuvaa kaikkein kristikuningasten.
Odotus ilmass' istuu, kätkein miekkaa,
Mi kahvasta on kärkeen saakka täynnä
Kuningas-, herttua-, kreivi-kruunuja,
Heikulle taattu ja urhoillensa.
Ranskanmaan miehet, joilla tiedoss' on
Nää kauhistavat hankkeet, vapisevat
Pelosta aivan, kalpein valtataidoin

Kokien meidän aikeitamme estää.
Oi, Englanti,
Sisäisen voimuutesi ilmikuva,
Kuin pieni ruumis, joss' on sydän suuri,
Mit' et sä voisi, kunnia kun käskee,
Jos hyvät kaikki lapses ois ja puhtaat!
Vikasi näe! Sinusta on Ranska
Lutojen sydämmien pesän löynnyt,
Min kavalilla kruunuilla se täyttää.
Kolm' aika konnaa, kreivi Richard Cambridge,
Henrik, lord Scroop of Masham, sekä kolmas,
Sir Thomas Grey Northumberlandilainen,
Ne Ranskan viekotteesta — mikä viekkaus! —
Pelokkaan Ranskan kanss' on liiton tehneet;
Ja näiltä tämä kuningasten helmi —
Jos pysyy horna sanassaan ja petos —
On saapa surmansa Southamptonissa,
Ennenkuin laivaan käy ja Ranskaan lähtee.
Viel' olkaa kärsiväiset; paikan muutteet
Suvaitkaa myöskin, meill' on siihen pakko.
Rahat on maksettu ja konnat valmiit;
Kuningas poiss' on Lontoosta, ja nyt
Tapauspaikka on Southamptonissa.
Siell' on nyt teatteri, siellä tekin.
Vakaasti sieltä Ranskaan teidät viemme
Ja tuomme pois, ja teille suopeaksi
Loihdimme rauman. Jos se riippuu meistä,
Niin poissa pysyy meritauti teistä.
Kun kuningas taas tulee näkyviin,
Niin siirtyy tapaus Southamptoniin.

Ensimmäinen kohta.

Lontoo. Katu Eastcheapissa.

(Nym ja Bardolph tulevat.)

BARDOLPH.

Terve tuloa, korpraali Nym!

NYM.

Hyvää huomenta, luutnantti Bardolph!

BARDOLPH.

No, oletteko ystäviä taas, te ja vänrikki Pistooli?

NYM. Minä, tuota noin, en siitä asiasta piittaa; puhun vähän; mutta tulee kai, tuota noin, se ilonkin aika, kun joutuu; — vaan olkoon miten on. Taistella en taida, mutta pidän silmät kiinni ja peitsen sojossa. Se on vain tuollainen turha kalu, tuota noin, mutta mitä siitä? Sillä voi juustoa paistaa, ja se kestää pakkasta siinä kuin jonkun toisenkin pamppu; ja sillä hyvä.

BARDOLPH.

Kustannan aamiaisen saadakseni teidät ystäviksi, ja sitten menemme kaikki kolme rakkaina veljinä Ranskaan. Tuohon käteen, hyvä korpraali Nym!

NYM. Totisesti, tahdon elää niin kauan kuin voin, se on selvä, ja kun en enää voi elää, niin koitan selvitä niin hyvin kuin voin. Se on minun valttini se, ja se on sen virren loppu.

BARDOLPH. Varma nyt on, että hän on nainut Reippaan Leenan, ja varmasti se nainen on tehnyt teille vääryyttä, te kun jo olitte kihloissa hänen kanssaan.

NYM. Tuota noin, minä en oikein sitä tiedä. Olkoon miten on. Toiset ihmiset saavat nukkua ja pitää kurkkunsa; mutta jotkut sanovat, että veitsissä on terä. Olkoon miten on. Vaikka mielenmalti on väsynyt nahkakoni, menee se kuitenkin retuuttaa. Makkarassa on kaksi päätä. Niin, minä en oikein sitä tiedä.

(Pistooli ja rouva Reipas tulevat.)

BARDOLPH. Tuossahan tulee vänrikki Pistooli rouvineen. Olkaa nyt hiljaa, hyvä korpraali. — No, mitä kuuluu, krouvari Pistooli?

PISTOOLI.

Hä, rakki? Sanotko mua krouvariksi?
Tuon käden kautta! hylkään pois sen nimen;
Eik' enää Leena pidä majakkaita.

ROUVA REIPAS. En totisesti, en ainakaan pitkältä; sillä jos annamme huoneen ja ruoan kahdelle- tai neljälletoista neidille, jotka elävät kunniallisesti neulanpistimillä, niin eikös heti luulla että pidämme porttolaa.

(Nym paljastaa miekkansa.)

Jesta varjele, hän tottakin jo paljastaa pampponsa! Kohta tässä tehdään ehdollinen aviorikos ja murha.

BARDOLPH.

Hyvä luutnantti, — hyvä korpraali, ei mitään väkivaltaa!

NYM.

Päh!

PISTOOLI.

Päh sinuun, senkin islantilainen koira![2] senkin suippokorvainen
Islannin rakki!

ROUVA REIPAS.

Hyvä korpraali Nym, näytä, että olet mies, ja pistä miekkasi tuppeen.

NYM.

Aiotteko pötkiä pakoon? Kyllä teille näytän, kun olette *solus*.

(Pistää miekkansa tuppeen.)

PISTOOLI.

Vai *solus*, senkin koira, häijy kyy!
Se *solus* sinun kummaan naamaasi,
Se *solus* kitaasi ja kurkkuusi,
Niin, inhaan keuhkoosi ja mahaasi
Ja, mikä pahempi, sun rivoon suuhus!
Sen *soluksen* sun suoliisi ma paiskaan.
Voin syttyä, Pistooli vireiss' on,
Ja kohta leimahtaa ja paukahtaa.

NYM. Minä en ole mikään Barbason,[3] minua ette voi noitua. Olen nyt sillä humöörillä, että voisin antaa teille kelpo selkäsaunan. Jos tässä rupeatte kemeiniksi, Pistooli, niin kyllä minä teitä miekallani hakkaan, tuota noin, siivolla tavalla. Menisitte vähän syrjään, niin saisin vähän suolianne kutkuttaa, tuota noin, siivolla tavalla; se on sen asian humööri.

PISTOOLI.

Kirottu konna, kerskaileva raukka!
Jo hautas ammottaa, sun surma nielee.
Siis, vedä miekkas!

(Pistooli ja Nym paljastavat miekkansa.)

BARDOLPH. Kuulkaa, kuulkaa mitä sanon: joka ensi lyönnin lyö, siihen minä syöksen miekkani kahvaa myöten, niin totta kuin olen soturi.

(Paljastaa miekkansa.)

PISTOOLI.

Tukeva, vahva vala; raivo talttuu.
Tuo tänne nyrkkis, käpäläsi tänne!
Sun miehuutes on mahtava ja suuri.

NYM. Kurkun minä sinulta leikkaan, ennemmin tai myöhemmin, siivolla tavalla; se on sen asian

humööri.

PISTOOLI.

Coupe le gorge!

Niin kuuluu nimi. Taaskin sua uhmaan.
Sa Kreetan koira, muijaaniko mielit?
Pois lasarettiin, sieltä itsellesi
Inhottavasta nälkäkopist' ota
Cressidan sikiöimä rupiluuska,
Nimeltä Torkko Hurstinen; nai hänet.
Tää *qvondam* Reipas mun on, hänet pidän
Ma yksinäni; — *pauca*, sillä hyvä.

(Poika tulee.)

POIKA. Herra rahtyöri. Pistooli, tulkaa kaikin mokomin herrani tykö — ja te, rahtyörska myös, — hän on kovin sairas ja tahtoo mennä makuulle. — Rakas Bardolph, pistä nokkasi lakanain väliin ja toimita vuoteenlämmittäjän virkaa; toden totta, hänen tilansa on sangen huono.

BARDOLPH.

Hiiteen, kanalja!

ROUVA REIPAS. Niin, totisesti, hänestä saavat varikset näinä päivinä rasvaisen palan; kuningas on särkenyt hänen sydämensä. — Rakas mieheni, tule paikalla kotiin.

(Rouva Reipas ja poika menevät.)

BARDOLPH. Kas niin, kuulkaa minua ja tulkaa ystäviksi. Tuleehan meidän yhdessä mennä Ranskaan. Siksikö, hitto vieköön, meillä on veitset, että leikkaisimme kurkun toinen toiseltamme?

PISTOOLI.

Joet tulvikoot, uliskoon horna ruokaa!

NYM.

Maksatteko minulle ne kahdeksan killinkiä, jotka vedossa teiltä voitin?

PISTOOLI.

Se katala on orja, joka maksaa.

NYM.

Mutta nyt minä ne vaadin; se on sen asian humööri.

PISTOOLI.

Ratkaiskoon miehuus. Iske, poikaseni!

(Paljastaa miekkansa.)

BARDOLPH. Kautta tämän miekan, joka ensi iskun iskee, sen minä isken; Kautta tämän miekan, sen teen!

PISTOOLI.

Miekka on vala, valalla on valta.

BARDOLPH. Korpraali Nym, jos tahdot olla ystävä, niin ole ystävä; jos et tahdo, niin ole minunkin vihamieheni. Kas niin, miekka tuppeen!

NYM.

Mutta minä vaadin ne kahdeksan killinkiä, jotka voitin teiltä vedossa.

PISTOOLI.

Saat noobelin ja kullassa sen saat,
Ja lisäksi tarjoon sulle pienen naukun
Veljeyden, ystävyysvahvikkeeksi;
Mun luonan' elää Nym, ma Nymien luona.
Niin, eikö niin? Näet, muonakauppiaaksi
Rupean leirissä ja kokoon rahaa.

NYM.

Saanko minä noobelini?

PISTOOLI.

Niin, täyden summan saat ja puhtaat rahat.

NYM.

Hyvä vain; se on sen asian humööri.

(Rouva Reipas palajaa.)

ROUVA REIPAS. Niin totta kuin olette vaimosta syntyneet, niin tulkaa joutuun sir Johnin luo. Voi sitä mies parkaa! Polttava qvotidiaani-tertiaani niin häntä ravistelee, että on oikein surkea sitä katsella. Hyvät ihmiset, tulkaa hänen tykönsä!

NYM.

Kuningas on häneen purkanut huonot humööriensä, se on sen asian totuus.

PISTOOLI.

Nym, sinä haastat oikein: sydän hältä
On särjetty ja rikki nakerrettu.

NYM. Kuningas on hyvä kuningas; mutta olkoon miten on; hänellä on ne puhtinsa ja humööriensä.

PISTOOLI.

Nyt ritaria surkuttelemaan,
Ja eläkäämme niinkuin karitsaiset!

(Menevät.)

Toinen kohtaus.

Southampton. Neuvossali.

(Exeter, Bedford ja Westmoreland tulevat.)

BEDFORD.

Kuningas, jumaliste, noihin konniin
Liiaksi luottaa.

EXETER.

Kohta vangitaan ne.

WESTMORELAND.

Kuink' ovat liukkaat, luhut käytökseltään,
Ikäänkuin uskollisuus povess' asuis,
Vakava vilpittömyys leimanaan.

BEDFORD.

Kuninkaan tietoon kaikk' on hankkeet tulleet
Tavalla, jota eivät uneksineet.

EXETER.

Mut että oma makuukumppani,
Kuninkaan suosiolla lihotettu,
Voi majesteetin hengen vieraan kullast'
Alttiiksi antaa petokseen ja surmaan!

(Torventoituksia. Kuningas Henrik, Scroop, Cambridge,
Grey, loordeja ja seuralaisia tulee.)

KUNINGAS HENRIK.

Nyt mennään laivaan; suotuisa on tuuli.
Lord Cambridge — ja lord Masham — niin myös tekin,
Ritari hyvä — julki lausukaa:
Nää voiko joukot, jotka mukaan viemme,
Tien murtaa läpi Ranskan sotavoimain,
Näin täyttäen ja toimeen pannen työn,
Johonka olemme ne varustaneet?

SCROOP.

Miks ei, jos kaikki tekee tehtävänsä.

KUNINGAS HENRIK.

Sit' emme epäilekään. Emme luule
Sydäntä joukossamme olevan,
Mi sydämmemme kanss' ei yhteen sointuis,
Ja sydäntä ei myöskään kotiin jäävän,
Jok' ei sois meille voiton onnea.

CAMBRIDGE.

Niin rakastettua ja peljättyä
Ei valtiasta toista; alamaissell'
Ei yhdelläkään harmia ja haittaa.
Suloisen valtikanne varjossa.

GREY.

Isänne vihamiehetkin ne meteen
Sappensa kastavat ja palvelevat
Teit' uskollisin, hartain sydämmin.

KUNINGAS HENRIK.

Kiitollisuuteen siis on meillä syytä,
Ja ennen unhotamme oman käden
Kuin hyvään töiden palkitsemisen
Arvon ja ansiollisuuden mukaan.

SCROOP.

Niin palvelus se terässuonin raataa,
Ja vaivan virkistykseenä on toivo
Teit' yhtenänsä saada palvella.

KUNINGAS HENRIK.

Sen luulemmekin. — Setä Exeter,
Vapauta mies, jok' eilen vangittiin,
Siit' että meitä pilkkas; arvelemme,
Ett' oli liika viini siihen syynä;
Kun tointunut hän on, niin anteeks saakoon.

SCROOP.

Tuo armollista on, mut vaarallista;
Rangaiskaa pois! Jos tuota suvaitsette,
Vois esimerkki houkutella muita.

KUNINGAS HENRIK.

Oi, olkaamme nyt sentään armollinen!

CAMBRIDGE.

Se voitte olla, vaikka rankaisette.

GREY.

Suur' armo on jo heittää henki hälle,
Kun ensin saa hän kelpo kurituksen.

KUNINGAS HENRIK.

Oi, tämä hellä huolenpito meistä
On raskas sana tuota raukkaa vastaan!
Jos pientä viinapäisen virhett' emme
Sukoilla saa, kuink' ankara on meidän
Siis oltava, kun uhkaa valtapetos,
Hyväksi purtu, nielty, sulatettu?
Sen miehen vapautamme, vaikka Scroop
Ja Grey ja Cambridge, tarkkaa, hellää huolta
Pitäen meistä, hälle rangaistusta
Näin vaativat. Nyt Ranskan asiaan;
Miss' äskeiset on valtuutuksen saajat?

CAMBRIDGE.

Min' olen yksi, teidän korkeutenne.
Käskitte minun tänään sitä pyytää.

SCROOP.

Niin ikään minun, herra kuningas.

GREY.

Myös minun, armollinen majesteetti.

KUNINGAS HENRIK.

Cambridgen kreivi, Richard, tuo on teidän —
Lord Scroop of Masham, teidän tuo — tuo teidän,
Ritari Grey Northumberlandilainen.
Lukekaa! Näette, arvonne ma tunnen. —
Lord Westmoreland, ja setä Exeter,
Tän' yönä noustaan laivaan. — Mitä, herrat?
Mit' onkaan papereissa, joka teistä
Noin punan vie? — Kas, kuinka kalpenevat!
Kuin paperi on posket. — Mit' on siinä.
Kuin noin se veren peljättää ja ajaa
Pois kasvoistanne?

CAMBRIDGE.

Syyni tunnustan

Ja heittäydyn majesteetin armoon.

GREY ja SCROOP.

Johonka armoon kaikin vetoamme.

KUNINGAS HENRIK.

Sen armon, joka äsken meissä eli,
Te itse murhasitte neuvoillanne.
Hävetkää haastellakaan armosta;
Nyt omat syynne sattuu itseenne,
Kuin koira, joka repii isäntäänsä.
Englannin hylyt tässä on, nähkääs, prinssit
Ja jalot loordit te! Lord Cambridge tässä —
Tiedätte, kuink' ol' aulis rakkauteni
Hänelle kaikki hankkimaan, mik' ikään
Vain koski kunniaa; ja tämä mies
Halvasti, jonkun halvan kruunun vuoksi,
On ranskalaisten juoniin liittynyt
Mua murhatakseen täällä Hamptonissa.
Samassa liitoss' on tää ritari,
Jok' yhtä kiitosvelkainen on mulle. —
Mut, mitä sanon sulle, Scroop, sa julma,
Tunteeton, kiittämätön elukka?
Sull' oli avain kaikkiin neuvoihini,
Poveni tunsit syvimmätkin sopet,
Mun oisit voinut miltei kullaks lyödä,
Jos tahdoit käyttää mua hyödyksesi
Mahdollist' onko, että vieras palkka
Sais sinust' irti kipinänkään pahaa,
Mi vikais sormeni? Niin kummaa on se,
Ett' tuskin silmä näkee sen, vaikk' onkin
Niin selvää se kuin musta valkoisella.
Petos ja murha ovat aina yhtä,
Kuin kaksi perkelettä yksin ikein
Niin luontevasti vetää samaa köyttä,
Ett' ihmetyskään siit' ei ääntä nosta.
Mut sinä luonnottomast' ihmetyksen
Teit petoksen ja murhan seuralaiseks.
Ken olkoonkin se viekas perkele,
Mi näin on mieles muuttanut, hän hornass'
On saanut mestaruuden valtakirjan.
Muut perkeleet, jatk' yllyttävät vilppiin,
Somaksi kaunistavat kadotuksen
Helyillä, koruilla ja kiilloksilla,
Lainoilla hurskaan ulkokultaisuuden.

Sun mestarisi sun vain käski nousta,
Ei pettämisen aihett' ilmaissut,
Vaan ilman muuta petturiks sun vihki.
Jos henki tuo, jok' eksytti sun näin,
Maailmaa kiertäisi kuin jalopeura,
Niin mustaan hornaan palaten hän lausuis
Näin leegioilleen: yhdenkään ei sielu
Niin helppo ostaa kuin tuon engelsmannin.
Oi, kauniin luottamuksen epäilyllä
Ryvetit näin! Ken näytti taatulta?
Sinä, jos ken. Ken vakaalt', oppineelta?
Sinä, jos ken. Ken ylhäist' oli verta?
Sinä, jos ken. Ken oli harras, hurskas?
Sinä, jos ken. Ken oli kohtuullinen,
Ilossa, vihassakin kiihkoton,
Verensä herra, luja luonteeltaan,
Avujen täydellinen sopusuhta,
Ei kuulematta näköön luottaen
Ja kypsään harkintaan vain turvautuen?
Sinä, jos ken, noin puhdas olit, kirkas.
Mut nyt kun lankesit, jäi jälkees tahra,
Jok' epäiltäväks jaloimmankin merkkii
Ja lahjakkaimman. Itkeä sua voisin;
On niinkuin toinen syntiinlankeemus
Tuo rikoksesi. Syyllisyys on selvä;
Vangitkaa heidät lakiin vietäviksi;
Jumala heidän juonens' anteeks suokoon!

EXETER.

Vangitsen sinut valtiopetoksesta, Richard, Cambridgen kreivi.
Vangitsen sinut valtiopetoksesta, Henrik Scroop, Mashamin loordi.
Vangitsen sinut valtiopetoksesta, Thomas Grey, Northumberlandin ritari.

SCROOP.

Jumala juonemme on paljastanut;
Rikosta enemmän kuin surmaa suren;
Sit' anteeks teiltä anon, majesteetti,
Sen vaikka saankin hengelläni maksaa.

CAMBRIDGE.

Minua vietellyt ei Ranskan kulta,
Vaikk' aiheena ma tosin sitä käytin
Pikemmin saadakseni tuuman toimeen.
Mut kiitos Jumalalle, että estyin!
Siit' oikein iloitsen ma kesken tuskaa,
Rukoillen taivaalt' anteeksi ja teiltä.

GREY.

Ei suuremp' ilo hartaan alamaisen,
Kun vaarallinen petos paljastuu,
Kuin mulla tällä haavaa ilo siitä,
Ett' estyin kirostusta hankkeestani.
Anteeksi syyni, vaan ei rangaistus!

KUNINGAS HENRIK.

Jumal' anteeks suokoon! Tuomionne kuulkaa:
Kuninkaallista persoonaamme vastaan
Te vehkeilitte, tehden salaliiton
Päävihollisen kanssa, jolta kullass'
Otitte pestin meidät tappaaksenne.
Aioitte kuninkaanne surmaan myydä,
Ja prinsseit, päärit kaikki orjuuteen,
Ja häväistykseen, sortoon alamaiset,
Ja perikatoon koko valtakunnan.
Itsemme puolest' emme kostaa tahdo,
Mut niin on kallis meille maamme onni,

Jonk' aioitte te kaataa, että meidän
Lain rangaistavaks täytyy teidät jättää.
Pois menkää, kurjat raukat, kuolemaan!
Jumalan armo teille voimaa suokoon
Sen kestävään ja kaikki pahat työnne
Todesta katumaan! — Pois heidät viekää!

(Cambridge, Scroop Ja Grey poistutat vartijain seuraamina.)

Nyt Ranskaan, loordit! Teille tämä retki
Tuo yhtä paljon kunniaa kuin meille.
Me sotaonnest' emme epäile;
Kun Luoja armiaasti ilmi toi
Sen luhun petoksen, jok' estehenä
Tiellämme väijyi, emme epäilekään,
Ett' edestämme kaikki haitat väistyy.
Maanmiehet rakkaat, matkaan! Sotavoima
Jumalan käteen! Heti toimet käymään!
Vesille riemuin! Liput liehumaan!
En yksin Englannissa valtias,
Myös Ranskass' olla tahdon kuningas.

(Menevät.)

Kolmas kohtaus.

Lontoo. Rouva Reippaan talo Eastcheapissa.

(Pistooli, Rouva Reipas, Nym, Bardolph ja poika tulevat.)

ROUVA REIPAS.

Kultaseni, sokerimuruseni, ota minut mukaasi Staines'iin.

PISTOOLI.

En, en; nyt uljas sydämmeni voiikka. —
Pää pystyy, Bardolph! Kerskusuones avaa, Nym!
Miehuutes harja nosta sinä, poika!
Falstaff on kuollut; syyt' on voiikkaan.

BARDOLPH. Oi, jospa nyt olisin hänen luonaan, missä lieneekin, taivaassa tai helvetissä!

ROUVA REIPAS. Ei, helvetissä hän ei ole, se on varma; hän on Arthurin helmassa,[4] jos koskaan on kukaan Arthurin helmaan tullut. Hän sai niin kauniin lopun ja erosi täältä niinkuin vastakastettu lapsi. Hän lähti näiltä ilmoilta täsmälleen kahdentoista ja yhden välillä, juuri nousu- ja laskuveden keskivaiheilla; sillä kun näin hänen hypistelevän lakanoita ja nyppivän kukkia ja hymyilevän hyppysilleen, niin silloin tiesin, että hänellä oli matka edessä; sillä hänen nokkansa oli niin terävä kuin kirjoituskynä ja hän houraili viheriöistä niityistä. "Kuinka voitte, sir John?" kysyin minä; "hyvä mies, rohkeutta vain!" Silloin hän huudahti: Jumala! Jumala! Jumala! kolme tai neljä kertaa. Lohduttaakseni häntä sanoin, että hän nyt ei ajattelisi Jumalaa; toivoin, ettei hänen vielä tarvitsisi sellaisilla ajatuksilla itseään kiusata. Sitten hän pyysi, että panisin lisää peitetä hänen jaloilleen; pistin käteni vuoteeseen ja tunnustelin niitä, ja ne olivat kylmät kuin kivi; sitten tunnustelin polvia ja siitä yhä ylöspäin, ja kaikki oli kylmää kuin kivi.

NYM.

Sanotaan, että hän kiroili sektiiä.

ROUVA REIPAS.

Sen hän teki.

BARDOLPH.

Ja naisia.

ROUVA REIPAS.

Ei, sitä hän ei tehnyt.

POIKA.

Teki kuin tekikin; ja sanoi, että ne olivat lihastuneita perkeleitä.

ROUVA REIPAS. Niin, hän ei koskaan voinut kärsiä lihanpunaista; siitä väristä hän ei pitänyt.

POIKA.

Sanoi kerran, että piru hänet vielä perisi noiden naisten takia.

ROUVA REIPAS. Tosin hän tavallaan oli naisten kanssa tekemisissä, mutta hän oli silloin reumatiisinen ja puhui Babylonin portosta.

POIKA. Ettekö muista, että hän kerran näki kirpun Bardolphin nenällä ja sanoi, että se oli musta sielu, joka paloi helvetin tulessa?

BARDOLPH. No niin, ne poltokset ovat nyt lopussa, jotka sitä tulta pitivät voimassa; siinä kaikki se rikkaus minkä hänen palveluksessaan hankin.

NYM.

Eikö jo mennä? Kuningas on jo varmaankin Southamptonista lähtenyt.

PISTOOLI.

Siis matkaan! Tänne huules, eukkoseni!
Taloa, tavaroita tarkoin katso!
Vireillä aistit! Tunnussana olkoon:
"Juo sekä maksa!" Älä usko ketään.
Vala on heinää, lupaus palttua;
"Luja" on paras koira, kyyhkyseni;
Siis olkoon neuvonantajas Caveto.
Nuo silmäpäärlys pyyhi. — Virkaveikot,
Pois Ranskaan nyt! Kuin hevosiihit, pojat,
Imemään, imemähän silkkaa verta!

POIKA.

Mutta se kuuluu olevan epäterveellistä mokkaa, sanotaan.

PISTOOLI.

Tuon sulosuulle suukko, sitten mars!

BARDOLPH.

Hyvästi, rahtyörska!

(Suutelee häntä.)

NYM. Minä en, tuota noin, voi suudella, se on sen asian humööri; mutta: hyvästi vain!

PISTOOLI.

Osota emännyyttä! Pidä tiukkaa,
Sen sulle sanon!

ROUVA REIPAS.

Hyvästi! Ajöö!

(Menevät.)

Neljäs kohtaus.

Ranska. Huone Ranskan kuninkaan linnassa.

(Torventoitauksia. Ranskan kuningas Kaarle seurueineen,
Dauphin, Burgundin herttua, konnetaabeli y.m. tulevat.)

KUNINGAS KAARLE.

Englanti meihin täysin voimin hyökkää,
Ja huolen asia on, että meillä
Ois vastusneuvot kuninkaalliset.
Siis Orleansin, Brahantin, Bretagnen
Ja Berryn herttuain tulee sotaan mennä;
Te, prinssi Dauphin, käykää kiiruusti
Varustamaan ja vahvistamaan linnat
Uljailla miehillä ja tykistöillä:
Englanti yhtä vinhaan hyökkää päälle,
Kuin meren vedet imee kurimus.

Siis pelko meidät vaatii varoviksi,
Kun muistoss' on nuo tuoreet esimerkit,
Joit' ovat tanteriimme piirtäneet
Tuhoisat, halveksitut engelsmannit.

DAUPHIN.

Ylevä isä! Tarvis varustaida
On vastuksien varalle; ei rauha
Saa valtakuntaa nukuttaa, jos kohta
Ei sota uhkaiskaan tai ilmi vaara;
Asestus, katselmus ja väennosto
On tehtävä ja toimitettava,
Kuin sota todellakin hankkeiss' oisi,
Siis tarvis meidän kaikkein tarkastaa,
Mitk' ovat valtakunnan heikot kohdat;
Ja tehkäämme se ilman pelon hiukkaa,
Ikäänkuin kuultu ois, ett' Englanti
Vain helluntaiseen mauritansiin aikoo.
Niin arvoton nyt siell' on kuninkuus,
Niin veltosti sen valtikkata kantaa
Hupelo, tyhmä, irstas nuorukainen,
Ett' turhaa kaikk' on pelko.

KONNETAABELI.

Hiljaa, prinssi!

Suuresti erehdytte kuninkaasta.
Suvaitkaa läheteiltä kysyä, —
Kuink' arvokkaasti kuunteli hän heitä,
Kuink' oivat häll' on neuvonantajat,
Kuin tyyni väitteissään hän on, mut myöskin
Kuin hirvittävä mielenlujuudessaan, —
Niin huomaatte, ett' entinen tuo hurjuus
Vain roomalaisen Brutuksen on kuori,
Jok' älyn peittää tyhmyyksien vaippaan,
Kuin maamies lannalla ne juuret kattaa,
Joist' aikaisimman herkkusadon toivoo.

DAUPHIN.

Ei, herra konnetaabeli, ei suinkaan,
Vaikk' ei lie haitaks niinkin ajatella.
Mut puolustaiss' on paras vastustajaa
Vahvemmaks arvella, kuin miltä näyttää;
Täyssuhtainen näin tulee puolustus.
Sen muuten, jos on mitta liian niukka,
Käy niinkuin saidan, joka takin pilaa
Saadakseen pienen tilkun säästymään.

KUNINGAS KAARLE.

Niin kyllä, Henrik kuningas on vahva;
Siis, prinssit, varustukset vahvat vastaan!
Sukunsa meidän lihaamme on syönyt,
Ja hän on samaa murhamiesten sarjaa,
Jok' etsi meitä kotipoluillamme.
Siit' ylen kuulu häpeämme kertoo,
Kun Cressyn tappelussa petti onni
Ja kaikki meidän prinssit vangiks otti
Tuo musta nimi, Walesin musta prinssi,
Jonk' isä, korkeana niinkuin vuori.
Vuorella seisten ylhääll' ilmassa,
Pään ympärillä päivän kultakehä,
Hymyillen katsoi, kuinka uljas poika
Työt luonnon hävitti ja pirstas kuvat,
Joit' oli Jumala ja suuret isät
Jo kaksikymmenisen vuotta luoneet.
Hän tuossa voitonrungossa on oksa.

Ja hänen onneaan ja luononvoimaans'
On meidän peljättävä.

(Sanansaattaja tulee.)

SANANSAATTAJA.

Majesteetti,
Pakeille pyytää päästä Henrikin,
Englannin kuninkahan, lähetystö.

KUNINGAS KAARLE.

Heit' oiti kuulla tahdon; tulkoot sisään.
(Sanansaattaja ja muutamat loordit menevät.)
Tulista tääll' on ajo, niinkuin näette.

DAUPHIN.

Siis seis, ja tehkää pysty! Arat koirat
Kovimmin haukkuvat, kun heistä kauas
Pakenee otus. Majesteetti, pankaa
Lujalle engelsmannit! Tietäkööt,
Mink' yksinvallan pää te olette.
Ei itserakkaus niin suuri synti,
Kuin itsensä on halveksiminen.

(Loordit palaavat Exeterin ja hänen seurueensa kanssa.)

KUNINGAS KAARLE.

Veljemme Englanninko luota?

EXETER.

Niin

Näin tervehti hän teitä, majesteetti:
Nimessä kaikkivallan vaatii, että
Yltänne riisutte ja luovutatte
Tuon lainaloiston, jonka taivaan armo
Ja kansain oikeus ja luonnon laki
On hälle määrännyt ja jälkeisilleen,
Nimittäin kruunun ja ne laajat arvot,
Jotk' aikain säännösten ja tavan mukaan
Kuuluvat Ranskan kruunuun. Jotta näkyis,
Ett' ei se pyyde ole ontto, kiero,
Ei madonsyömän ammoisuuden peru
Eik' unhotuksen pölyst' ilmisaatu,
Tään lähettää hän suvun muistopuun,
(Antaa paperin.)

Mi kauttaaltaan on todistavan selvä,
Ja pyytää teitä sitä silmäämään;
Jos näette, että suurist' isistään
Hän suurimmasta suoraan polveutuu,
Kolmannest' Edwardista, niin hän teiltä
Pois vaatii kruununne ja kuninkuuden,
Jotk' ovat vääryydellä anastetut
Häneltä, niiden syntyhaltijalta.

KUNINGAS KAARLE.

Jos kiellän, mitä seuraa?

EXETER.

Veripakko.

Sisimpään vaikka sydämmeenne kruunun
Te kätkisitte, hän sen sieltä kaivaa.
Hän tulee myrskyn siivillä kuin Zeus,
Maantäräyksellä, ukonjyrinällä,
Ja pakottaa, jos kehoitus ei auta.
Hän taivaan laupeuden kautta pyytää:
Pois kruunu jättäkää ja säästäkää
Ne sieluparat, joille ahnas sota

Nälkäiset leukans' avaa; teidän päähän
Valitus orvon tulloon, lesken kyynel,
Tapetun veri, immen salatuska
Isän ja puolison ja sulhon tähden,
Jotk' ahmaa tämä sota. Tää on vaade,
Ja uhka tää, ja tää mun tehtäväni,
Jos täss' ei läsnä liene Dauphin, jolle
On erityinen mulla tervehdys.

KUNINGAS KAARLE.

Me puolestamme tuota mietimme;
Huomenna veljellemme Englannille
On vastaus valmis.

DAUPHIN.

Dauphin puolestaan
On tässä; mitä hän saa Englannilta?

EXETER.

Häpeän, pilkan, uhkan, ylenkatseen
Ja kaiken, mikä ylvään lähettäjän
On arvoista, hän osakseen on saapa.
Näin sanoo kuninkaani: jos ei täysin
Isänne suostu kaikkiin vaatimuksiin,
Näin imeltäin sit' ivaa katkeraa,
Jot' osoititte meidän kuninkaalle,
Niin tilin hän niin tuiman siitä vaatii,
Ett' onkalot ja holvit Ranskanmaan
Kiroovat teitä, pilkan takaisin
Lähetäin tykistömmme jyrinällä.

DAUPHIN.

Jos isä vastuun antaa suojean,
Niin sano: se mun tahtoni ei ole;
Englannin kanssa sotaa toivon vain,
Pariisin pallot siksi lähetinkin
Huviksi tuolle poikahurvioille.

EXETER.

Pariisin Louvre tuost' on vapiseva,
Vaikk' Euroopan se valtahovi oiskin;
Te nähdä pian saatte — mink' on nähneet
Jo alamaiset ihmeekseen — mik' ero
Nuoruuden toiveiden on välillä
Ja miehen täysitoimen. Minuutilleen
Hän laskee aikansa, ja tappioita
Kokea saatte, jos hän Ranskaan jää.

KUNINGAS KAARLE.

Huomenna saatte täyden vastauksen.

EXETER.

Koht' antakaa se, muuten kuninkaamme
Kysymään itse tulee syytä viipyyin;
Häll' on jo jalansija tässä maassa.

KUNINGAS KAARLE.

Palata saatte pian hyvin ehdoin;
Yö on vain lyhyt henkäyksen aika
Näin suuriin asioihin vastatessa.

(Menevät.)

KOLMAS NÄYTÖS.

(Kuoro esiintyy.)

KUORO.

Näin mielikuvituksen siivill' lentää
Nopea näytelmämme yhtä joutuin
Kuin aatos. Ajatelkaa näkevänne,
Kuink' uljain varustuksin kuningas
Käy valtoinensa laivaan Hamptonissa,
Ja ylvään laivastonsa silkkiliput
Vilvoittelevat nuoren Phoiboon otsaa.
Mukana toimikaa ja katselkaa,
Kuin laivapoika hampuköyttä kiipee;
Kuunnelkaa, kuinka pilli kimakka
Sekavaan meluun järjestystä luo;
Kuvailekaa, kuinka palttinaiset purjeet,
Joit' äkkinäinen tuuli pullistaa,
Mert' auraamaan nuo jättivälit työntää,
Taistellen hyrskyn kanssa. Kuvitelkaa
Rannalta näkevänne kaupungin,
Jok' epävakaall' aallokolla tanssii;
Yht' ylvävoimaisena laivastomme
Harfleuriin kulkuns' ohjaa. Mukaan! Mukaan!
Hengessä peräsimeen tarttukaa;
Pois Englannista hiljaa kuin yösydän
Ja vartioina ukot, lapset, eukot,
Joiss' yty joko alull' on tai mennyt,
Ken, jolla leuassa on utukarvaa,
Ei Ranskaan seurais näitä ritariston
Valiosankareita? Aatos työhön!
Kuvailekaa mielessänne piiritystä,
Teloiltaan nähkää tykkein, surma suussa,
Saarrettuun ammottavan Harfleuriin.
Ranskasta palaa lähetti ja sanan
Tuo Henrikille, että hälle tarjoo
Kuningas tyttärensä Katariinan
Ja myötäjaisiks pari herttuakuntaa
Katalan pientä. Tarjo tuo ei mieleen,
Syttytimellään pirulliseen tykkiin
Nopea koskee tykkimies,
(Miekankalsketta ja tykinlaukauksia.)
ja kaikki
Edestä kaatuu. Meille taputelkaa,
Ja puutteet mielessänne tasoitelkaa.

Ensimmäinen kohta.

Ranska. Harfleurin edustalla.

(Miekankalsketta. Kuningas Henrik, Exeter, Bedford,
Gloster, ja sotamiehiä kantaen rynnäkköportaita.)

KUNINGAS HENRIK.

Viel', ystävät, viel' yksi ryntäys,
Tai ruumiillamme muurit peittäkäämme!
Rauhassa miehen paras kaunistus
On kaino hiljaisuus ja tyyni nöyryys;
Mut korviimme kun sodan myrsky soi,
Niin menoissanne olkaa tiikereitä;
Jäykiksi suonet, veri kuohuksiin
Ja ruman raivon peittoon vieno luonto!
Sukeukoon silmään kauhistuksen katse,

Jok' otsan ampuakkunasta väijyy
Kuin malmitykki; synkät kulmakarvat
Sitä varjotkoot, kuin aita-vuoltu vuori
Kurottuu yli perstan perustansa,
Jot' ärjyn valtameren tyrsky huuhtoo.
Hammasta purkaa! Pulleiks sieramet!
Henkenne pidättäkää! Viritelkää
Kaikk' elinjänteet täyteen vireeseen!
Ylös, ylös, Englannin te ylimykset,
Joiss' elää sankar'isäin veri, isäin,
Jotk' ovat jokainen kuin Aleksander
Sotineet näillä seuduin aamust iltaan
Ja tuppeen miekan vasta kätkeneet,
Kun työt' ei enää ollut! — Älkää tuoko
Häpeää äideillenne; näyttäkää,
Ett' oma isä siittänyt on teidät!
Esikuva olkaa paksuverisempäin
Ja opettakaa heitä sotimaan! —
Ja tekin, kansanmiehet, joiden raajat
Sukesi Englanti, nyt osoittakaa
Mit antaa voimaa ruoka; vannokaamme
Hoitonne ansainneenne; sen ma uskon,
Sill' ei niin halpaa, alhaist' ole teissä,
Ett' ylvää loistetta ei silmiss' oisi.
Näen teidän, niinkuin kahleist' ajokoirain,
Irralleen pyrkivän. Jo ajo käy;
Intonne nouskoon! Ryntäyshuuto olkoon:
Henrikki, Englanti ja pyhä Yrjö!

(Menevät. Miekankalsketta ja tykinlaukauksia.)

Toinen kohtaous.

Paikka sama.

(Sotajoukkoja marssii näyttämön poikitse.
Nym, Bardolph, Pistooli ja poika tulevat.)

BARDOLPH.

Ryntäys, ryntäys! Päin rikkoa, päin rikkoa!

NYM. Seis, hyvä korpraali, seis! Nuo poksaukset ovat liian kuumia, ja minulla puolestani ei ole mitään varahenkeä; tämä humööri on liian kuumaa, se on sen asian loppukoraali.

PISTOOLI.

Koraali oiva! Humöörejä sataa;
Pau! puksis! Herran, vasallit ne kaatuu.
Ja miekka vyöllä
Ma verityöllä
Ikuisen maineen niitän.

POIKA. Jospa nyt olisin jossakin olutkapakassa Lontoossa! Antaisin pois koko maineeni oluthaarikasta ja turvallisuudesta.

PISTOOLI.

Minä myös:
Jos toiveet oisi kylläksi,
Mult' intoa ei puuttuisi,
Vaan sinne juoksisin.

POIKA.

Sen arvaa!

Mut ei niin varmaa
Kuin oksalla linnun laulu.

(Fluellen tulee.)

FLUELLEN.

Pois muurin aukkon, te koerat! Ettek lähd siit, te ryökälet?

(Ajaa heitä edellään.)

PISTOOLI.

Suur' herttua, sääli tomun lapsia!

Aseta vihas, miehuullinen vihas!

Aseta vihas, urho! Miekkoseni,

Aseta vihas! Laupeudu, henttu!

NYM. Tuo se on hyvää humööriä! Mutta se kunnia, se saa aikaan huonoa humööriä.

(Nym, Bardolph ja Pistooli menevät.

Heidän jäljissään Fluellen.)

POIKA. Vaikka olenkin nuori, olen kuitenkin tarkannut noita kolmea suusankaria. Olen noiden kaikkien kolmen palveluspoika, mutta nuo kaikki kolme, jos he minua palvelisivat, eivät voisi minulle tehdä miehen palvelusta, sillä kolme mokomaa narria ei yhdessäkään täytä miehen mittaa. Bardolph on maitomaksainen ja punanaamainen, jonka vuoksi hän tuijottaa tuikeasti, mutta ei taistele. Pistoolilla on terävä kieli, mutta tylsä miekka, jonka vuoksi hän halkoo sanoja, mutta pitää aseensa ehjänä. Nym taas on kuullut, että harvapuheiset miehet ovat parhaita; sen vuoksi hän häpeää lukea rukouksiaan, ettei luultaisi häntä pelkuriksi; mutta hänen harvat huonot sanansa ovat yhdistyneet yhtä harvoin hyviin töihin, sillä hän ei ole koskaan kenenkään ihmisen päätä halkaissut paitse omansa, ja se tapahtui sängyntolppaan, kun hän oli päissään. He varastavat mitä saavat, ja sanovat sitä liikkeeksi. Bardolph varasti luutunkotelon, kantoi sitä kaksitoista peninkulmaa ja möi sen kolmesta äyristä. Nym ja Bardolph ovat liittoveljiä näpistelemisessä: Calais'ssa he varastivat hiilikauhan, ja tästä tempusta ymmärrän, että he kauhovat konttiinsa jos mitä. He tahtoivat, että minä olisin yhtä perehtynyt ihmisten taskuihin kuin heidän hansikkaansa tai nenäliinansa; mutta ottaa toisen taskusta ja pistää omaani, siihen olen liian hyvä mies; minä en väärin kokoon kääri. Minun täytyy heidät jättää ja hakea parempi palveluspaikka; heikko vatsani ei kestä heidän konnuuttaan, ja sen vuoksi minun täytyy antaa heidät ylen.

(Menee.)

(Fluellen palajaa; hänen jäljissään Gower.)

GOWER. Kapteeni Fluellen, heti miinojen tykö! Glosterin herttua tahtoo teitä puhutella.

FLUELLEN. Jaa miinatten tyjjo, niin vai? Sanokkan te herttual, etei ol nii hyvä tuli miinatten tyjjo, sill, näettäkö, miinat ei ol akuraatis sotareklamentitten kans, siin ei ol tarppelist ontevuutt; sill, näettäkö, viholine — sen te, näettäkö, voisisitt selittä herttual — on kaivann ites neli jalkka kontramiinatten ali. Jumalist, mnää pelkkän ett hän paiska meijä kaikk ilmaha, jos ei tul paremmpi tireksuunej.

GOWER. Glosterin herttuaa, jolle piirityksen johto on uskottu, ohjaa kokonaan eräs irlantilainen, sangen urhollinen mies, tosiaan.

FLUELLEN.

Kapteen Macmorris, eiks nii?

GOWER.

Niinpä luulen.

FLUELLEN. Jumalist; hän on nii suur tomppel, etei mailmas toist ol; sen mnää hänel sano vaikk päi silmi. Hänel ei ol sen enemppä tireksuunej oikeois sotareklamenteis, näettäkö, ruomilaisis reklamenteis, kun koeranpenikal.

(Macmorris ja Jamy tulevat etäältä.)

GOWER.

Tuossapa hän tuleekin ja skotlantilainen kapteeni Jamy hänen kanssaan.

FLUELLEN. Kapteen Jamy on ihmelise röhki mies, se o viss se, hänel on suur taitavus ja tietelisyys vanhois sodis, mnuu erityisen tietön mukka hänen tireksuunistas; jumalist, hän puolusta akumentejäs simmotto ku joku toinenki sotamies, mitä tule ruomilaisten vanhoitten sottaan reklamenteihi.

JAMY.

Kah voan, hyvvee pävee, kattein Fluellen.

FLUELLEN.

Jumal antakko teijän korkkisukusuudellen hyvä päivä.

GOWER. No, mitä, kapteeni Macmorris? Oletteko miinat jättänyt? Ovatko vallinkaivajat tehneet lakon?

MACMORRIS. Spuasan njimes,[5] se on pahoi ruattu; ruado heitetty kesken, da torvi soittaa järillehpäi menemäh. Hotj omane käsi, hotj tuaton hengi menjis, sidgi sanon, ett ruado on pahoi ruattu, da se on kesken heitetty. Min' olisin ljinnan ambuo räjähyttännyh porohal, Spuasan minuu auttakkah, yhtes rubiemas. Pahoi ruattu, ylen pahoi ruattu, hotj käsi menjis, pahoi ruattu!

FLUELLEN. Kapteen Macmorris, mnää pyydän, suokka minul se kunni, ett mnää, näettäkö, saisisi vähä niiku praakat teijän kans osaks siit, mit tule tai kuulu sotareklamenteihi, ruomilaissi sotareklamenteihi, akumentitte ja välipuhun muodos, osaks ett mnää saisisi puolusta mnuu ajatuksian, osaks, näettäkö, mnuu meininkitten todistukseks niist sotareklamentitten tireksuuneist: se on se pääässi.

JAMY. Siitäp hyvvee tulloo, tos olokoo, hyvät katteinit kumpii, ja sen mie teiän luvallanne teil palakihten, kun voan soan sopivoo tilaisuutta; sen, tos olokoo, tien.

MACMORRIS. Nygöi e ole aigua pagisemah, Spuasan njimeh, e ole. Päiv on räkki, da seä, da soda, da kunjingas, da kunjingahan poijat: e ole aigua pagisemah. Ljinn on piiritetty, da sodatorvi kutshuu meidy rynnäkköh; a myö vai pagisemmo, da rua nji midä emmo, Spuasan njimeh; täs tulou huigei meil kaikil; Jumal auttakkah, eigo se ole huigei seisuo tjiloilleh; huigei on, hotj käsi menjis, huigei on. Siel olis kagloa leikattavannu, ruaduo ruattavannu, a nji midä e ole ruattu, Spuasan njimeh, nji midä.

JAMY. Kautta sakramenti, ennenkui neä miun silimäin unnee uupunoo, tahon mie tehä kelepo työn tai moassa moatuva, tai surmaan suistuva; ja tahon sen, niätsen, nii ulijaasti kuitata kui soatan, se on ihan vissi ja tos, ja sen pituinen se. Saakelj olokoo, hupaist ois ollunna kuulla teiän niinikkäästi kahen kamppailevan.

FLUELLEN. Kapteen Macmorris, mnää luulen, teijä luvallan, näettäkö, etei mahd ol montta teijän kansas.

MACMORRIS. Minun kansas? Mi on minun kansu? Ongo hylgy, koiru, äbäreh, kanalju? Mi on minun kansu? Ken pagisoo minun kansas?

FLUELLEN. Näettäkö, jos te otatt asjan toisel viissi kun on meinatt, kapteen Macmorris, nii mnää melkke luule, ett te ett kohtel mnuu nii hövelist ku teijän oikeutt' myöde pidäisis mnuu kohdell; ollen mnää yht hyvä mies kun tekki, nii sotareklamenteihi kun sukuperän synttyn ja muihi erityissi nähden.

MACMORRIS.

Min' en tunne teidy nji muga hyväkse miehekse, kui min' itshe olen; Spuasan njimeh, minä tahon teil kagla leikata.

GOWER.

Hyvät herrat, te ymmärrätte toisianne väärin.

JAMY.

Ah! Sep' onnii just paha vika.

(Torvet kutsuvat keskusteluun.)

GOWER.

Kaupungissa torvet kutsuvat keskusteluun.

FLUELLEN. Kapteen Macmorris, ku muulosten parempa tilasutt on saataviss, nii mnää rohkenen sanno teil, ett mnää tunne sotareklamenti, ja sill hyvä.

(Menevät.)

Kolmas kohtaous.

Paikka sama. Harfleurin porttien edustalla.

(Linnanpäällikkö ja joitakuita kaupunkilaisia muureilla.

Englantilaiset sotajoukot alempana. Kuningas Henrik seurueineen tulee.)

KUNINGAS HENRIK.

No mitä päättänyt on linnan herra?

Tään jälkeen uutt' en puhelua salli.
Siis armoihimme antaukaatte, muuten,
Kuin tuhost' ylpeilevät ihmiset,
Meit ärsytätte tekoon pahimpaan.
Niin totta kuin ma olen sotilas, —
Se nimi mulle parhain sopineekin, —
Jos vielä kerran tykit panen soimaan,
Niin puoleks voitettua Harfleuria
En jätä ennen, kuin se tuhkiin peittyi,
Kaikk' armon ovet suljen; sotilaani
Tylyt ja raa'at, tappoon tottuneet,
Joill' omatunto laaja on kuin horna,
Riehaavat verikäden vapaudella,
Pois niittäin niinkuin ruohon raittiit immet
Ja lapset kukkeat. Mitäpä siitä,
Jos julma sota, leimuin huoliteltu,
Kuin hiiden päämies, kasvot tahruttuina,
Harjoittaa kaikenlaista hirmutyötä,
Mi seuraa tuhoa ja hävitystä?
Mitäpä siitä; itse teiss' on syy,
Jos puhtaat impyenne käsiin joutuu
Rajun ja riettaan väkivaltauksen.
Mits' ohjat irstaan ilkeyden suistaa,
Kun hurjast' alas mäkeä se laukkaa?
Ma yhtä turhaan käskyjäni tuhlaan
Soturiin, joka ryöstötoissa riehuu,
Kuin Leviathanin jos maihin nousta
Ma käskisin. Siis, miehet Harfleurin,
Kansanne säästäkää ja kaupunkinne,
Kun viel' on soturit mun vallassani,
Kun vielä armon kylmä, vieno tuuli
Hajoittaa murhan, ryöstön, konnuuden
Saastaiset, myrkylliset myrskypilvet;
Te muuten pian nähdä saatte, kuinka
Sokea solttu riettaan verikäsin
Tuskasta parkaisevain tytärtenne
Ryvettä kiharat ja isänne
Hopeiseen tarttuu partahan ja nakkaa
Arvoisat heidän päänsä murskaks seinään,
Lapsenne alastomat peitseen pistää,
Jost' äidit hourut tuskan ulvonnallaan
Pilvetkin särkee, niinkuin Juudan vaimot
Ajossa Herodeksen verikoirain,
Tää mieli välttääkö ja antautaa?
Vai tehdä vastusta ja kaatua?

PÄÄLLIKKÖ.

On tänään meiltä kaikki toivo mennyt;
Dauphin, jolt' apua me pyysimme,
Selittää, ettei joukkons' ole valmiit
Näin kovaa piiritystä torjumaan.
Suur' kuningas, siis hellään armoos ota
Henkemme, kaupunkimme. Astu sisään,
Vallitse meitä ja mit' omaa meillä;
Me emme enää puolustaida voi.

KUNINGAS HENRIK.

Siis auki portit! — Menkää, setä Exeter,
Harfleuriin marssikaa ja sinne jääkää;
Se lujaks tehkää Ranskan hyökkäyksille,
Kaikille armo suokaa. — Minä, setä,
Kun tulee talvi ja kun sotilaissa
Lisääntyy taudit, palajan Calais'hen.
Harfleuriin luoksenne nyt jäämme yöksi,
Ja aamull' alkaa matka ensi työksi.

(Torventoitauksia. Kuningas Henrik seuralaisineen ja sotajoukkoineen marssii kaupunkiin.)

Neljäs kohtaous.

Rouen. Huone kuninkaanlinnassa.

(Katariina ja Alice tulevat.)

KATARIINA.

Alice, tu a été en Angleterre, et tu parles bien la langue du pais.

ALICE.

Un peu, madame.

KATARIINA. Je te prie, enseignez la moi; il faut que j'apprenne à parler. Comment appelez vous la main en Anglois?

ALICE.

La main? Elle est appelée *de hand*.

KATARIINA. *De hand*. Et les doigts?

ALICE.

Les doigts? Ma foi, j'ai oublié les doigts, mais je m'en souviendrai.

Les doigts? Je pense, qu'il sont appelés *de fingres*; oui, *de fingres*.

KATARIINA. La main, *de hand*; les doigts, *de fingres*; je pense que je suis bonne écolière: j'ai gagné deux mots d'Anglois assez vite. Comment appelez vous les ongles?

ALICE.

Les ongles? On les appelle *de nails*.

KATARIINA. *De nails*. Ecoutez! dites-moi, si je parle bien: *de hand, de fingres, de nails*.

ALICE.

C'est bien dit, madame, c'est du fort bon Anglois.

KATARIINA.

Dites-moi en Anglois, le bras.

ALICE. *De arm*, madame.

KATARIINA.

Et le coude?

ALICE. *De elbow*.

KATARIINA. *De elbow*. Je me fais la repetition de tous les mots, que vous m'avez appris dès à present.

ALICE.

C'est trop difficile, madame, comme je pense.

KATARIINA. Excusez moi, Alice; écoutez: *de hand, de fingres, de nails, de arm, de bilbow*.

ALICE. *De elbow*, madame.

KATARIINA.

O seigneur Dieu, je l'oublie: *de elbow*. Comment appelez vous le cou?

ALICE. *De neck*, madame.

KATARIINA. *De neck*. Et le menton?

ALICE. *De chin*.

KATARIINA. *De sin*. Le cou, *de neck*; le menton, *de sin*.

ALICE. Oui. Sauf votre honneur, en vérité, vous prononcez les mots aussi juste, que les natifs

d'Angleterre.

KATARIINA. Je ne doute point, que je n'apprendrai par la grace de Dieu, et en peu de temps.

ALICE.

N'avez vous pas déjà oublié ce que je vous ai enseigné?

KATARIINA. Non, je le vous reciterai promptement. *_De hand, de fingres, de mails, —*

ALICE. *De nails, madame.*

KATARIINA. *De nails, de arme, de ilbow, —*

ALICE.

Sauf votre honneur, *de elbow.*

KATARIINA. C'est ce que je dis: *de elbow, de neck* et *de sin*. Comment appelez vous le pied et la robe?

ALICE. *De foot, madame, et de con.*

KATARIINA. *De foot* et *de con*? O seigneur Dieu! Ce sont des mots d'un son mauvais, corrompu, grossier et impudique, et donc les dames d'honneur ne sauroient se servir; je ne voudrais prononcer ces mots devant les seigneurs de France pour tout le monde. Il faut *de foot* et *de con* néanmoins. Je reciterai encore une fois ma leçon ensemble: *de hand, de fingres, de nails, de arm, de elbow, de neck, de sin, de foot, de con.*

ALICE.

Excellent, madame!

KATARIINA.

C'est assez pour une fois: allons nous en diner.

(Menevät.)

Viides kohtaus.

Sama paikka. Toinen huone linnassa.

(Kuningas Kaarle, Dauphin, Bourbonin herttua,
Ranskan konnetaabeli y.m. tulevat.)

KUNINGAS KAARLE.

Somme-virran yli hän on mennyt maan.

KONNETAABELI.

Jos nyt ei tehdä vastusta, niin Ranskass'
Älkäämme eläkö, vaan jättäkäämme
Se kaikin viinimaineen barbaareille.

DAUPHIN.

O Dieu vivant! Vai tuo se meidän kasvain,
Isäimme ydyn sakka, pano-oksa,
Jok' istutettiin halpaan metsärunkoon,
Noin äkkipäätä pilviin asti työntää
Ja ylenkatsoo omaa oksastajaa.

BOURBON.

Normandeja! Normandi-äpäroitä!
Mort de ma vie! Jos estämättä saavat
He edetä, niin pois myön herttuanmaani
Ja ostan likaisen ja kehnon torpan
Tuoll' Albionin nurkkasaarella.

KONNETAABELI.

Dieu des batailles! Mistä innon saivat?
Utuinen, raaka, synkkä heill' on ilma,
Jot' aurinkokin niinkuin ilkkumalla
Haljakkain silmin katselee ja tappaa

Sumeilla säteillään sen hedelmät.
Tuo vesikeitosko, tuo ohrasakka,
Työjuhdan juoma, sekö kylmän veren
Voi kiehauttaa noin uljaan tuliseksi?
Ja jäältäkö se näyttävä on meidän
Elävä, viinin kiihdyttämä veri?
Oi, maamme maineen tähden, älkäämme
Törröinä riippuko kuin räystähissä
Jääkynttilät, kun viluisempi kansa
Nuoruutens' uljaan pisaroita hikoo
Rikkaille kentillemme joita saattaa
Vain omistajiin nähden köyhiks väittää.

DAUPHIN.

Niin, kautta kunniamme, meitä ivaa
Jo naisemmekin, suoraan lausuen,
Ett' yty meist' on kuihtunut, ja että
Englannin nuorisolle himoruoaks
He ruumiins antavat, näin taaskin Ranskan
Bastardi-sotureilla täyttääkseen.

BOURBON.

Meit' Englantiin he käskee tanssikouluun
Enkliskaa oppimaan ja vilkuria;
Sanovat, ett' on koiviss' ylpeytemme
Ja että ollaan aimo juoksijoita.

KUNINGAS KAARLE.

Miss' airut on Montjoy? Het' uhka-uhman
Hän vieköön Englannille terveisiksi. —
Pois, prinssit, taisteluhun, povess' into,
Min miekkaa kirkkaammaksi maine hioo!
Charles de la Bret, suurkonnetabelimme,
Te, herttuat Orleans, Bourbon ja Berry,
Alençon, Brabant, Bar, ja te, Burgund,
Jacques Chatillon, Rambures, Vaudemout,
Beaumont, Grandpré, Roussi ja Fauconberg,
Foix, Lestrals, Bouciquart ja Charolois,
Suurherttuat, prinssit, vapaaherrat, loordit
Ja ritarit, nyt kelpo vasalleina
Häpeä suuri luokaa päältänne!
Englannin Henrik seisauttakaa,
Jok' yli maamme kiittää lentimillä
Harfleurin vereen kastetuilla! Syöskää
Väkensä niskaan, niinkuin lumi sula
Alankoon, jonka kyliin alhaisiin
Suur-alpit vaahtons' oksentaa ja purkaa!
Karatkaa häneen — voimaa teill' on kyllin —
Ja vankivaunuissa Roueniin hänet
Kahleissa tuokaa!

KONNETABELI.

Niinhän suuren sopii!
Ikävä, ett' on joukko vain niin pieni,
Soturit nälän näöntämät ja sairaat!
Kun meidän joukot näkee hän, niin varmaan
Hän sydämmensä kastaa pelon kuljuun
Ja tarjoo lunnait' urostöiden sijaan.

KUNINGAS KAARLE.

Montjoyta jouduttakaa, de la Bret;
Kysyköön meidän puolest' Englannilta,
Mit' ehdostaan se tarjoo lunnaita. —
Te, Dauphin, jätte luoksemme Roueniin.

DAUPHIN.

Ei, suuri majesteetti, minä pyydän!

KUNINGAS KAARLE.

Rauhoittukaa! Te jätte meidän luo. —
Te konnetaabeli, ja prinssit, menkää!
Koht' Englannille surmaa tykit henkää!

(Menevät.)

Kuudes kohtaus.

Englantilaisten leiri Picardiessa.

(Gower ja Fluellen tulevat.)

GOWER.

No, mitä kuuluu, kapteeni Fluellen? Tuletteko sillan luota?

FLUELLEN.

Uskokkan pois, siäl on erinomaissi teoj teht siäl sillan tykön.

GOWER.

Onko herttua Exeter vahingoittumatta?

FLUELLEN. Herttua Exeter on niin urholine ku Akamennon, ja mies, jota mnää rakastan ja kunnjoitan kaikest sielust ja sydämest ja velvolisuudest ja hengest ja elämäst ja viimesist voimist. Hän ei ol — Jumalal kiitos ja kunni! — yhtikäs plaseerat, mut hän puolusta siltta vähä urholisest, erinomaisel tireksuunil. Siäl on yks vänrik siäl sillan tykön, — luulen, parhan tunton jälkke, ett se mies on niin urholine ku Marcus Antonius; ja sitä miestä ei pidetä missän arvoss, mut mnää näi ett hän tek just hyvän työn.

GOWER.

Mikä on hänen nimensä?

FLUELLEN.

Häne nimes on vänrik Pistool.

GOWER.

En tunne häntä.

(Pistooli tulee.)

FLUELLEN.

Täsä on se mies.

PISTOOLI.

Kapteeni, suosiossas olla pyydän.
Exeter hyvänsuontoinen on sulle.

FLUELLEN. Nii oikee, jumalal kiitos, ja mnääki ole vähä niinku ansannu pääst häne suosiohos.

PISTOOLI.

Bardolph, soturi vahva, mielelt' ylvä
Ja sielult' uljas, kautta julman luoman
Ja raisun onnen hurjan kierän hyrrän,
Tuon sokon jumalattaren,
Mi kivell' yhä pyörivällä seisoo —

FLUELLEN. Suokka antteks, vänrik Pistool. Onn kuvatan sokkiaks, plakkarnestuuk silmil, merkiks siit ett onn o sokki. Ja se kuvatan tämmöttö pyöräl merkiks siit — ja se on täsä opetus — ett on se häilyväine ja pyöriväine ja muuttlevaine ja heilakka; ja häne jalkas on, näettäkö, kiin simmoses kuulamaises kives, joka pyöri ja pyöri. Vissist on runoilja täsä antanu sangen erinomase kuvan onnest; onn, näettäkö, on erinomane opetus.

PISTOOLI.

Se onni Bardolphin on vihollinen
Ja yrmii häntä; öylätin hän sieppas,
Ja siit' on hirtettävä. Lemmon kuolo!
Vie koira hirteen, säästä ihmislapsi,

Sen ilmareikää hampull' älä salpaa!
Exeter kuoloon tuominnut on hänet
Ja turhast' öylätistä. Mene siis,
Sua herttua kuulee; älä anna miehen
Elämänlankaa pennin-nuoran terän
Ja halvan herjan poikki leikata.
Pelasta miehen henki, sulle maksan.

FLUELLEN.

Vänrik Pistool, kyll mnää vähä ymmärä mitä te meinatt.

PISTOOLI.

Siis ole siitä iloinen.

FLUELLEN. Totisest, siit ei kannat oll ilone: sill jos, näettäkö, hän olis mun veljen, nii pyydäisi mnää herttuat, ett hän olis hänen kansas niinku hän parhaks näkee ja tekisis hänest lopun, sill reklamentei pitä noodatta.

PISTOOLI.

No, kuole siis ja mene helvettiin.
Ja figo[6] sulle ystävydestäsi.

FLUELLEN.

Hyvä vaa!

PISTOOLI.

Espanjalainen fiikuna!

(Menee.)

FLUELLEN.

Oikke hyvä.

GOWER. Tuo se on aika lurjus ja veijari; muistan hänet nyt: parittaja, taskuvaras!

FLUELLEN. Mut uskokkan pois, hän puhusis sillal nii urhollissi sanoj, ku voi nähd yhten suvipäivän. Mut se on oikke hyvä; mitä hän mnuul sanos, se on hyvä, sen mnää luppan, ku se aik tule.

GOWER. Hän on hölmö, narri, veijari, joka silloin tällöin menee sotaan voidakseen Lontooseen palattuaan sotilastavoilla pöyhkeiliä. Ne sellaiset pukarit tuntevat tarkoin sotapäällikköjen nimet ja opettelevat ulkomuistilta missä on tapeltu; sen ja sen linnoituksen luona, siinä ja siinä muurinaukossa, siinä ja siinä vartijakunnassa; kuka suoriutui kunnialla, kuka ammuttiin, kuka joutui häpeään, mitä ehtoja vihollinen teki; sen kaiken he osaavat täydelleen kertoa sotilaskielellä, jota somistelevat uusmuotisilla kirouksilla. Ja kummallista on ajatella, mitä kenraalin kuosiin leikelty parta ja siivoton leiripuku vaikuttaa vaahtoavien pullojen keskellä ja oluesta päihtyneiden aivojen parissa. Mutta teidän pitää oppia tuntemaan nämä meidän aikakautemme häpeäpilkut, muuten voitte joutua kauheaan petinkoon.

FLUELLEN. Mnää sanon teil jottan, kapteen Gower: mnää kyll hoksan ett hän ei ol se mies, ku hän mieleläs tahdois ihmiste luulevan ett hän on. Jos mnää löydä läve hänen takistas, ni mnää sanon mitä mnää hänest meina.

(Rumpujen pärrytystä kuuluu.)

Kuuletteks? Kuningas on tull, ja mnuun pidäis puhuma hänen kansas siit sillast.

(Kuningas Henrik, Gloster ja satureita tulee.)

FLUELLEN.

Jumal varjelkko herr majesteetti?

KUNINGAS HENRIK.

Mitä kuuluu, Fluellen? Tuletko sillan luota?

FLUELLEN. Kyll, armoline herr majesteet. Exeteri herttua on vähä tukevast puolustan siltta; fransklaise ova pötkin pakko, näettäkö, ja siäl on teht vähä kovi ja vähä urhollissi töit. Viholine ol vähäl saad silla halttuhus, mut hän ajettin takasi jälle, ja Exeteri herttua on ny silla haltti. Sen mnää sano herr majesteetil, ett se herttua on yks urholine mies.

KUNINGAS HENRIK.

Paljonko olette väkeä menettänyt, Fluellen?

FLUELLEN. Viholise mieshukk on oll kovi suur, taitamattomast suur; mut mnää maar puolestan uskon ett herttua ei ol tapannu yhtikäs miest pait yht, joka arvolas hirtetä kirko ryävämisest, yht Bardolph nimist, jos herr majesteet tunte simmost miest: häne naamas on täynn pukami, näpylöi, pahkoi ja valkjaliekei, ja häne huules puhalta häne nokkas, ja se on kun tuline hiil, välist sinine, välist punane: mut häne nokkas on ny telotett ja häne valkjas on lopus.

KUNINGAS HENRIK. Tahtomme on, että kaikki sellaiset pahantekijät näin lopetetaan; ja annamme nimenomaisen käskyn että, marssiessamme halki maan, ei saa mitään kyläkunnilta kiskoa, ei mitään maksutta ottaa, ei ketään ranskalaista solvata tai herjaavalla puheella loukata; sillä kun laupeus ja julmuus lyövät arpa kuningaskunnasta, niin saa lempein peluri ensimmäisen voiton.

(Torventoituksia. Montjoy tulee.)

MONTJOY.

Te puvustani tiedätte ken olen.

KUNINGAS HENRIK.

Sen tiedän; mitä muuta saan sinulta tietää?

MONTJOY.

Herrani tahdon.

KUNINGAS HENRIK.

Anna kuulla.

MONTJOY. Näin sanoo kuninkaani: — Sano Englannin Henrikille että, vaikka näytämme kuolleelta, niin vain makaamme; varovaisuus on parempi soturi kuin hurjapäisyys. Sano hänelle, että olisimme voinut torjua hänet takaisin Harfleurin luona, vaan emme nähnyt hyväksi puhkaista paiseita, ennenkuin se oli täysin kypsä; nyt on meidän vuoromme puhua, ja äänemme on käskävä. Englanti saa katua hulluuttaan, nähdä heikkoutensa ja ihmetellä kärsivällisyyttämme. Käske häntä siis miettimään lunnaitaan, jotka on laskettava sen mukaan, minkä verran tappioita olemme kärsineet, alamaisia menettäneet ja häväistystä suvainneet, joka, täyden painon mukaan korvattuna, musertaisi hänen pienuutensa. Tappioitamme palkitsemaan on hänen aarreaittansa liian köyhä; vuotamaamme verta sovittamaan hänen valtakuntansa nostoväki liian vähälukuinen, ja häväistyksestämme hänen oma persoonansa, jalkoihimme polvistuneena, liian keho ja arvoton hyvitys. Lisää tähän miekkasille vaatimus, ja kaiken lopuksi sano hänelle, että hän on pettänyt väkensä, jonka kuolemantuomio jo on julistettu. Näin laajalta herrani ja kuninkaani; sen pituinen toimeni.

KUNINGAS HENRIK.

Mi nimesi? Ma virkasi jo tiedän.

MONTJOY.

Montjoy.

KUNINGAS HENRIK.

Teit hyvin tehtäväsi. Mene, kerro
Tää herrallesi: ma nyt en häntä etsi,
Vaan estämättä tahtoisin Calais'hen
Pakoni ottaa; sillä, totta puhein, —
Vaikk' ei lie viisas moinen tunnustus
Varovan, viekkaan vihamiehen kuullen, —
Väkeni taudista on heikontunut
Ja harvennut, ja pieni jäännös vastaa
Töin tuskin yhtä monta ranskalaista;
Mut jos ne voimiss' ois, niin tiedä, airut,
Yks englantilais-jalkapari kantaa
Vois kolme ranskalaista. — Anteeks, taivas,
Näin että kerskaan! — Ranskan ilmasta
Tuo pahe minuun tarttui; sitä kadun.
Siis sano herrallesi, ett' olen tässä;
Lunnaani on tää huono, halpa ruumis,
Väkeni heikko vain ja sairas vahti;
Mut sano: Herran nimeen minä tulen,
Vaikk' itse Ranska ja sen lisäksi toinen
Mokoma naapuri mun tiellän' oisi.

Kas, tuossa vaivastasi! Mene nyt
Ja káske että herra tarkoin miettii:
Jos suo mun mennä, menen; vaan jos estää,
Niin veripunallanne mustan maanne
Ma kirjavoin; nyt hyvästi, Montjoy!
Mun vastaukseni on ponsi tää:
En tässä tilass' etsi taistelua,
Mut tässä tilass' en myös sitä karta;
Se sano herrallesi.

MONTJOY.

Sen hälle sanon. Kiitos, majesteetti!

(Menee.)

GLOSTER.

Nyt varmaan eivät hyökkää päällemme.

KUNINGAS HENRIK.

Me Herran turviss' ollaan, eikä heidän.
Pois sillalle! Jo tulossa on yö.
Me joen taakse leiriin sijoitumme,
Ja aamull' edemmäksi marssitaan.

(Menevät.)

Seitsemäs kohtaus.

Ranskalainen leiri Agincourtin luona.

(Ranskan konnetaabeli, Rambures, Orleansin herttua,
Dauphin y.m. tulevat.)

KONNETAABELI. Joutavia! Minulla on varukset parhaat koko maailmassa. Jospa jo olisi päivä!

ORLEANS. Teillä on erinomaiset varukset; mutta tehkää oikeutta minunkin ratsulleni.

KONNETAABELI.

Se on paras ratsu koko Euroopassa.

ORLEANS.

Eikö se päivä jo valkene?

DAUPHIN. Prinssi Orleans ja herra suurkonnetaabeli, te puhutte ratsuista ja varuksista. —

ORLEANS.

Te olette kumpaankin nähden niin varattu kuin mikään prinssi konsanaan.

DAUPHIN. Kuinka tämä yö on pitkä! Minä en vaihtaisi ratsuani mihinkään toiseen neljän jalan kulkevaan. Ah ça! Se ponnahtaa maasta, kuin olisi se jouhilla täytetty, *le cheval volant*, Pegasus, *qui a les narines de feu*. Kun sillä ratsastan, niin lennän kuin haukka; se kiittää ilmassa; maa laulaa, kun se sitä koskettelee; huonoinkin sarvikalvo sen kaviossa on sulosointuisempi kuin Hermeen huilu.

ORLEANS.

Se on muskottipähkinän karvainen.

DAUPHIN. Ja tulinen kuin inkivääri. Se on elukka Perseusta varten; pelkkää ilmaa ja tulta; maan ja veden jäykkä alkuaineita siinä ei huomata muuta kuin sen tyyni säyseys, kun ratsastaja nousee sen selkään. Se on todellakin hevonen, se! Kaikki muut konit ovat raavaselukoita sen rinnalla.

KONNETAABELI.

Tosiaan, mylord, se on mitä täydellisin ja oivallisin hevonen.

DAUPHIN. Se on kaikkien ratsujen kuningas; sen hirnunta on niinkuin valtiaan käsky, ja sen ryhti vaatii kunnioitusta.

ORLEANS.

Riittää jo tämä, hyvä lanko.

DAUPHIN. Ei, siinä ihmisessä ei ole älyä, joka ei leivosen noususta alkain lammasten karsinoimiseen asti voi vaihetellen ja arvokkaasti ratsuani ylistellä; se aine on niin yltäkyläinen kuin meri; muuta merenhiekka kaunopuheisiksi kieliksi, niin on ratsustani niille kaikille kyllin puheainetta. Se on sen arvoinen, että valtiaan sopii siitä puhua, ja valtiaan valtiaan sillä ratsastaa, ja koko maailman, niin tunnetun kuin tuntemattoman, syrjäyttäen kaikki muut toimensa, sitä ihmetellä. Kirjoitin kerran sen ylistykseksi sonetin ja alotin näin: "Oi, luonnon ihme!" —

ORLEANS.

Olen kuullut sonetin eräälle lemmitylle näin alkavan.

DAUPHIN. Varmaankin mukailu siitä, jonka minä kirjoitin juoksijalleni; sillä ratsuni on minun lemmittyäni.

ORLEANS.

Lemmittyne kantaa hyvin.

DAUPHIN. Niin, minua; sehän on hyvän ja vasituisen lemmityn paras avu ja ominaisuus.

KONNETAABELI. *Ma foi!* Minusta lemmittyne tässä taannoin oikein riivatusti rytkytteli selkäänne.

DAUPHIN.

Kenties se teidän niin teki.

KONNETAABELI.

Minun ei ollut suitsitettu.

DAUPHIN. Oh, se oli kenties vanha ja säyseä, ja te olitte varmaankin riisunut pois ranskalaiset roimahousunne ja ratsastitte, irlantilaisten soturien tapaan, ihokkaissa.

KONNETAABELI.

Tehän näytte hyvin ymmärtävän ratsastustaitoa.

DAUPHIN. Ottakaa siis onkeen varoitukseni: ne, jotka näin ratsastavat, eivätkä ratsasta varovasti, ajavat pian vetelään suohon; ennen sitten pidän hevoseni lemmittynäni.

KONNETAABELI.

Yhtä hyvin näkisin että lemmittyäni olisi mera.

DAUPHIN.

Sanon sulle, konnetaabeli, että minun lemmitylläni on omat hiukset.

KONNETAABELI. Siitä voisin yhtä hyvällä syyllä ylvästellä, jos lemmittyäni olisi imisä.

DAUPHIN. *_La chien est retourné a son propre vomissement, et la truie lavée au bourbier; sinä käytät hyväksesi jos mitä.*

KONNETAABELI. Vaan en hevostani lemmittynäni, enkä sananlaskua, joka niin vähän sopii asiaan.

RAMBURES. Herra konnetaabeli, noissa varuksissa, jotka viime yönä näin teltassanne, onko niissä tähtiä vai auringoita?

KONNETAABELI.

Tähtiä,

DAUPHIN.

Joitakuita niistä huomenna putoaa, varon ma.

KONNETAABELI.

Eikä sittenkään taivaani tule vajaaksi.

DAUPHIN. Saattaa niin olla, sillä teillä on niitä paljon liikaa; ja suurempi oli teillä kunnia, jos joitakuita olisi poissa.

KONNETAABELI. Aivan niinkuin ratsullanne on teidän kiitoksistanne; se juoksisi yhtä hyvin, vaikka osa kehuistanne viskattaisiin satulasta pois.

DAUPHIN. Jospa voisin sen selkään sälyttää kaikki sen ansiot! Eikö päivä koskaan valkene? Huomenna minä kiidän peninkulman, ja matkani on kulkeva englantilaisten naamojen päällitse.

KONNETAABELI.

Niin en sano minä, sillä pelkään että matkalla saan pitkän naaman.

Mutta soisin aamun valkenevan, että saisin englantilaisten korvia kuumentaa.

RAMBURES.

Kuka uskaltaa lyödä vetoa kanssani kahdestakymmenestä vangista?

KONNETAABELI.

Ne saadaksenne täytyy teidän itsenne ensin jotakin uskaltaa.

DAUPHIN.

On keskiyö; menen pukeumaan aseisiin.

(Menee.)

ORLEANS.

Dauphin haluaa aamua.

RAMBURES.

Hän haluaa syödä suuhunsa englantilaiset.

KONNETAABELI.

Minusta hän voi hyvin syödä ne, mitkä tappaakin.

ORLEANS.

Kautta daamini valkokäden, hän on urhea prinssi.

KONNETAABELI.

Vannokaa daaminne jalan kautta, jotta hän voisi polkea valanne.

ORLEANS.

Hän on, suoraan sanoen, toimekkain ylimys koko Ranskassa.

KONNETAABELI. Hännessä hääääminen on tointa sekini, ja hänellä on aina semmoista häääämistä.

ORLEANS.

Hän ei ole koskaan ketään loukannut, mikäli olen kuullut.

KONNETAABELI.

Eikä huomennakaan sitä tee; se hyvä nimi tulee hänellä aina olemaan.

ORLEANS.

Minä tiedän, että hän on urhoollinen.

KONNETAABELI.

Minulle on sen sanonut joku, joka tuntee hänet paremmin kuin te.

ORLEANS.

Kuka se?

KONNETAABELI. Itse hän sen minulle sanoi; ja sanoi, ettei hän välittänyt siitä, kuka sen sai tietää.

ORLEANS.

Sitä hänen ei tarvitsekaan; hänessä ei ole mitään salattua hyvettä.

KONNETAABELI. Totisesti, on kuin onkin; sitä ei ole kukaan muu nähnyt kuin hänen palvelijansa; hänen urhoutensa on niinkuin haukka, peite silmillä: kun se tulee päivänvaloon, niin se sokenee.

ORLEANS.

Paha koira puree.

KONNETAABELI.

Siihen lisää: hyvä liehakoitsee.

ORLEANS.

Ja siihen minä vastaan: oikeus pirullekin.

KONNETAABELI. Hyvin osattu: ystäväni on siis piru; mutta sen sananlaskun silmään minä isken ja sanon: hiiteen koko piru!

ORLEANS. Te olette sananlaskuissa vankempi; mutta — hullu kaikki nuolensa ampuu.

KONNETAABELI.

Nyt ammuitte tyhjään.

ORLEANS.

Eipä ensi kertaa teihin ammuttu.

(Sanansaattaja tulee)

SANANSAATTAJA. Herra suurkonnetaabeli, englantilaiset ovat vain viisitoistasataa askelta teltastanne.

KONNETAABELI.

Kuka on kentän mitannut?

SANANSAATTAJA.

Lord Grandpré.

KONNETAABELI. Urhoollinen ja hyvin kokenut mies. — Jospa jo päivä valkenisi! — Voi, raukkaa Englannin Henriikkiä! Hän ei toivo päivän valkenemista, niinkuin me.

ORLEANS. Mikä vaivainen, yksinkertainen raukka se Englannin kuningas, kun paksupäisen joukkonsa kanssa menee noin suin päin paulaan.

KONNETAABELI.

Jos englantilaisissa olisi vähääkään älyä, niin juoksisivat tiehensä.

ORLEANS. Sepä se heiltä puuttuu; sillä jos heidän päässään olisi vähääkään älyn varustusta, eivät he mitenkään voisi pitää noin raskaita kypäriä.

RAMBURES. Tuo Englannin saarimaa se kasvattaa sangen urhoollisia eläimiä; sen verikoirat ovat verrattoman uljaat.

ORLEANS. Yksinkertaiset koirat! jotka umpimähkään juoksevat venäläisen karhun suuhun ja antavat rutistaa rikki kallonsa kuin mädän omenan. Voitte yhtä hyvin sanoa, että se kirppu on urhoollinen, joka syö aamiaisensa jalopeuran kuonolla.

KONNETAABELI. Oikein osattu; ja ihmiset ovat verikoirain kaltaiset siinä, että karkaavat äkeästi ja hurjasti päälle, jättäen älynsä kotiin vaimojensa luo; ja anna heille vain vahvasti häränpaistia ja rautaa ja terästä, niin he syövät kuin sudet ja tappelevat kuin paholaiset.

ORLEANS. Niin, mutta noilla engelsmanneilla on nyt saakelin niukalta sitä häränlihaa.

KONNETAABELI. Siis huomenna saamme nähdä, että heillä vain on halu syödä eikä tapella. Nyt on aika pukeutua aseisiin; tulkaa, alottakaamme sillä.

ORLEANS.

On kello kaks, mut ennen kymmentä On kukin saanut sata brittiä.

(Menevät.)

NELJÄS NÄYTÖS.

(Kuoro esiintyy.)

KUORO.

Mieleenne aikaa kuvitelkaa, milloin
Pimeys vaaniva ja heikko kuiske
Avaran mailman kaikkeuden täyttää.
Yön likoharmaan kohdun kautta käy
Leiristä leiriin hyminä niin hieno,
Ett' asemillaan, vahti melkein kuulla
Voi vastapäisen vahdin salakuiskeen.
Valkeita vastassa on valkeita;
Himeän loimun läpi toinen linja

Voi nähdä toisen tummahtavat kasvot;
Hepoa hepo uhmaa, puhkaisten
Korskalla hirnullaan yön tylsän korvan;
Vasarat seppäin teltoiss' ahkerasti
Niettaavat ritarien varuksia,
Kalkkeellaan turmahankett' ilmaisten.
Kylässä kukko laulaa, kellon kielelt'
Unisen aamun kolmas hetki soi.
Luvustaan ylpeillen ja uhkaa täynnä
Rennolla mielin Ranskan mies lyö arpa
Noist' engelsmanneist' ylenkatsotuista
Ja moittii rampaa, kähmeätä yötä,
Jok' inhan, riettaan noidan lailla poispäin
Niin vitkaan liikkaa. Engelsmannit raukat,
Kuin teurasuhrit, valppaan tulen luona
Tyynesti istuvat ja päivän vaaraa
Mielessään mieteksivät; kolkoin katsein,
Kuopalla posket, nutut repaleina,
Kuun ällistävän silmissä he ovat
Kuin julmat aaveet. Nyt ken hänen näkee,
Tuon pienen joukon valtaherran, käyvän
Vahdista vahtiin, telttaan teltasta,
Huudahtaa: Kunnia ja kiitos hälle!
Hän kulkee, näet, ja katsoo väkeään,
Hymyillen sanoo huomenta ja kutsuu
Maanmiehiks heitä, veljiks, ystäviksi.
Kuningaskasvoillaan ei merkkiäkään,
Ett' uhittava joukko häntä saartaa;
Yön valvotun ja raskaan osaksi
Hän verevyyttään tilkkaakaan ei uhraa;
On näkö raitis, raukeuden hän peittää
Ilokatsella ja arvon suloudella,
Niin että pelkur' raukka, äsken kalvas,
Juo lohdutusta hänen katseistaan.
Runsaita armolahjojaan, kuin päivä,
Kaikille hänen silmäns' aulis jakaa,
Sulattain valjun pelon. — Tässä näette,
Jalot ja halvat, töhrimällä tehdyn
Hätäisen kuvan Henrikistä yössä.
Nyt näyttämöstä tulee tappotanner,
Miss' Agincourtin nimen surkeasti
Häpeään saatamme, kun kolmin, neljin
Katalin, tylsin miekoin naurettavan
Pidämme tappelun. Mut katselkaa
Ja todeks valetyömme kuvailkaa.

(Poistuu.)

Ensimmäinen kohta.

Englantilaisten leiri Agincourtin luona.

(Kuningas Henrik, Bedford ja Gloster tulevat.)

KUNINGAS HENRIK.

Niin, totta, Gloster, suuri tässä on vaara,
Mut sitä suuremp' olkoon miehuutemme.
Huomenta, veli Bedford! — Herra taivaan!
Hyvyyden siemen pahassakin piilee,
Kun vain sen huolell' esiin etsimme.
Meit' ilkinaapur' ajaa varhain työhön,
Se terveydeks on vain ja vauraudeksi;
Hän ulkoinen on omatuntomme
Ja varoittaja, joka saarnaa meille,
Ett' olisimme valmiit eroon täältä.

Näin lauhastakin löydät hunajaa,
Ja itse perkele on opiks sulle.

(Erpingham tulee.)

Huomenta, vanha Thomas Erpingham!
Parempi valkopäälles pehmyt pielus
Kuin Ranskan kova nurmi.

ERPINGHAM.

Eikä, herra;

Tää vuode mulle parempi; nyt sanon:
Näin makaan niinkuin kuningas.

KUNINGAS HENRIK.

On hyvä,

Kun esimerkin vuoksi meille vaiva
Käy rakkaaksi: näin henki keventyy,
Ja mielen elpyessä elimetkin,
Jotk' äsken oli kuolleet, tunkkaisesta
Heräävät haudastaan ja liukkahasti
Taas liikkuvat kuin käärmeet kesineet.
Sir Thomas, kaapus mulle lainaa. — Veikot,
Terveiset viekää leiriin prinsseille,
Mun puolestani heitä huomennelkaa
Ja heti telttahani kutsukaa.

GLOSTER.

Sen teemme, majesteetti.

(Gloster ja Bedford menevät.)

ERPINGHAM.

Kuninkaani,

Seuraanko teitä?

KUNINGAS HENRIK.

Älä, uljas urho;

Käy veljieni kanssa loordein luo;
Poveni kanssa mielin neuvotella,
Ja silloin min' en muuta seuraa tahdo.

Erpingham.

Jumala siunatkoon sinua, jalo Henrik!

(Menee.)

KUNINGAS HENRIK.

Sua, vanha sydän, myös! Iloksi haastat.

(Pistooli tulee.)

PISTOOLI. *Qui va là?*

KUNINGAS HENRIK.

Ystävä.

PISTOOLI.

Tee mulle selko: sotaherrako
Vai alhainenko olet, halpa solttu?

KUNINGAS HENRIK.

Min' olen komppanian päällikkö.

PISTOOLI.

Väkevän peitsen kantajako olet?

KUNINGAS HENRIK.

Olen oikein. Ken te olette?

PISTOOLI.

Yht' ylvä ylimys kuin keisari.

KUNINGAS HENRIK.

Siis olet kuningasta ylevämpi.

PISTOOLI.

Kuningas helmi on ja kultamuru,
Suloinen poika, maineen aaluva,
Sukua hyvää, vankka nyrkiltään;
Suutelen vanhaa saapastaan ja lemmin
Sydänsyillä tuota lemmen veitikkaa.
Mik' on sun nimes?

KUNINGAS HENRIK.

Henrik *le Roi*.

PISTOOLI. *Le Roi!* Cornwallilainen nimi: Cornwallinko olet laumaa?

KUNINGAS HENRIK.

En, olen Walesin mies.

PISTOOLI.

Tunnetko Fluellenin?

KUNINGAS HENRIK.

Tunnen.

PISTOOLI.

Sano hälle, että Taavin päivänä koputan häntä sipulillaan kalloon.[7]

KUNINGAS HENRIK. Älkää vain sinä päivänä pitäkö tikaria lakissanne, ettei hän sillä teitä koputtaisi kalloon.

PISTOOLI.

Oletko hänen ystäviään?

KUNINGAS HENRIK.

Vieläpä hänen sukulaisensakin.

PISTOOLI.

Siis siitä sinulle figo.

KUNINGAS HENRIK.

Kiitoksia vain! Jumalan haltuun!

PISTOOLI.

Nimeni on Pistooli nimeltä.

KUNINGAS HENRIK.

Sopiva nimi niin rajulle miehelle.

(Fluellen ja Gower tulevat eri tahoilta.)

GOWER.

Kapteeni Fluellen!

FLUELLEN. Jestas sentä, puhukka hiljemppä! Se on kaikke suuremp ihmetys koko yhteses mailmas, ett oikkeoi ja vanhoi sotareklamentei ja laei ei seorat. Jos te vaa otaisitt päällen se vaeva ja tutkisisitt suuren Pompejukse sotti, nii te näkisitt, sen mnää takka, etei Pompejukse leiris oli mittä lorularui ja hölynpölyi; te näkisitt, sen mnää takka, ett sodan tempu, ja akuraatusuus siin, ja tarvat siin, ja raittius siin, ja kohtaus siin ol toist sortti.

GOWER.

Haa! Vihollinen on äänekäs; olemme koko yökauden hänestä kuulleet.

FLUELLEN. Jos viholline on kaaho, hölmö ja höpöttäjä, onks, luulettak, soveljast, ett me kans ollan kaahoi ja hölmöi ja höpöttäji? Sanokka omantunton mukka.

GOWER.

Kyllä puhun hiljemppaa.

FLUELLEN.

Mnää pyydän ja rukkoilen teit, tehkä se.

(Gower ja Fluellen menevät.)

KUNINGAS HENRIK.

Vaikk' onkin kuosi hällä vanhanlainen,
Niin valpas on tuo Walesin mies ja reipas.

(Bates, Court ja Williams tulevat.)

COURT.

Veli John Bates, päivä se tuolla kai koittaa?

BATES.

Niin kai; mutta ei ole suurta syytä toivoa päivän tuloa.

WILLIAMS. Näemme tuolla päivän alun, mutta luulenpa, ettemme näe koskaan sen loppua. — Kuka siellä!

KUNINGAS HENRIK.

Ystävä.

WILLIAMS.

Kenen kapteenin komannossa palvelette?

KUNINGAS HENRIK.

Thomas Erpinghamin.

WILLIAMS. Vanha, hyvä päällikkö, ja sangen ystävällinen herra. Sanokaa, mitä ajattelee hän tilastamme?

KUNINGAS HENRIK. Samaa kuin särkälle ajautuneet, jotka vain odottavat, milloin ensi luode heidät huuhtoo pois.

BATES.

Eikö hän ole kuninkaalle ajatustaan sanonut?

KUNINGAS HENRIK. Ei, eikä hänen tulekaan sitä tehdä. Sillä — voinhan sen teille sanoa — luulen että kuningas on vain ihminen niinkuin minäkin; orvokki tuoksuu hänen nenäänsä samalta kuin minunkin; ilmankansi näyttää hänelle samallaiselta kuin minullekin; kaikki hänen aistinsa ovat ihmisen aistien kaltaiset; kuninkaan loisto sikseen, hän alastomuudessaan on pelkkä ihminen, ja vaikka hänen tunteensa kohoavat korkeammalle kuin meidän, niin laskevat ne kuitenkin samalla vauhdilla, kun ne taas laskevat. Siis jos hän, niinkuin nyt me, näkee syytä olevan pelkoon, niin on hänen pelkonsa epäilemättä samanlaatuinen kuin meidän. Mutta järjenmukaisesti ei pitäisi kenenkään häneen istuttaa pelon ituakaan, jott'ei hän, sitä näyttäessään, saattaisi joukkoansa alakuloiseksi.

BATES. Olkoonpa hän ulkonaisesti kuinka uljas tahansa, niin uskon että, vaikka onkin kylmä yö, hän nyt mielellään istuisi kaulaansa myöten Thamesissa, ja minä hänen kanssaan, maksoi mitä maksoi, kun vain täältä päästäisiin.

KUNINGAS HENRIK. Totisesti, sanon parhaan tuntoni mukaan ajatukseni kuninkaasta: uskon, ettei hän toivoisi olevansa muualla, kuin missä hän on.

BATES. Silloin toivoisin, että kuningas olisi täällä ypö yksin, niin hän voisi olla varma siitä, että hänet lunastettaisiin irti, ja monen ihmisraukan henki pelastuisi.

KUNINGAS HENRIK. Ettepä toki hänelle niin pahaa suone, että toivoisitte hänen olevan täällä ypö yksin, vaikka niin vain sanotte koetellaksenne toisten mieltä. Minä luulen, etten voisi missään niin tyytyväisenä kuolla kuin kuninkaan seurassa, kun hänen asiansa on oikea ja hänen sotansa kunniallinen.

WILLIAMS.

Se on enemmän, kuin mitä me tiedämme.

BATES. Niin, tai enemmän kuin mitä meidän on lupa tiedustella, sillä me tiedämme kyllin, kun tiedämme että olemme kuninkaan alamaiset. Jos hänen asiansa on väärä, niin kuuliaisuutemme kuningasta kohtaan puhdistaa meidät kaikesta syytä.

WILLIAMS. Vaan jos asia ei ole hyvä, niin on kuninkaan itsensä raskas tili tehtävä, kun kaikki jalat ja

kädet ja päät, jotka tappelussa on katkaistu, liittyvät yhteen viimeisenä päivänä ja huutavat kaikki: — "me kuolimme siellä ja siellä", toiset kiroten, toiset huutaen haavuria, toiset vaikerrellen vaimojaan, jotka jäivät köyhyyteen, toiset maksamattomia velkojaan, toiset lapsiaan, jotka jäivät kasvattamatta. Varon että harvat niistä autuaina kuolevat, jotka tappelussa kuolevat, sillä kuinka he voivat kristityn mielellä mitään toimittaa, kun heillä on vain verta mielessä? Jos nyt nämä ihmiset eivät autuaina kuole, niin on se paha asia kuninkaalle, joka heidät siihen johti, koska olisi vastoin kaikkia alamaisuuden sääntöjä olla häntä kuulematta.

KUNINGAS HENRIK. Siis, jos poika, jonka hänen isänsä on lähettänyt kaupantekoon, synnissään hukkuu merellä, olisi hänen syntivelkansa, teidän sääntöjenne mukaan, isän päähän pantava, joka hänet lähetti; tai jos palvelija, joka isäntänsä käskystä kuljettaa rahasummaa, joutuu rosvojen käsiin ja kuolee monet sovittamattomat vääryydet tunnollaan, niin te sanotte että isännän elinkeino on syynä palvelijan kadotukseen. Mutta niin ei ole laita: kuningas ei ole velvollinen vastaamaan jokaisen erityisen soturin kuolemasta, ei isä poikansa, eikä isäntä palvelijansa; sillä he eivät tahdo heidän surmaansa, kun tahtovat heidän palvelustaan. Sitä paitsi, ei ole sitä kuningasta, olkoon hänen asiansa vaikka kuinka puhdas, joka, jos se tulee miekan ratkaistavaksi, voi sen aivan tahrattomilla satureilla päätökseen ajaa. Toisia kenties painaa verivelka, joka on tehty tahallisella ja vakaalla murhan aikomuksella; toiset ovat viekoitelleet neitosia väärillä valoilla ja tyhjillä lupauksilla; toiset ovat paenneet sodan turviin, kun ensin ovat ryöstöllä ja rosvoamisella rauhan valkean poven tahranneet. Jos nyt nämä ihmiset ovat väistäneet lain ja välttäneet luonnollisen rangaistuksen, niin, vaikka voivatkin ihmisiä paeta, heillä ei kuitenkaan ole siipiä, millä päästä Jumalaa pakoon. Sota on Hänen ruokansa, sota on Hänen kostonsa; niin että ihmisiä nyt tässä kuninkaan sodassa rangaistaan siitä, mitä ennen ovat kuninkaan lakeja vastaan rikkoneet; missä kuolemaa pelkäsivät, siinä pelastivat henkensä, ja missä luulivat turvassa olevansa, siinä hukkuivat. Jos he siis kuolevat valmistumattomina, niin ei kuningas ole enemmän syypää heidän kadotukseensa, kuin hän ennen oli syypää niihin jumalattomuuksiin, joista heitä nyt rangaistaan. Jokaisen alamaisen velvollisuus on kuninkaan käytettävänä, mutta jokaisen alamaisen sielu on hänen omassa hallussaan. Siis tulisi jokaisen soturin sodassa tehdä niinkuin jokaisen sairaan tautivuoteellaan: huuhtoa pois kaikki tominhiukkeet omaltatunnonaltaan; ja jos hän näin kuolee, on kuolema hänelle voitto; jos hän ei kuole, niin oli se aika siunaukseksi käytetty, joka tällaisen valmistuksen sai toimeen; ja se, joka hengissä pääsee, ei tekisi syntiä, jos ajattelisi, että, kun hän Jumalalle teki näin vapaaehtoisen tarjouksen, Jumala sallii hänen sinä päivänä pelastua, jotta hän näkisi Hänen suuruutensa ja neuvoisi muillekin, miten heidän tulee valmistautua.

WILLIAMS. Varma on että jokainen, joka pahuudessa kuolee, saa itse kantaa syyn pahuudestaan; kuninkaan ei tule siitä vastata.

BATES. En tahdo, että hän minusta vastaisi, ja kuitenkin olen päättänyt taistella kuin mies hänen puolestaan.

KUNINGAS HENRIK.

Itse kuulin kuninkaan sanovan, että hän ei tahdo tulla lunastetuksi.

WILLIAMS. Niin, sen hän vain sanoi, jotta me hyvillä mielin taistelisivimme; mutta kun kurkkumme on poikki, voi hän kyllä tulla lunastetuksi, ja me emme ole siitä sen viisaampia.

KUNINGAS HENRIK.

Jos elän ja sen näen, niin en enää koskaan usko hänen sanoihinsa.

WILLIAMS. Siinäpä tekisitte hänelle aika kepposet, hitto olkoon! Se on vaarallinen naurispyssyn laukaus, minkä yksityisen vaivaisen tyytymättömyys voi ampua yksinvaltiasta kohti! Yhtä hyvin voisitte yrittää muuttaa aurinkoa jääksi, viuhtomalla sen kasvoja riikinkukon höyhenellä. Vai ette enää koskaan usko hänen sanoihinsa! Se vasta on hupsun puhetta!

KUNINGAS HENRIK. Ojennuksenne on vähän liian törkeä. Suuttuisin teihin, jos se soveltuisi aikaan.

WILLIAMS.

Otelkaamme, jos jäätte eloon.

KUNINGAS HENRIK.

Olkoon menneeksi!

WILLIAMS.

Mistä sinut tunnen?

KUNINGAS HENRIK. Anna minulle jokin pantti, niin kannan sitä lakissani; jos milloinkaan uskallat sitä tunnustaa, niin olen valmis otteluun.

WILLIAMS.

Tuossa hansikkaani! Anna sinäkin minulle omasi.

KUNINGAS HENRIK.

Tuossa!

WILLIAMS. Tätä minä myöskin kannan lakissani; jos milloinkaan huomispäivän jälkeen tulet luokseni ja sanot: "tuo on minun hansikkaani", niin, kautta tämän käden, lyön sinua korvalle.

KUNINGAS HENRIK.

Jos niin kauan elän, niin totta sen takaisin vaadin.

WILLIAMS.

Yhtä mielelläsi antaisit hirttää itsesi.

KUNINGAS HENRIK.

Hyvä! Minä sen teen, vaikkapa tapaisin sinut kuninkaan seurassa.

WILLIAMS.

Pidä sanasi; hyvästi!

BATES. Olkaa ystäviä, te englantilaiset narrit, olkaa ystäviä; meillä on kyllin ranskalaista kinaa; sopikaa ensin siitä, jos voitte.

KUNINGAS HENRIK. Totta totisesti, ranskalaiset voivat panna kaksikymmentä ranskalaista kruunua yhtä vastaan siitä, että lyövät meidät, sillä ne ovat heidän omilla hartioillaan; mutta englantilaisten puolelta ei ole valtiopetosta leikellä ranskalaisia kruunuja, ja huomenna kuningas itse on oleva sellainen leikkelijä.

(Sotamiehet menevät.)

Kuninkaan päähän kaikki! Henki, sielu,
Ja velat, vaimot, lapset, synnit, kaikki
Kuninkaan niskaan! — Hän saa kaikki kantaa.
Tukala sääty, vallan kaksoisveli,
Jokaisen hölmön juorunnalle altis,
Jonk' äly ulottuu vain omiin tuskiin!
Kuink' usein kuningas saa kaivata
Sit' iloa, jot' yksityinen nauttii?
Ja mit' on kuninkaalla, jota tällä
Ei olisi, pait loisto, tyhjä loisto?
Ja mitä oot sa, jumaloitu loisto?
Mik' olet jumala, kun tuskaa maallist'
Enemmän kärsit, kuin sun palvojasi?
Mitk' ovat tulosi? Ja mitkä korkos?
Oi, loisto, näytä mulle arvosi!
Mik' on tuon jumaloitsemises ydin?
Muut' oletko kuin aste, nimi, muoto,
Jok' aiheuttaa muissa pelkoa?
Vähemmän onnellinen sinä olet
Pelättynä kuin nämä pelossaan.
Ihanan ihastelun sijast' usein
Saat juoda imartelun myrkkyä.
Käy kipeäksi, sinä suuri suuruus,
Ja kärke loistos sinut parantaa!
Luuletko että kuumeenpolte poistuu
Nimistä, joita mairittelu liehtoo?
Se syvää kumarrusta pakeneeko?
Kun käsket kerjäläisen polvistua,
Sen onko terveyskin käskyissäs?
Ei, uni ylpeä, sä viekkahasti
Kuninkaan rauhan kanssa ilvehdit!
Kuningas olen, tunnen sun, ja tiedän,
Ett' öljy ei, ei omena, ei valtikka,
Ei miekka, sauva, kuninkuuden kruunu,
Ei vaippa, kullan ommeltu ja helmin,
Ei pöyhkeilevä arvonimi-sarja,
Ei valtaistuini, eikä kiillon tulva,

Mi tämän mailman jyrkkää rantaa huuhtoo,
Ei, kaikki tää, tää uljaan uljas loisto
Kuningasvuoteess' ei niin hyvin nuku,
Kuin orja raukka, joka, vatsa täynnä
Ja mieli hilpeänä, panee maata,
Hiellä saatu leipä ruokanaan,
Ei hirmuyötä näe, lasta hornan,
Vaan ratsasmiesnä koista päivän laskuun
Hikoilee Phoiboon katseesta ja nukkuu
Elysiumiss' yönsä; nousee varhain
Ja auttaa ratsaille Hyperionin;
Näin noutaa vuoden ikikulkua
Etuisaa vaivaa nähden hautaan asti.
Jos loistoa ei ois, niin moinen raukka,
Jok' unta vääntää yöt ja reutoo päivät,
Kuninkaalt' etukäden veis ja voiton.
Maan rauhan jäsen, orja, nauttii rauhaa,
Eik' arvaa paksut aivot, kuinka paljon
Kuningas valvoo turvatakseen rauhaa,
Jost' etu talonpojalla on suurin.

(Erpingham tulee.)

ERPINGHAM.

Poisolostanne huolissaan on loordit,
He kautta leirin teitä etsivät.

KUNINGAS HENRIK.

Ritari, hyvä vanhus, kokoon heidät
Tuo telттаani; siell' ennen sua olen.

ERPINGHAM.

Käskynne täytän.

KUNINGAS HENRIK.

Sodan jumala!

Karaise urhojeni sydämmet;
Heit' älä pelkoon saata; laskukyky
Heilt' ota pois, jos vihollisen luku
Vie heiltä luonnon. — Herra, älä tänään,
Oi, älä tänään, muista rikosta,
Jonk' isä teki anastaissaan kruunun!
Richardin ruumiin laitoin uuteen maahan
Ja katumuksen kyyneleitä sille
Omistin enemmän, kuin mitä siitä
Väkisin vietiin veripisaroina.
Viissataa köyhää vuodess' elätän;
Kahdesti päivässä he ylentävät
Kätensä kuihtunehet taivaaseen,
Anoen anteeks tätä verivelkaa;
Kaks kappelia olen rakentanut,
Miss' synkän vakaat papit rauhaan laulaa
Richardin sielun; teen viel' enemmän;
Vaikk' kaikki, mitä tehdä voin, on turhaa,
Kun katumus tään kaiken jälkeen tulee
Rukoillen anteeks' antoa.

(Gloster tulee.)

Gloster.

Kuningas!

KUNINGAS HENRIK.

Se Glosterinko ääni on? Niin oikein,
Asias tiedän, oiti seuraan sua: —
Ystävät, päivä, kaikki vartoo mua.

(Menevät.)

Toinen kohtaus.

Ranskalaisten leiri.

(Dauphin, Orleans, Rambures ynnä muita tulee.)

ORLEANS.

Asemme koitar kultaa; ylös, loordit!

DAUPHIN. *Montez à cheval!* Heponi! Hoi, *laqual!*

ORLEANS.

Mik' ylvä luonto!

DAUPHIN. *Via! — les eaux et la terre —*

ORLEANS. *Et puis l'air et le feu —*

DAUPHIN.

Ciel! lanko Orleans! —

(Konnetaabeli tulee.)

No, herra konnetaabeli?

KONNETAABELI.

Haa, kuulkaas,

Kuin ratsut hirnuu sotaa!

DAUPHIN.

Selkään siis,

Ja kylkeen kannus, että veri lämmin

Sirahtaa brittein silmiin, sammuttain

Ne ylenpalttisella miehuudella.

Haa!

RAMBURES.

Heill' itketätte ratsujemme verta?

Kuink' omat heidän kyneleensä nähdään?

(Sanansaattaja tulee.)

SANANSAATTAJA.

Jo asennoss' on britti, Ranskan päärit!

KONNETAABELI.

Ratsaille, prinssit uljaat, joutuun, joutuun!

Kun näette vain tuon kurjan nälkälauman,

Niin loistonne se heistä sielun imee

Ja jättää heille tyhjän ihmiskuoren.

Ei tässä kyllin työtä käsillemme,

Ei verta noiden suonissa sen vertaa,

Ett' täplän saisi joka kirkas säilä,

Jonk' urho Ranskan tänään paljastaa

Ja saaliin puuttehesta tuppeen pistää.

Jos heihin hiukan hengitämme vain,

Niin miehuutemme höyry heidät kaataa.

On kieltämätönt' aivan, hyvät herrat,

Ett' talonpojat nuo ja kuormaväki,

Jok' asentomme ympärillä häärää

Ja hyödytönnä toimii, — ne jo riittäis

Romusta tuosta puhdistamaan kenttää,

Me vaikka vuoren rinteell' alallamme

Vain seisoisimme jouten katsojina;

Mut sit' ei arvo salli. Mitä siis?

Vain turhan pienen pientä tehkäämme,

Niin kaikk' on tehty. Sitten torvi soikoon,

Ratsaille nousuun merkin antakoon;

Sill' ajostamme maa niin vauhkoontuu,
Ett' Englanti jo pelost' antautuu.

(Grandpré tulee.)

GRANDPRÉ.

Miks viivytte niin kauan, Ranskan loordit?
Nuo nahkaans' arostavat saarihaaskat
Rumaksi rumentavat aamukentän;
Lippunsa retkottaa kuin uudinrievut,
Joit' ilkkuin Ranskan ilma ravistaa.
Loislaumaa ällistyen, ylvä Mars
Ruosteisen kypärhäkin takaa kurkkaa;
Kuin seikot pystyss' istuu ratsumiehet,
Kädessä tulisoitot; koniraukkain
Päät roikkuu, nahka retkuu, lanteet värjyy,
Iskottuu räappä silmään raukeaan,
Kuolaimet velton kalpeassa suussa
Likaiset ruohon puruist' on ja jäykät;
Ja teloittajat, hävyttömät korpit,
Pään päällä leijuu, aikaans' odotellen.
Kuvaus ei voi sanoin selitellä
Eloa moisen sotarintaman,
Jok' elottomalt' elossaankin näyttää.

KONNETAABELI.

Rukoilleet ovat jo ja kuoloon valmiit,

DAUPHIN.

Ruokaako heille annetaan ja vaatteet
Ja kaakki-vaivaisilleen apetta
Ja sitten heitä taistoon vaaditaan?

KONNETAABELI.

Pois viel' on lippumieheni. Mut eespäin?
Ma torvettajalt' otan viirin, jota
Kiireessä käytän. Taistoon joutumalla!
Jo aika rientää, päiv' on korkealla.

(Menevät.)

Kolmas kohtaus.

Englantilaisten leiri.

(Englantilaista sotaväkeä; Gloster, Bedford,
Exeter, Salisbury ja Westmoreland tulevat.)

GLOSTER.

Kuningas missä on?

BEDFORD.

Hän ratsastanut

On Ranskan sotarintaa silmäämään.

WESTMORELAND.

Kuuskymment' tuhatta on miestä heillä.

EXETER.

Viis yhtä vastaan, lisäks kaikki terveet.

SALISBURY.

Varjelkoon Herra! Julma ylivoima!
Hyvästi, prinssit! Toimeen käyn. Jos ennen
Ei tavata kuin vasta taivaassa,
Niin ilon jäähyväiset, kelpo Bedford, —
Te, jalo Gloster, — tekin, Exeter, —

Ja lanko, te, — hyvästi, urhot kaikki!

BEDFORD.

Hyvästi, Salisbury! Sua onni kaitkoon!

EXETER.

Hyvästi, loordi! Sodi niinkuin mies!
Mut loukkaanhan sua kehotuksellani,
Täysverist' olet urhon rotua.

(Salisbury menee.)

BEDFORD.

Niin täynnä urheutta kuin hyvyyttäkin,
Ja kummassakin ruhtinaallinen.

(Kuningas Henrik tulee.)

WESTMORELAND.

Jos tässä kymmenenkin tuhatt' oisi
Kotoista miestä moista; joilla tänään
Ei ole työtä!

KUNINGAS HENRIK.

Ken se moista toivoo?

Westmoreland lankoko? — Ei, hyvä lanko;
Jos meidät kuolo merkkii, kyllin meistä
On hukkaa maallemme; jos eloon jäämme,
Min harvemmat, sen suurempi on maine.
Jumalan olkoon tahto! Sen vain sanon:
Äl' yhtäkään sa miestä lisää toivo.
Nimessä Zeun, en ole kullannahne,
En kysy, kuka varoillani elää,
En sure, jos ken vaatteitani käyttää,
En huoli moisist' ulkoseikoista;
Mut syntiä jos kunnian on himo,
Niin elävistä olen syntisin.
Ei, Englannist' ei miestä yhtäkään!
En parhaan toivonikaan nimessä,
En, jumalauta, kunniaa sen vertaa
Voi antaa pois, kuin veis mult' yksi lisää!
Ei, miest' ei yhtään lisää! Ennen huuda,
Westmoreland, kaiken sotajoukon kuullen,
Jos kellä halua ei taistella,
Niin menköön matkaan; passins' oiti saakoon
Ja kukkaroonsa rahaa matkaa varten.
Sen kanssa yhdess' emme tahdo kuolla,
Ken pelkää kuolla meidän seurassamme.
Tää päivä Crispianuksen on pyhä:[8]
Ken tästä päivästä' eloon jää ja kotiin
Hengissä palaa, seisaalleen hän nousee,
Kun lausut päivän tään, ja oikoo varttaan,
Kun kuulee nimen Crispianuksen.
Ken tänään henkiin jää ja vanhaks elää,
Hän joka vuosi viettää juhlailla
Ja sanoo: "huomenna on Crispianus";
Ja hihan nostaa, näyttää arpensa
Ja sanoo: "nuo sain Crispianuksena".
On vanhan muisti huono; vaan jos kaikki
Hän unhottaa, niin muistaa, lisäämällä,
Mit' urhotöitä tänäpäpä teki.
Ja silloin meidän nimet, hänen suussa;
Niin tuttavat kuin arkinaiset sanat —
Kuningas Henrik, Bedford, Exeter,
Warwick ja Talbot, Salisbury ja Gloster —
Ne maljain vaahdotessa muistiin elpyy.

Tarinan ukko kertoo pojalleen,
Ja tästä päivästä' alkain aikain loppuun
Ei päivä Crispianuksen niin pääty,
Ett'emme tulis puheeks me, me harvat,
Me onnellisen harvat, veljet kaikki.
Ken tänään kanssain verta vuodattaa,
On veljeni; jos kuinka halpa olkoon,
Niin tämä päivä hänet aateloi.
Ja herrat Englannin, nyt vuoteell' ollen,
Kiroovat kerran, ett'ei olleet täällä,
Noloina kuunnellen, kun joku haastaa,
Jok' oli Crispianuksena myötä.

(Salisbury tulee.)

SALISBURY.

Välehen valmistukaa, majesteetti;
Komeina riveiss' ovat ranskalaiset
Ja viipymättä meihin hyökkäävät.

KUNINGAS HENRIK.

Valmist' on kaikki, jos on miehuus valmis.

WESTMORELAND.

Sen vieköön, jonka miehuus nyt jää jälkeen!

KUNINGAS HENRIK.

Apua Englannist' et enää toivo?

WESTMORELAND.

Jumala suokoon, että te ja minä
Avutta voisimme ja yksin kestää
Tään taistelun!

KUNINGAS HENRIK.

Nyt meiltä toivot pois
Viistuhat miestä; parempi se sentään,
Kuin että meille toivot yhden lisää. —
Toimeensa kukin! Herra teitä kaitkoon!

(Torventoitauksia. Montjoy tulee.)

MONTJOY.

Kuningas Henrik, kysyn vielä kerran:
Sopia tahdotko nyt lunnaistasi,
Ennenkuin taattu tappios on varma:
Niin, totta, lähell' olet kurimusta,
Ett' ottaa sinut pyörre. Armosta
Sua vielä pyytää konnetaabeli
Väkesi taivuttamaan katumukseen,
Niin että sielut rauhass' eroaisi
Kentiltä näiltä, missä ruumis-raukkain
Mädätä täytyy.

KUNINGAS HENRIK.

Ken sun lähetti?

MONTJOY.

Ranskanmaan konnetaabeli.

KUNINGAS HENRIK.

Vie hälle sama vastaus kuin viimein:
Mun ensin lyökööt, sitten luuni myökööt.
Jumala! Miks näin raukkaa ivataan?
Mies, joka jalopeuran eläessä
Sen nahan möi, ajossa itse kuoli.
Monenkin meidän ruumis täällä varmaan
Kotoisen haudan saa, ja vaskeen siihen

Tään päivän teot piirretään, sen takaan.
Ne, jotka sankarluunsa Ranskaan jättää,
Uroina kuollen, vaikk' on tunkioonne
Ne haudattuina, kuulun nimen saavat;
Aurinko heitä tervehtää ja taivoon
Suitseena nostaa heidän kunniansa,
Mut ruumiit teiltä ilman myrkyttää,
Haisullaan siittäin Ranskaan ruttotaudin.
Siis brittiemme tarmon voima nähkää:
Kuolleinakin, kuin kimmoava kuula,
Ne uuteen tuhon vauhtiin ponnahtaa
Ja hävitys- ja murhetyötään uusii.
Suvaitkaa että haastan ylvästellen:
Sanokaa teidän konnetaabelille,
Ett' olemme vain arkisotureita;
Vetiset marssit hankalilla mailla
Korut ja kullat meist' on tahrinut;
Ei sotajoukoss' ole siiven tynkää —
Jok' osoittaa, ett'emme pakoon lennä —
Ja aika meistä sirouden karsi;
Mut puhdas, jumalaut', on joka sydän;
Soturit sanovat, ett' ennen iltaa
Heill' uudet vaatteet on, tai riisuvat he
Pään kautta Ranskan miehilt' uljaat takit
Ja heidät palveluksest' ajavat.
Jos niin käy — jota Jumalalta toivon —
Niin lunnaani on pian suoritettu.
Siis, airut, säästä vaivas, älä tänne
Lunnaille enää tule, rakas airut;
Sen vannon, muut' en anna kuin nää raajat,
Ja nekin sellaisina, ettei niillä
Suurt' ole virkaa. Tämä vastuu vie.

MONTJOY.

Vien, Henrik kuningas. Siis, Herran haltuun!
Et koskaan enää airutta sa kuule.

KUNINGAS HENRIK.

Lunnaille, varon, tulet vielä kerran.

(Yorkin herttua tulee.)

YORK.

Kuningas, nöyräst' anon polvillani,
Ett' etujoukkoa ma johtaa saan.

KUNINGAS HENRIK.

Saat, uljas York. — Nyt, miehet, taistoon kohta!
Jumala, kaikki mieltäs myöten johda!

(Menevät.)

Neljäs kohtaus.

Tappelutanner.

(Miekankalsketta. Hyökkäyksiä. Ranskalainen sotamies,
Pistooli ja poika tulevat.)

PISTOOLI.

Antaudu, koira!

R. SOTAMIES. *Je pense que vous êtes un gentilhomme de bonne qualité.*

PISTOOLI.

Mitä kalitat? No, kalita ja soita:
Oletko aatelia? Mikä nimes? Laula!

R. SOTAMIES. *O, seigneur Dieu!*

PISTOOLI.

O sinjör Djö, se on kai aatelia?
Sanani punni, sinjör Djö, ja huomaa,
O sinjör Djö, ett' alle säilän juokset,
Jos suuria et lunnait', o sinjör,
Minulle maksa.

R. SOTAMIES. *Miséricorde! prenez pitié de moi! ne me tuez point!*

PISTOOLI.

Niin, pengo, pengo! Vähät tässä ei auta.
Ma muuten karmosiini-pisaroina
Sun nielustasi sydänkalvos katkon.

R. SOTAMIES. *Est-il impossible d'échapper à la force de votre bras? Ah, dégagez-le de ma gorge! N'allez pas me la couper?*

PISTOOLI.

Mitä? Kuparia, koira?
Kirottu, kärväs vuorivuohi sinä,
Vai kuparia tarjoat!

R. SOTAMIES. *O, pardonnez moi!*

PISTOOLI.

Pari tonnia! Se riittää. Tänne, poika!
Kysy tuolta ranskalaiselt' orjalta,
Mik' on hän nimeltään!

POIKA. *Ecoutez: comment vous appelez-vous?*

R. SOTAMIES. *Monsieur Louis.*

POIKA.

Hän sanoo, että hänen nimensä on herra Louis.

PISTOOLI. Vai herra Lui! Minä hänen luimin ja huimin ja suimin: laula se hänelle ranskaksi.

POIKA.

En tiedä mitä on ranskaksi: luimin, huimin, suimin.

PISTOOLI.

Sano, ett' on valmis: kurkun hältä katkon.

R. SOTAMIES. *Que dit-il, monsieur?*

POIKA. *Il m'ordonne de vous dire que vous vous teniez prêt, car ce soldat ici est disposé tout à l'heure à vous couper la gorge.*

PISTOOLI.

Oui, couper gorge, par ma foi, sa orja!
Niin, anna tänne kruunut, kirkkaat kruunut,
Sun muuten vatkuks tämä miekka nuijii.

R. SOTAMIES. *_O, je vous supplie pour l'amour de dieu, pardonnez moi! Je suis gentilhomme d'une bonne maison; épargnez ma vie, et je vous donnerai deux cents écus.*

PISTOOLI.

Mitä sanoo hän?

POIKA. Pyytää teitä säästämään hänen henkeään; hän on aatelia ja hyvää sukua, ja lunnaiksi hän tarjoaa teille kaksisataa kruunua.

PISTOOLI.

Siis sano, että lauhtuu vihani
Ja että hänen kruununs' otan vastaan.

R. SOTAMIES. *Petit monsieur, que dit-il?*

POIKA. *Quoique se soit contre son serment de donner quartier à aucun prisonnier, néanmoins, pour les écus que vous lui avez promis, il est content de vous mettre en liberté.*

R. SOTAMIES. *Sur mes genoux je vous rends mille remerciements, et je m'estime heureux d'être tombé entre les mains d'un chevalier qui est, je pense, le seigneur de l'Angleterre le plus distingué pour sa valeur.*

PISTOOLI.

Selitä tuo minulle, poika.

POIKA. Hän kiittää teitä tuhat kertaa polvillaan ja pitää itsensä onnellisena, kun on joutunut — niinkuin luulee — uljaimman, urhoollisimman ja suuriarvoisimman englantilaisen loordin käsiin.

PISTOOLI.

Niin totta, verenimijä kuin olen,
Niin laupias nyt tahdon olla. Tule!

(Menee.)

POIKA. *Suivez le grand capitaine.*

(Ranskalainen sotamies menee.)

En ole koskaan kuullut niin täyteläistä ääntä niin tyhjistä sydämestä; mutta totta sanoo sananlasku: "tyhjä astia kumisee." Bardolphissa ja Nymissä oli kymmenen kertaa enemmän miehuutta, kuin tuossa vanhan komedian kiljuvassa paholaisessa, jonka kynsiä kuka hyvänsä voi puutikarilla leikellä; ja kuitenkin nuo molemmat hirtettiin; ja niin olisi käynyt tämänkin, jos hän olisi tohtinut rohkeasti jotakin varastaa. Minun täytyy jäädä kuormapoikien kanssa kalustomme luo; ranskalaiset saivat hyvän saaliin, jos sen tietäisivät; vartijoina on pelkkiä poikia.

(Menee.)

Viides kohtaus.

Toinen kohta tappelutannerta.

(Miekankalsketta. Dauphin, Orleans, Bourbon, konnetaabeli, Rambures y. m. tulevat.)

KONNETAABELI. *O, diable!*

ORLEANS. *O, seigneur! La journée est perdu, tout est perdu!*

DAUPHIN. *Mort de ma vie!* Hukassa kaikki, kaikki! Ikuinen häpeä ja ylenkatse Ivaten istuu sulkatöyhdyissämme. — *Méchante fortune*, O! Älkää juosko pois.

(Lyhytaikaista miekankalskettta.)

KONNETAABELI.

Niin, kaikki rivimme on hajoitettu.

DAUPHIN.

Häpeän kirot! — Tehdään itsensurma!
Nuo nekö raukat, joista arpaa löimme?

ORLEANS.

Tuo kuningasko meille lunnaat maksaa?

BOURBON.

Häpeä, häpeä, ikuinen häpeä!
Kuolkaamme kunnialla! — Taaskin taapäin!
Ken Bourbonia seurata ei tahdo,
Hän menköön, lakki kädess' oven salpaa
Pidelköön, niinkuin keho parittaja,
Kun orja, koiraani ei parempi,
Sominta hänen tyttäristään raiskaa.

KONNETAABELI.

Hajaannus kaatoi, auttakoon se myös!

Nyt joukoin uhratkaamme henkemme!

ORLEANS.

On kyllin meissä vielä miekkamiestä
Tukauttamaan tungokseemme britit,
Jos voisi aatellakaan järjestystä.

BOURBON.

Järjestys hiiteen! Tungokseen vain äkin!
Jos jatkuu elo, jatkuu häpeäkin.

(Menevät.)

Kuudes kohtaus.

Toinen kohta tappelutannerta.

(Miekankalsketta. Kuningas Henrik tulee
sotajoukkoineen; Exeter ynnä muita.)

KUNINGAS HENRIK.

Työ oiva tehty, uljaat kansalaiset,
Mut viel' ei kaikki: voitto viel' ei meidän.

EXETER.

Terveiset Yorkin teidän armollenne.

KUNINGAS HENRIK.

Elääkö setä York? Näin kuinka hän
Kolmasti kaatui tunnin kuluessa
Ja nousi kolmasti ja taistel' yhä,
Verissä kypärästä kannukseen.

EXETER.

Ja siinä korussaan nyt urho uljas
Somistaa kenttää; vierustoverina,
Ja kunniakkaat haavat kaunisteena,
Suffolkin jalo kreivi myöskin makaa.
Kuo! ensin Suffolk; hurmeen huolittamaa
York, rikki rouhittuna, lähestyi,
Sivelti partaa, suuta antoi haavain,
Jotk' otsass' ammottivat verisinä,
Ja huusi ääneen: "Varro, rakas Suffolk!
Sua henken' halaa seuraks taivaaseen;
Oi, rakas sielu, sieluani varro,
Niin että sylvitysten lentäisimme,
Niinkuin me kunniankin kilpakentäll'
Olimme aina ritaruudess' yhtä!"
Nyt siihen saavuin, häntä rohkaisin,
Hän katsoi mua silmiin, hymyili,
Ojensi kättään, tarttui raukeasti
Mun käteeni ja sanoi: "Rakas loordi,
Jäähyväiseni viekää herralleni!"
Nyt kääntyi, haavoitetun käden kiersi
Suffolkin kaulaan, huulet huuliin painoi;
Ja näin hän kuolemalle kihlattuna,
Verensä sinetillä vahvisti
Jalosti päättynehen ystävyiden.
Niin kaunist' oli tuo; se nämä vedet
Minusta pusersi, vaikk' estää koitin;
Mut miestä siihen minussa ei ollut,
Ja koko äitini nyt tuli silmään,
Ja kyyneleet mun valtas.

KUNINGAS HENRIK.

Teit' en moiti;

Kun kuulen tuon, niin silmäin sumeus

Mun täytyy voittaa, muuten nekin tulvii. —

(Miekankalsketta.)

Mut kuulkaa! Mitä uutta rymäkkää?

Hajonneet joukkonsa on Ranska koonnut;

Siis kaikki sotavangit tapettakoon!

Se käsky kuuluttakaa.

(Menevät.)

Seitsemäs kohtaus.

Toimn kohta tappelutamurta.

(Miekankalsketta. Fluellen ja Gower tulevat.)

FLUELLEN.

Lyöd kuoljaks pojat da trossin! Se on järjestäs sotareklamentei vasta; se on simmost riivatun kanaljantyöt, ymmärrättäk te, ku ikänäs oll voi. Eiks nii, sanokka omantunton mukka.

GOWER. On tosiaankin; eivät ole yhtäkään poikaa jättäneet henkiin; ja samat pelkurit koirat, jotka tappelusta lähtivät kypälämäkeen, ovat tämän verityön tehneet; sitä paitse ovat polttaneet ja vieneet pois kaikki, mitä oli kuninkaan teltassa; jonka tähden kuningas onkin, oikeuden ja kohtuuden mukaan, käskenyt jokaisen sotamiehen leikata sotavangiltaan kurkun poikki. Oi, mikä komea kuningas!

FLUELLEN. Nii, hän onki syntyn Monmouthis, kapteen Gower. Mikä se kaupunk nimeltäs onka, misä Aleksanter iso synnys?

GOWER.

Aleksanteri suuri.

FLUELLEN. Älkkästäs, eiköst se iso ol suur? Iso, tai suur, tai korkki, tai ylppi, tai suurhenkine, eiks ne kaik ol yht ja sama, vähä vaan toisel viissi?

GOWER. Luulen, että Aleksanteri suuri oli syntynyt Makedoniassa; hänen isänsä oli Filip Makedonialainen nimeltään, minun tietääkseni.

FLUELLEN. Niin oikee, mnääki luulen, ett Makedonias se Aleksanter on syntyn. Näettäkö, kapteen, jos te katoisitt mailman kartast, niin te näkisin, sen mnää sano, ku vertta Makedonia Monmouthihi, ett paikkas puolest, näettäkö, ova molema yhtläise. Makedonias o joki, ja Monmouthis on sitt viel kans joki; se on Wye se Monmouthi joki, mut mnuun päästen on menn, mikä sen toise joe nimi on; mut se ei tee mittä, ne on yht niin ku mnuun sormen on yht mnuun sormen kans, ja molemis on loht. Jos te visust lukisit Aleksanterin elämäntarina, nii Henrik Monmouthi elämäntarin passaisis sen peräst kohtlaise hyvin. Aleksanter — Jumal sen tietä ja te kans sen tiedätt — ol vihoisas ja kiukusas ja harmisas ja sapesas ja äkpäisäs ja kiusahengisäs ja, jos hän ol jonku naukun ottan, oluhumalas ja suutuspäisäs tappan kaikkien parhama ystäväs.

GOWER. Meidän kuningas ei ole siinä hänen kaltaisensa: hän ei ole koskaan tappanut ketäkään ystävästään.

FLUELLEN. Se ei ol hyvin teht, ymmärrättäk te, kun te syött sanan toise suust, ennen ku se on pääs ja lopus. Mnää puhun vaan kuvis ja vertauksis; simmott ku Aleksanter tapoi ystäväs Klitukse olupäisäs ja humalas, simmott Henrik Monmouth kans selväl pääl ja täydes järjes kyöräs pois se lihava ritari, joll on se suur tupulivatt ja joka on täynnäs juonei ja kurei ja koukui ja kommervenkei; mnää ole unohtan häne nimes.

GOWER.

Sir John Falstaff.

FLUELLEN.

Nii oikee; hyvi miehi, sen mnää sano, on Monmouthis syntyn.

GOWER.

Tässä tulee hänen majesteettinsa.

(Miekankalsketta. Kuningas Henrik tulee ja hänen kanssaan osa englantilaista sotavoimaa, Warwick, Gloster, Exeter y.m.)

KUNINGAS HENRIK.

Nyt, Ranskaan tultuani, ensi kertaa
Mun valtaa viha. — Airut, ota torvi,
Mäelle tuonne ratsumiesten luokse
Ratsasta, sano, että tulkoot alas,
Tapella kanssamme jos tahtovat.
Tai menkööt matkaan; heit' en kärsi nähdä.
Jos kumpaakaan he eivät tee, niin tullaan
Me heidän luo, ja heidät karkoitamme
Niin nopeaan kuin ennen sinkoili
Kiviä lingoist' assyrialaiden.
Tapamme kaikki, jotka vangiks saimme,
Ja niistä, joita vasta saamme, ketään
Ei armahdeta. Tuo vie tieto heille.

(Montjoy tulee.)

EXETER.

Suurvaltiaani, täss' on Ranskan airut.

GLOSTER.

On katse hällä nöyrempi kuin äsken.

KUNINGAS HENRIK.

No, mitä tahdot, airut? Tarjosinhan
Nää luuni lunnaksi, etkö muista? Taasko
Lunnaita vaadit?

MONTJOY.

Enkä, majesteetti.

Vain armollinen lupa suokaa meille
Tään verikentän läpi kulkea,
Lukea kuolleemme ja haudata,
Ja aatel' alhaisosta erotella;
Näet, monet meidän prinssit — mikä kurjuus!
Viruvat palkkaorjain veress' aivan;
Ja moukkain ruumiskolhot prins sivereen
On uponneet; ja ratsut nilkkaan asti
Hurmeessa kahlaa, polkein rautakengin
Ja raivopäissään kuolleit' isäntiään,
Uudestaan heidät tappain. Majesteetti,
Levossa meidän salli kenttää käydä
Ja ruumiit järjestää.

KUNINGAS HENRIK.

En totta tiedä,

Meidänkö voitto on vai eikö ole: —
Näet, teidän ratsaitanne vielä nähdään
Kedolla laukkaavan.

MONTJOY.

On voitto teidän.

KUNINGAS HENRIK.

Herralle kiitos, eikä voimillemme!
Mik' on tuo linna tuossa lähell' aivan?

MONTJOY.

Agincourt.

KUNINGAS HENRIK.

Agincourtin tappelu

Siis tämä olkoon, joka taisteltiin
Crispianus-Crispinuksen päivänä.

FLUELLEN. Teijän papan papa, korkkimuistone vainaja, herr majesteeti luvall, ja teijän papan papan velimies, Edward, se must prins, tappel — simmott mnää olen kronikois luken — oikken pulskjan tapluksen tääl Franskamaal.

KUNINGAS HENRIK.

Niin tekivät, Fluellen.

FLUELLEN. Oikke sanott, herr majesteet; jos herr majesteet tykkä muista, niin ne Walesin miehet tappel yhdes trekolis, josa kasvoi sipulei, ja kannoiva sipuli lakisas; mikä, niinku herr majesteet tietä, o viel tänäpäivän kunjaline sotamerk, ja mnää luulen, ett herr majesteet ei häppe kantta sipuli lakisas pyhän Taavetin päivän.

KUNINGAS HENRIK.

Sit' arvonmerkkinä ma muistoks kannan;

Min' olen walesiläinen, hyvä maanmies.

FLUELLEN. Kaikk Wye-joe vesi ei voi virutta pois herr majesteetin kropast sitä walesilaist vert, sen mnää takka; Jumal siunakkon ja varjelkkon sitä, niin kauan ku se häne armolles passa ja herr majesteetil kans.

KUNINGAS HENRIK.

Suur kiitos, hyvä kansalaiseni!

FLUELLEN. Jessus sentä, mnää ole herr majesteetin kansalaine, mnää en sill väli pid, vaikk sen kuka tiedäisis; kyl mnää se sano vaikk koko mailmal; mnuun ei tarvitt hävet herr majesteetti, jumalal kiitos, niin kauan ku herr majesteet on kunjaline mies.

KUNINGAS HENRIK.

Jumala suokoon mun se aina olla. —

Te mukaan menkää, airuet, ja mulle

Kummankin puolen kaatuneista tuokaa

Sanomat tarkat. — Tuo mies tuokaa tänne.

(Osoittaa Williamsia. Montjoy y.m. menee.)

EXETER.

Soturi sinä, tule kuninkaan eteen.

KUNINGAS HENRIK.

Soturi sinä, miksi kannat tuota hansikasta lakissasi?

WILLIAMS. Teidän majesteettinne luvalla, se on erään miehen pantti, jonka kanssa minun olisi niinkuin määrä tapella, jos hän vielä on elossa.

KUNINGAS HENRIK.

Englantilaisenko?

WILLIAMS. Teidän majesteettinne luvalla, riiviön, joka tässä viime yönä rehenteli; jos hän vielä elää ja tohtii vaatia takaisin tämän hansikkaan, niin olen minä vannonut sivaltaa häntä korvalle; taikka jos minä satun näkemään oman hansikkaani hänen lakissaan, — jota hän, niin totta kuin on soturi, vannoni kantavansa, jos eloon jäisi, — niin pyyhkäisen sen siitä, niin että tuntuu.

KUNINGAS HENRIK.

Mitä arvelette, kapteeni Fluellen?

FLUELLEN. Hän o muuton pelkur ja roist, herr majesteeti luvall, mnuun tunton mukka.

KUNINGAS HENRIK. Mutta voisi sattua, että hänen vastustajansa on suurisukuinen ylimys, joka on vapaa vastaamasta tuonsäätöisen haastoon.

FLUELLEN. Vaikk hän olisis yht suur ylimys ku ite perkel ja Lucifer ja Pelsepuup; nii on, näettäkö, herr majesteet, tarppelist ett hän pitä sanas ja lupaukses. Jos hän syö sanas, nii on häne maines simmone roist ja hunsvott, ku ikänäs on mustil kengil kulken jumalan kuival maal, mnuun tunton mukka.

KUNINGAS HENRIK.

Pidä siis sanasi, poikaseni, kun tapaat sen miehen.

WILLIAMS.

Sen teen, herra maejesteetti, niin totta kuin elän.

KUNINGAS HENRIK.

Kenen joukossa palvelet?

WILLIAMS.

Kapteeni Gowerin, herra majesteetti.

FLUELLEN.

Gower on hyvä kapteen, kyll hän o viisas ja ulosoppin sotareklamenteis.

KUNINGAS HENRIK.

Kutsu hänet tänne luokseni, soturi.

WILLIAMS.

Kyllä, herra majesteetti.

(Menee.)

KUNINGAS HENRIK. Tuossa, Fluellen: pistä tuo lakkiisi ja kannä sitä minun muistokseni. Kun Alençon ja minä yhdessä makasimme maassa, riistin tuon hansikkaan hänen kypäristään; jos joku sitä vaatii takaisin, niin on hän Alençonin ystävä ja minun henkeni vihollinen; jos jonkun semmoisen tapaat, niin iske kiinni, jos minua rakastat.

FLUELLEN. Herr majesteet teke mnuul nii suuren kunja, ku alamaisen sydän vaan toivo taita. Mnää tahdoisisi miälellän nähd se miehe, joll' on vaan kaks jalkka, joka täst hanskast ottas ittes, siin kaik; mut mnää tahdoisisi sen miälellän kerra nähd, ja Jumal armos suokko, ett mnää se näkisisi.

KUNINGAS HENRIK.

Tunnetko Gowerin?

FLUELLEN.

Hän on mnuun kaikkien paras ystävän, teijä luvallan.

KUNINGAS HENRIK.

Mene ja etsi hänet ja tuo hänet tänne telттаani, ole hyvä.

FLUELLEN.

Kyl mnää hänen tuo.

(Menee.)

KUNINGAS HENRIK.

Te, mylord Warwick, ja te, veli Gloster,
Jälissä seuratkaa Fluellenia.
Tuo hansikas, min hälle muistoks annoin,
Se pian hälle tuottaa korvapuustin;
Se tuon on soturin; sit' itseni
Mun tulis kantaa, välipuheen mukaan.
Sa seuraa häntä, hyvä lanko Warwick;
Tuo soturi jos häntä lyö — ja varmaan
Hän pysyy sanassaan, hän siks on jäykkä —
Vois siitä äkkiturma syntyä;
Fluellen tuo on urhokas ja, — sappi
Jos hällä yltyy, — tulinen kuin ruuti
Ja väleen kostaa loukkauksen; mene
Ja katso siis, ett'eivät toistaan vikaa. —
Te, setä Exeter, mua seuratkaa.

(Menevät.)

Kahdeksas kohtaus.

Kuningas Henrikin teltan edustalla.

(Gower ja Williams tulevat.)

WILLIAMS. Uskokaa pois, se on sen tähden, että hän aikoo lyödä teidät ritariksi, kapteeni.

(Fluellen tulee.)

FLUELLEN. Jumalan armo teijän kansan, herr kapteen! Mnää pyydä ny teit, tulkka sivaa kuninkan tijjō; siell on kukaties runssamppa hyvytt teil, kun mist te olett ymmärtän untaka nähd.

WILLIAMS.

Tunnetteko, herra, tämän hansikkaan?

FLUELLEN.

Jaa, ett jos mnää tunne se hanska? Tunnen kyll, hanska ku hanska.

WILLIAMS.

Minä tunnen tuon tuossa, ja vaadin sen takaisin tällä tavalla.

(Lyö häntä korvalle.)

FLUELLEN. Jessukse veri! Senkin turkasen pettur, jommost ei ol toist koko mailman laveudes, eik Franskamaas, eik Englannimaas.

GOWER.

Mitä teet sinä, konna?

WILLIAMS.

Luuletteko minua sanani syöjäksi?

FLUELLEN. Pois tielt, kapteen Gower! Sen petoksen palkaks mnää anna selksauna, se mnää sano.

WILLIAMS.

Minä en ole mikään petturi.

FLUELLEN. Se on vale snuun oman turppahas. — Mnää vaadin teit, herr majesteeti nimes, fangitte ma se miehe, se on Alençonin herttuan ystäv.

(Warwick ja Gloster tulevat)

WARWICK.

Mitä nyt, mitä nyt? Mikä asiana?

FLUELLEN. Lord Warwick, täsä on, Jumalal kiitos siit, saat ilm, näettäkö, niin kovast myrkyline petos, etei simmost voitaisis toivo muut kun suvipäivän. Täsä on herr majesteet.

(Kuningas Henrik ja Exeter tulevat.)

KUNINGAS HENRIK.

Mikä nyt? Mikä asia?

FLUELLEN. Herr majesteet, täsä on yks konn ja pettur, joka, näettäkö, herr majesteet, revei pois se hanska, ku herr majesteet ott Alençonin kypärist.

WILLIAMS. Armollinen herra kuningas, se oli oma hansikkaani, tässä on sen pari, ja se, jolle sen annoin hänen omansa sijaan, lupasi sitä kantaa lakissaan; minä lupasin lyödä häntä korvalle, jos hän sen tekisi. Kohtasin nyt tämän miehen, jolla oli hansikkaani lakissaan, ja olen pitänyt sanani.

FLUELLEN. Herr majesteet kuule ny, kaikel kunjoituksel herr majesteetin miehulisuut kohta, kummone förpaislatt, vihelijäine, kemeini ja rupine roist hän on. Mnää pyydä, ett herr majesteet annaisis mnuul todistukse ja takkaukse ja vakutukse siit, ett tämä täsä on Alençonin hanska, ku herr majesteet mnuul annoi, parhan tuntos mukka.

KUNINGAS HENRIK. Anna tänne hansikkaasi, soturi; katso, tässä on sen pari. Minua sinä lyödä lupasit; ja monet karvaat sanat sulta kuulin.

FLUELLEN. Herr majesteeti lual, hän kaulallas siit vastakko, jos viel on sotareklamentei mailmas.

KUNINGAS HENRIK.

Nyt kuinka voit sa minut hyvittää?

WILLIAMS. Kaikki loukkaukset, armollinen majesteetti, tulevat sydämmestä; mutta minun sydämmestäni ei ole koskaan tullut mitään, mikä olisi voinut teidän majesteettianne loukata.

KUNINGAS HENRIK.

Meit' itseämme olet loukannut.

WILLIAMS. Herra majesteetti, te ette tullut omassa hahmossanne, te ilmestyitte tavallisena ihmisenä, yö ja pukunne ja alhainen käytöksenne sen todistavat; ja sen, mitä teidän majesteettinne siinä hahmossa sai kärsiä, pyytäisin että lukisitte sen omaksi syyksenne eikä minun, sillä, jos olisitte ollut se, miksi teitä luulin, en olisi mitään rikosta tehnyt; antakaa siis anteeksi, armollinen majesteetti.

KUNINGAS HENRIK.

Kruunuilla, setä hyvä, täyttäkää
Tuo hansikas, ja antakaa se hänelle. —
Siit' ota vaari, poikani, ja pidä
Lakissas sitä arvonmerkkinä,
Siks kuin sen vaadin. — Tuokaa hänelle kruunut!
Sopikaa hänen kanssaan, kapteeni.

FLUELLEN. Kautt tämän päivän valkeude, sil pojal on sydän krupusas. — Tosa on teil kakstoistkymment äyri, ja mnää pyydä, peljäkkä jumala ja pysyökkän erinä torast ja riidast ja metelist ja tapluksest, se on teil paras, sen mnää sano.

WILLIAMS.

En huoli teidän rahoistanne.

FLUELLEN. Se o hyväst sydämeest; näettäk, te voitt sill antta paikat teijän kenkiän; ottakka poies vaa; mitä vart te olett nii ujo? Teijän kenkän ei ol parast sortti; se killink on oikki, sen mnää sano; jos ei ol, niin kyl mnää se riko.

(Englantilainen airut tulee.)

KUNINGAS HENRIK.

No, airut, onko kuolleet luettu?

AIRUT.

Täss' ovat ranskalaisten kaatuneet.

(Antaa paperin.)

KUNINGAS HENRIK (Exeterille).

Mit' arvonhenkiloitä vankinamme?

EXETER.

Kuninkaan nepas, Orleansin Kaarle,
Juhana Bourbon, herra Bouciqualt,
Ja joukko parooneja, ritareita
Ja knaappeja, viistoistasataa täyteen,
Pait' alhaisoa.

KUNINGAS HENRIK.

Kaatuneita, näen mä,
Kymmentuhatta on ranskalaista,
Ja näistä sata kuusikolmatta
On prinssejä ja joukonjohtajia;
Knaappeja, ritareita, aatelia
Kahdeksantuhhat neljäsataa, joista
Viisisataa eilen lyötiin ritareiksi;
Siis noista kymmenestä tuhannesta
Kuustoistasataa oli palkkamiestä;
Muut oli prinssejä ja parooneita,
Loordeja, ritareita, knaappeja
Ja muuta suurisukuist' aatelia.
Kuuluimmat kaatuneista ovat nämä:
Charles de la Bret, suurkonnetabeli,
Jaques Chatillon, maan yliamiraali,
Lord Rambures, joutsimiesten päällikkö,
Suurmestar', urhoollinen Guiscard Dauphin,
Anton, Brabantin herttua ja veli
Burgundin herttuan, John, Alençonin,
Ja Edward, Barin herttua; uljaat kreivit:
Grandpré ja Roussi, Fauconberg ja Foix,
Beaumout ja Marie, Vaudemont ja Lestrале.
Se kuninkaallinen on kuolinseura! —
Mut missä meidän kuolleiden on lista?

(Airut antaa toisen paperin.)

Herttua Edward York, ja kreivi Suffolk,
Sir Richard Ketly, Davy Gam, esquire:

Ei muita ylhäisiä; satureita
Vain viisikolmatta. Oi, Jumala,
Sun kätes tässä johti! Meidän ei,
Vaan sun on voimas yksin tehnyt kaikki. —
Milloinka, sotajuonta käyttämättä,
Suorassa tasapäässä tappelussa
Näin suurta ja näin pientä hukkaa nähty
On puolella ja toisella? — Sun, Herra,
Sun kunnia on yksin!

EXETER.

Ihmeellistä!

KUNINGAS HENRIK.

Nyt kulkueessa kylään! Surma sille, —
Se julistakaa sotajoukoillemme —
Ken työstään kerskailee ja Jumalalta
Vie kunnian, mik' yksin hälle tulee!

FLUELLEN. Eiks olisis lualist, herr majesteeti lual, sanno kui palj niit kuoleit on?

KUNINGAS HENRIK.

On, kapteeni, mut tunnustuksen', että Jumala taistellut on puolestamme.

FLUELLEN.

Nii, mnuun tunton mukka, siin hän tek kovast hyvin.

KUNINGAS HENRIK.

Pyhiä menoja nyt noudattain
Non nobis laulakaamme ja *Te deum*.
Kun haudattu on kuolleet, pois Calais'hen;
Sielt' Englantiin. Ei ole koskaan vielä
Palattu Ranskasta näin ilomiellä.

(Menevät.)

VIIDES NÄYTÖS.

(Kuoro tulee.)

KUORO.

Selittää historiaa mun suokaa niille,
Jotk' eivät sitä tunne; ken sen tuntee,
Hän suokoon anteeks, että ajat, luvut
Ja asioiden todellinen kulku
Ei omass' elävässä suuruudessaan
Voi esiintyä. Kuninkaan Calais'hen
Nyt saatamme; siell' on hän; sieltä hänet
Aatoksen siivin meren poikki viekää.
Englannin ranta virtaa myöten täynnä
On miestä, naista, poikaa, joiden voittaa
Kimakka huuto meren bassoäänien,
Jok' eellä kuninkaan, kuin uljas airut,
Käy tietä valmistaan. Hän maalle nousee
Ja juhlakuluss' astuu Lontooseen.
Niin väleen aatos kulkee, että voitte
Het' ajatella häntä Blackheathissa,
Miss' anoo loordit saada hänen eellään
Kuhmuista kypärää ja miekan tynkää
Katuja pitkin kantaa; hän sen kieltää, —
On hälle vierast' ylpeys ja turhuus;
Komeudet, loistot, voitonmerkit antaa

Hän Jumalalle. Tehtaass' ajatuksen,
Sen vireässä pajassa nyt nähkää,
Kuink' asukkaitaan Lontoo maalle purkaa.
Lord mayor veljinensä loistossaan,
Kuin itse vanhan Rooman senaattorit,
Kannoillaan koko plebeijien liuta,
Voittoisaa Caesaria käyvät vastaan;
Niinkuin — on vertaus kehno, mutta rakas —
Jos kuningattaremme päällikkö[9] —
Niin käyköön pian! — palais Irlannista,
Kapinan tuoden miekankärjessään, —
Monikin jättäis rauhankaupunkimme
Ja rientäis häntä tervehtymään.
Tek' useammat syyllä suuremmalla
Sen Henrikille. Nyt hän Lontooss' on; —
Kun Ranskan valitukset kuningasta
Kotona vielä vaatii viipymään,
Ja Ranskan puolesta kun keisarikin[10]
Välittää koittaa rauhaa, täytyy tässä
Muut tapaukset kaikki sivuuttaa,
Siks kunnes Henrik jälleen palaa Ranskaan.
Nyt sinne hänet viemme; väliajan
Min' olen näytellyt; nyt muistutan,
Ett' on se ohi. Anteeks typistys.
Nyt silmä aatostanne seuratkoon
Ja viipymättä Ranskaan palatkoon.

Ensimmäinen kohta.

Ranska. Englantilainen vartiopaikka.

(Fluellen ja Gower tulevat.)

GOWER.

Niin, aivan oikein; mutta miksi pidätte tänään tuota sipulianne? Pyhän
Taavin päivä on ohi.

FLUELLEN. Nii, näettäkö, kaikil asjoil on oma syys ja juones, mitä vart ja mink tähde. Mnää sanon teil,
niinku ystväl, kapteen Gower: tuo noidutt, vihelijäine, kemeini, rupine ja täine suupaltt roist, tuo Pistooll,
joka, niinkun te ja te ite ja koko mailm tietä, ei ol sen paremp ku simmone mies, näettäkö, joll ei ol
mittän kuntto, — hän tul mnuun tyijön ja toi mnuul leippä ja suola eilä, näettäkö, ja käsk mnuu syömä se
sipuli. Se ol simmosel paikall, eten mnää voin ruvet hänen kansas kreelama, mut mnää ruppe nii
rohkjaks, ett mnää pidä sitä lakisan siihe saakk, ku mnää näe häne jälle, ja siilo mnää praakka hänel
hiuka mnuun mielteoistan.

GOWER.

Kas, tuossa hän tulee, pöyhistellen kuin mikä kalkkunakukko.

(Pistooll tulee.)

FLUELLEN. Mnää en piittä hänen pöyhistyksistäs ja kalkkunkukostas. — Jumala raoh, vänrik Pistooll!
Te täine, rupine roist, jumala raoh!

PISTOOLI.

Haa! Oletko sa Bedlam?[11] Haluatko,
Sa halpa trojalainen,[12] että minä
Kokohon käärin Parcan kuolinkankaan?
Sipulinhajus iljettää mua. Pois!

FLUELLEN. Mnää sydämeštän pyydä, te täine, rupine roist, ett te mnuun mielteoitte, pyynnötten ja
anomusten mukka, syött tämä sipuli; ja kosk, näettäkö, te ett siit tykkä, eik teijä mieltekon, ruokhalun ja
sulatuksen oikken passa sen kans yhte, nii mnää pyydä ett te söisin sen.

PISTOOLI.

En Cadwalladerista vuohineen![13]

FLUELLEN.

Tosa on teil yks vuoh! Tahdottak te oll nii hyvä ja syöd tämän?

(Lyö häntä.)

PISTOOLI.

Sun, halpa trojalainen, pitää kuolla!

FLUELLEN. Nii kyll, aivan oikee, rupine roist, ku simmott on Jumalan taht. Sill aikka mnää pyydä, ett te eläisitt ja söisitt teijän moonan; kas, tosa on hiuka soossi pääl! (Lyö häntä taas.) Te kutusitt mnuu eilä vuorherraks, mut tänäpä mnää teen teijä rapakkherraks. Kas nii, käykkän kiin! Jos te voitt irvistell sipulil, nii te voitt kans syöd sipuli.

GOWER.

Jo riittää, kapteeni! Olette pannut hänet aivan pyörälle.

FLUELLEN. Hänen pitä syömän kaplen mnuun sipulistan, sen mnää sano, taik mnää hänen kalloas nuijin neli päivä järjestäs. Purkkan pääl vaa; se on tervelist teijän tuorel haavallen ja verisel klanillen.

PISTOOLI.

Pitääkö minun purra?

FLUELLEN.

Pitä oikee, ja ilman eppäilyst ja kursaust ja muit kommervenkei.

PISTOOLI.

Tuon sipulin kautta! kauheasti kostan.

Ma syön ja syön ja kiroan.

FLUELLEN. Syökkä, olkka nii hyvä. Tahdottak te enempp soossi sipulin pääl? Tosa ei ol tarppeks sipuli, ett voisis sen pääl vannot.

PISTOOLI.

Pidätä lyöntis; näethän että syön.

FLUELLEN. Hyväks olkko, rupine roist, kaikkest sydäimest! Älkkän te heittäk poies mittä. Kuor on hyvä teijän rupisel klanillen. Kun te vast saatt nähd sipuli, nii irvistelkkä sill vaa; muut en mnää pyyd sanno.

PISTOOLI.

Hyvä!

FLUELLEN. Nii, sipul o hyvä. — Kas, tosa o ropo, ett te voitt paikat teijän kallon.

PISTOOLI.

Minulle ropo!

FLUELLEN. Nii, oikee ja totisest, ottakkan poies vaa; taik mnuul on toine sipul plakrisan, jonk teijän viel täyty syöd.

PISTOOLI.

Roposi koston käsirahaks otan.

FLUELLEN. Jos mnää olen teil velkka, nii sen mnää maksan teil selksaunal. Te saatt ruvet puukauppjaks, ettek saa mnuult muut osta kun saunvihdoi. Jumal olkkon teijän kansan ja varjelkkon teit ja korjakkon teijän kalloan!

(Menee.)

PISTOOLI.

Täst' yltyyn nousee koko helvetti.

GOWER. Menkää tiehenne! Te olette ulkokullattu pelkuri ja konna. Vai te rupeatte pilkkaamaan vanhaa tapaa, joka on kunniakasta alkuperää ja jota pidetään muinoisen sankaruuden muistonarvoisena voitonmerkkinä, ettekä uskalla teoilla vahvistaa yhtäkään sanoistanne! Olen nähnyt teidän pari kolme kertaa pilkkaavan ja härnäävän tuota kunnan miestä. Luulitte että, kun hän ei osaa englanninkieltä puhua oikean mallin mukaan, hän ei myöskään osaa käytellä englantilaista keppiä. Olette nyt nähnyt toista; ja vastaisuuden varalta opettakoon walesiläinen kuritus teille hyviä englantilaisia tapoja. Hyvästi!

(Menee.)

PISTOOLI.

Itaraks onnetarko rupee mulle?
Ma kuulin, että Torkko lasaretiss'
On kuollut ranskantautiin;
Ja siinä sen on leperryksen loppu.
Ma vanhenen, ja raajoist' uupuneista
Pois piestään kunnia. Nyt porttokauppaa
Ja taskuvarkaan virkaa alan pitää.
Englantiin varkain hiivin varastamaan,
Ja vannon, kun vain laastaroin nää raamut,
Ne että Ranskan sodass' olen saanut.

(Menevät.)

Toinen kohta.

Troyes Champagnessa.

(Toiselta puolelta tulee kuningas Henrik, Bedford, Gloster, Exeter, Warwick, Westmoreland ja muita loordeja; toiselta kuningas Kaarle, kuningatar Isabella, prinsessa Katariina, herroja, naisia, y.m. sekä Burgundin herttua seurueineen.)

KUNINGAS HENRIK.

O, rauha tälle rauhankokoukselle!
Ja teille, veli Ranska, teille, sisko,
Ilo ja onni! — Parhaat toivotukset
Kauniille Katariina serkullemme!
Sen vallan oksana ja jäsenenä,
Jok' on tään yhtymyksen aikaan saanut,
Me teitä, herttua Burgund, tervehdimme!
Te, Ranskan prinsit, päärit, terve kaikki!

KUNINGAS KAARLE.

Suur ilo meille nähdä kasvojanne,
Englanti, arvo veli; tervetullut!
Niin myöskin Englannin te päärit kaikki!

ISABELLA.

Veli Englanti, niin hyvä olkoon päätös
Tään kauniin yhdyntämme ilopäivän,
Kuin meille iloks nähdä silmänne,
Tuo silmänne, jok' aina ranskalaisiin,
Ketk' osuivat sen piiriin, singahutti
Myrkkyyisen basiliskin surmanuolen.
Toivomme, että tämän katseen myrkkyy
Väkensä menettää, ja tämä päivä
Vihat ja riidat kääntää rakkaudeksi.

KUNINGAS HENRIK.

Tulimme sanomahan aamen siihen.

ISABELLA.

Englannin prinsit kaikki, terve teille!

BURGUND.

Molempain teidän nöyrä alamainen,
Te suuret kuninkaat! Ett' olen minä
Kokenut voiman, kyvyn, tarmon takaa
Riitanne, arvo majesteetit, saattaa
Tään valtakokouksen ratkaistavaks,
Tiedätte, majesteetit, itse parhain.
Kun niin on työni onnistunut, että
Nyt valtasilmä valtasilmää vastaan
Seisotte tässä, niin mun sallinette
Tään valtaseuran kuullen kysyä,
Mik' onkaan esteenä ja vastuksena,

Ett' alaston ja riepotelu rauha,
Tuo taiteen, rikkauden, virkun toimen
Suloinen imettäjä, ei saa täällä
Maailman parhaass' ilotarhassa,
Vehmaassa Ranskass', otsans' vihaa näyttää!
Ah, paoss' on se täältä kauan ollut!
Maan talous on kaikki läjäpäässä,
Lahoten omaan lihavuuteensa.
Sydämmen virkistäjä, viinipuu,
Ruokotta kuolee; siistit pensasaidat,
Kuin kamaloiksi karvoittuneet vangit,
Harittaa oksiansa; peltomailla
Rehevät lusteet, emäkit ja katkot
Nyt versoo, kun on ruosteess' auran kynsi,
Min tulis rikkaruohot juurittaa;
Tasainen niitty, jonka ennen peitti
Esikot, apilaat ja anisheinät,
Kuritta kasvaa viikatetta vailla
Ja jouten tiinehtyy ja muut' ei siitä
Kuin virnaa, ohdaketta, takkiaista,
Kadottain kauneuden sekä hyödyn.
Ja niinkuin viinitarhat, pellot, niityt
Luonnostaan turmeltuen metsittyvät,
Niin meiltäi, perheiltämme, lapsiltamme
Unohtuu maata kaunistavat tiedot,
Tai jää ne ajan puutteess' oppimatta.
Villeinä kasvamme, — kuin sotilaat,
Jotk' eivät muuta aattele kuin verta —
Kirouksen, vihan, riettaan vaateparren
Ja muuta luonnotonta oppien.
Tään saattaaksenne kuntoon entiseen
Tulitte tänne; pyydän saada tietää,
Mik' estehenä, ettei armas rauha
Sais tuota turmiota karkoittaa
Ja siunattuun taas turvaans' ottaa meitä.

KUNINGAS HENRIK.

Jos, herttua Burgund, rauhaa tahdotte,
Min kaipuu teidän mainimaanne pahaa
Vain lisää, ostakaa se täyttämällä
Ne kohtuulliset vaatimukset kaikki,
Jotk' eri kohdissaan ja summittain
On laadittuna teidän hallussanne.

BURGUND.

Kuningas ne on kuullut, mut ei vielä
Vastaustaan suonut.

KUNINGAS HENRIK.

Siitä vastauksesta
Tuo teidän vaatimanne rauha riippuu.

KUNINGAS KAARLE.

Hätäisest' olen eri kohtia
Vain silmäillyt. Ma pyydän, suvaitkaa
Nimittää jotkut neuvoskunnastanne
Kanssamme vielä kerran tarkemmin
Ne läpilukemaan, niin myöntymyksen
Ja vakaan vastauksen heti annan.

KUNINGAS HENRIK.

Niin olkoon, veli. — Setä Exeter —
Ja veli Clarence — veli Gloster — Warwick —
Huntingdon — kuningasta seuratkaa;
Te täyden vallan saatte vahvistaa,
Lisätä, muuttaa vaatimuksiin nähden

Mit' ikään viisautenne parhaaks näkee
Ja etuisimmaks meidän arvollemme;
Me kaikki hyväksymme. — Kaunis sisko,
Te jättetekö, vai seuraatteko heitä?

ISABELLA.

Ma heitä seuraan, armollinen veli;
Saa vaimon ääni hyvää ehkä aikaan,
Kun liiaks oikeuksista kiistellään.

KUNINGAS HENRIK.

Mut Katariina serkun suokaa jäädä;
Päävaatimus hän on ja arvoon nähden
Sovintopykälistä ensimmäinen.

ISABELLA.

Mun puolestani jääköön mielellään.

(Kaikki menevät, paitsi kuningas Henrik,
Katariina ja tämän hovineidet.)

KUNINGAS HENRIK.

Oi. kaunis, kauniin kaunis Katariina!
Ah, sotilaille opettakaa sanat,
Jotk' immen korvaa kuihkoisi ja nostais
Suloisen sydämessä lemmen liekin.

KATARIINA. Teidän majesteetti laske leikki minun kanssa, minä ei voi haasta engelska.

KUNINGAS HENRIK. Oi, kaunis Katariina, jos tahdotte minua oikein rakastaa ranskalaiselle sydämmellänne, niin ilolla kuulen teidän sitä vakuuttavan vieraanvoittoisella englanninkielellä. Pidätkö minusta, Katri?

KATARIINA.

Pardonnez moi, minä ei tiedä mitä ole: pidätkö minusta.

KUNINGAS HENRIK.

Enkelit sinusta pitävät, Katri, ja sinua pidetään enkelinä.

KATARIINA. *Que dit-il? que je suis semblable aux anges?*

ALICE. *Oui, vraiment, sauf votre grace, c'est ce qu'il dit.*

KUNINGAS HENRIK.

Niin sanoin, kaunis Katariina, enkä punastu, jos sanon sen uudestaan.

KATARIINA. *O bon Dieu! les langues des hommes sont pleines de tromperies.*

KUNINGAS HENRIK.

Mitä sanoo hän, se kyyhkyseni? Ettäkö miesten kielet on täynnä petosta?

ALICE. *Oui, että keelet meesten on teysi petosta; niin ole se, prinsessa.*

KUNINGAS HENRIK. Prinsessa on molemmista paras englannitar. Toden totta, Katri, minun kosintani on sinun kielitaitosi mukainen; olen iloissani siitä, ett'et osaa paremmin englanninkieltä; sillä jos osaisit, niin tapaisit minussa niin jokapäiväisen kuninkaan, että luulisit minun myyneen taloni ostaakseni kruununi. En osaa sitä rakastajain kukkakieltä, sanon vain suoraan: rakastan sinua; jos kiusaat minua enemmän, kuin että vain kysyt: niinkö todellakin? niin joudun pois suunniltani. Antakaa vastaus; niin, oikein totta, tehkää se; ja sitten kädenlyönti, ja kauppa on valmis. Mitä sanotte, neiti?

KATARIINA. *Sauf votre honneur, minä ymmärtä hyvin.*

KUNINGAS HENRIK. Toden totta, jos vaatisitte minua runoja kirjoittamaan tai tanssimaan teidän takianne, niin olisin myyty mies; sillä ensiksikään en tunne mittaa enkä poljentaa, ja toiseksi minulla ei ole tahdissa määrää eikä määrässä tahtia. Jos voisin naisen voittaa ilmahypyillä tai pyörähtämällä täysissä aseissa ratsun selkään, niin — olkoon se sanottu kerskaukseni puolustukseksi, — keikahtaisin suoraa päätä avioliittoon. Tai jos saisin nyrkitellä armaani puolesta tai hypitellä hevostani hänen kunniaukseen, niin karkaisin päälle kuin teurastaja ja riippuisin kiinni kuin marakatti, enkä ikänä hellittäisi. Mutta, jumaliste, Katri, minä en osaa kälvehtyneeltä näyttää, en osaa puhkaton purkaa

kaunopuheisuuttani, enkä ollenkaan osaa vakuutella; suora vala vain, jota en koskaan tee muuten kuin pakottamalla, ja jota en koskaan riko pakostakaan. Jos voit rakastaa sen sorttista miestä, Katri, jonka kasvot eivät ansaitse päivän paahtamista, ja joka ei koskaan peiliin katso rakkaudesta siihen, mitä siinä näkee, niin ota silmäsi taituriksesi. Haastan sinulle suoraan soturinkieltä; jos voit minua siltä rakastaa, niin ota minut; jos et voi, niin, jos sanoisin sinulle että kuolen, puhuisin totta; mutta rakkaudestako sinuun, — en, jumal'auta, ja kuitenkin sinua todesti rakastan. Niin totta kuin elää tahdot, rakas Katri, niin ota mies, jonka uskollisuus on vilpitön ja kullanpuhdas, sillä hänen täytyy pakostakin tehdä sinulle oikeutta, kun hänellä ei ole luonnonlahjoja kosiakseen muualta; sillä nuo lipilaarit, jotka lavertavat loppumattomiin ja värssyllään osaavat luikerrella naisten suosioon, ne tietävät aina myöskin viisastella itsensä siitä irti. Niin, puhuja on vain lörpöttelijä; värssy on vain runonpätkä. Hyväkin sääri surkastuu, suora selkä köyristyy, musta parta käy valkeaksi, kihara pää kaljuksi, kaunis muoto ryppyiseksi, kirkas silmä sameaksi; mutta hyvä sydän, Katri, on aurinko ja kuu, tai, oikeammin, aurinko eikä kuu, sillä se loistaa kirkkaana eikä milloinkaan vaihtelee, vaan kulkee muuttumattomana rataansa. Jos tahdot semmoisen, niin ota minut; ota minut, ota soturi; ota soturi, ota kuningas. Mitä sanot siis rakkauteeni? Puhu, kaunokaiseni, ja puhu kauniisti, sitä pyydän.

KATARIINA.

Onko se mahdollinen, ette mine rakasta vihamees Franskan?

KUNINGAS HENRIK. Ei, Katri, ei ole mahdollista, että sinä voisit rakastaa Ranskan vihamiestä; mutta, jos rakastat minua, niin rakastat Ranskan ystävää; sillä minä rakastan Ranskaa niin, etten tahdo päästää käsistäni yhtäkään sen kylää; tahdon pitää sen kokonaan; ja, Katri, kun Ranska on minun ja minä olen sinun, niin Ranska on sinun ja sinä olet minun.

KATARIINA.

Mine ei tjedä, mite se ole.

KUNINGAS HENRIK. Etkö, Katri? No, sanon sen sitten sinulle ranskaksi, vaikka varmaankin se istuu kiinni kielessäni kuin nuorikko miehensä kaulassa, vaikea on sitä siitä irroittaa. *Quand j'ai la possession de France, et quand vous avez la possession de moi* — annahan olla, kuinka se nyt onkaan? Santta Dionysius, auta minua! — *donc votre est France, et vous êtes mienne*. Katri, minun on yhtä helppo valloittaa kuningaskunta, kuin puhua ranskaa saman verran lisää. En koskaan enää puhuttele sinua ranskaksi muun vuoksi, kuin että saisin sinut nauramaan minua.

KATARIINA. *Sauf votre honneur le François que vous parlez est meilleur que l'Anglois que je parle*.

KUNINGAS HENRIK. Ei, Katri, ei suinkaan; mutta kun sinä puhut minun kieltäni, ja minä sinun, ja kumpikin aika lailla virheellisesti, niin täytyy myöntää, että se ajaa jotakuinkin saman asian. Mutta, Katri, ymmärrätkö sen verran englanninkieltä? Voitko rakastaa minua?

KATARIINA.

Mine ei tjedä sanoa.

KUNINGAS HENRIK. Voiko kukaan naapureistasi sen sanoa, Katri? Tahdon heiltä kysyä. Ei, minä tiedän, että minua rakastat; ja illalla, kun pääset makuuhuoneeseesi, sinä tältä neidiltä utelet tietoja minusta, ja tiedän varmaan, Katri, että hänelle halventelet niitä minun luonnonlahjojani, joita sydämmestäsi rakastat. Mutta, hyvä Katri, tee säälien minusta pilkkaa, varsinkin, rakas prinsessa, kun minä rakastan sinua julmasti. Jos koskaan tulet omakseni, Katri, — ja autuaaksi tekevä usko minussa sanoo, että tulet — niin otan sinut rynnäköllä, ja sinusta on siis pakostakin tuleva oiva soturien synnyttävä. Etkö usko, että sinä ja minä, noin pyhän Dionysiuksen ja pyhän Yrjänän päivän vaiheilla, voisimme laittaa pojan, puoleksi ranskalaisen ja puoleksi englantilaisen, joka menee Konstantinopoliin ja nyhtää Suurturkkia parrasta? Mitä sanot, minun ihana liljani?[14]

KATARIINA.

Mine ei tjedä.

KUNINGAS HENRIK. Niin kyllä, sitä ei vielä voi niin tietää, mutta luvata voi; ja lupaa nyt vain, Katri, että parastasi teet, mitä tulee sinun ranskalaiseen osuuteesi siitä pojasta; mitä minun englantilaiseen osaani tulee, niin annan siitä sinulle kuninkaan ja nuoren miehen kunniansanan. Mitä vastaat, *la plus belle Chatarine du monde, mon très-chère et divine déesse*?

KATARIINA. Teidän *majesté* ole *fausse* Franska niin paljon, että te voi pettä *la plus sage demoiselle*, mitä ole *en France*.

KUNINGAS HENRIK. Hyi, sitä väärää ranskaani! Kunniani kautta, puhtaalla englanninkielellä, rakastan sinua, Katri; tämän kunniani kautta en uskalla vanhoa, että sinäkin rakastat minua; kuitenkin alkaa vereni minua imarrella sillä, että niin teet huolimatta muotoni karkeudesta ja vastenmielisyydestä. Kirottu se isäni kunnianhimo! Hän ajatteli vain kansalaisotia, kun minut teki, sen

vuoksi sainkin syntymässäni niin tuikean ulkoasun, niin rautaisen naaman, että peljätän naiset, kun tulen heitä kosimaan. Mutta usko pois, Katri, jota vanhemmaksi tulen, sen paremmannäköiseksi tulen; lohdukseni on, että vanhuus, joka on niin huono kauneuden säilyttäjä, ei voi minun kasvoilleni tehdä mitään vahinkoa; sinä minut otat, jos minut otat, pahimmillani; jota kauemmin kestät minua, sitä paremmaksi tulen. Sano siis, sinä ihanin Katariina, huolitko minusta? Heitä pois tuo neitseellinen punastus, tunnusta sydämmesi ajatukset keisarittaren katseella, ota minua kädestä ja sano: Englannin Henrik, olen sinun; ja niin pian kuin olet tuolla sanalla korvani siunannut, sanon sinulle raikkaasti: — Englanti on sinun, Irlanti on sinun, Ranska on sinun, ja Henrik Plantagenet on sinun, joka, — vaikka sanon sen hänelle vasten silmiä — jos ei hänessä olekaan miestä parhaaksi kuninkaaksi, kuitenkin on miesten parasten kuningas. No niin, vastaa minulle murtavalla musiikilla, sillä äänesi on musiikkia ja englanninkieleksi murtavaa; siis, maailman kuningatar, Katariina, murra kieleksi salpa murtavalla englanninkielellä ja sano, huolitko minusta?

KATARIINA.

Se ole kuinka se miellyttä *roy mon père*.

KUNINGAS HENRIK.

Oi, Katri, se häntä hyvin miellyttää; se häntä miellyttää, Katri.

KATARIINA.

Siis mine suostu myös.

KUNINGAS HENRIK.

Tuosta sanasta suutelen kättänne ja sanon teitä kuningattarekseni.

KATARIINA. *Laissez monseigneur, laissez, laissez! Ma foi, je ne veuz point que vous abaissiez votre grandeur en baisant la main de votre indigne servante; excusez moi, je vous supplie, mon très puissant seigneur.*

KUNINGAS HENRIK.

No, suutelen sitten huuliasi, Katri.

KATARIINA. *Ce n'est pas la coùtume de France, de baiser les dames et demoiselles avant leurs noces.*

KUNINGAS HENRIK.

Neiti tulkitsija, mitä sanoo hän?

ALICE. Että se ei ole tapa Franskan daamin — mine ei tjedä, mikä baiser ole englantikielellä.

KUNINGAS HENRIK.

Suudella.

ALICE.

Teidän *majesté entendre* parempi *que moi*.

KUNINGAS HENRIK. Ei ole Ranskassa tyttöjen tapana suudella ennenkuin ovat naimisissa, sitä kai hän tarkoitti?

ALICE. *Oui, vraiment.*

KUNINGAS HENRIK. Oi, Katri! Turhat tavat kumartuen väistyvät suurten kuningasten tieltä? Rakas Katri, sinua ja minua ei voi kytkeä maan tapojen heikko aidake; me olemme tapain määrääjät, Katri; ja vapaus, joka kuuluu meidän arvoomme, tukkii suun kaikilta moitiskelijoilta, niinkuin minä tukin sinulta, kun tahdot voimassa pitää noita maasi tekosiveitä tapoja ja kieltää minulta suutelon. Kas niin, ole kiltti ja tottele! (Suutelee häntä.) Sinun huulissasi, Katri, on tenhovoimaa; niiden metinen kosketus on kaunopuheisempi, kuin koko Ranskan neuvoskunnan kielet, ja ne saisivat Englannin Henrikin pikemmin taipumaan kuin hallitsijain yhteinen anomuskirja. Tässä tulee isänne.

(Kuningas Kaarle ja Isabella, Burgund, Bedford, Gloster, Exeter, Westmoreland ja muita Englannin ja Ranskan ylimyksiä tulee.)

BURGUND. Jumala varjelkoon teidän majesteettianne! Kuninkaallinen serkkuni, opetatteko meidän prinsessalle englanninkieltä?

KUNINGAS HENRIK. Arvoisa serkku, tahtoisin opettaa hänelle, kuinka suuresti häntä rakastan, ja se on hyvää englanninkieltä.

BURGUND.

Eikö hän ole herkkä oppimaan?

KUNINGAS HENRIK. Kielemme on karkeaa, eikä luonteenikaan ole lempeä, niin että, kun minulle ei ole suotu imartelun ääntä eikä sydäntä, en voi hänessä niin loihtia esiin lemmen henkeä, että se ilmestyisi oikeassa hahmossaan.

BURGUND. Suokaa anteeksi pilani rohkeus, jos vastaan tuohon. Jos tahdotte sitä hänessä esiin loihtia, niin on se tapahtuva ympyrän kehässä; jos mieli loihtia hänessä esiin lempi oikeassa hahmossaan, niin tulee sen ilmestyä alastomana ja sokeana. Voitteko siis häntä, tyttöä, jota vielä kainouden neitseellinen ruusunpuna purppuroi, moittia siitä, että hän omassa alastomuudessaan ei siedä nähdä alastonta, sokeaa poikaa? Siihen ehtoon, hyvä prinssi, olisi tytön todellakin liian vaikea suostua.

KUNINGAS HENRIK.

Kuitenkin he ummessa silmin suostuvat, kun lempi on sokea ja kiusaa.

BURGUND.

Heille on anteeksi annettava, jos eivät näe mitä tekevät.

KUNINGAS HENRIK.

Siis, prinssi hyvä, opettakaa serkkuanne umpisilmin suostumaan.

BURGUND. Tahdon ummessa silmin huomauttaa häntä siitä, kun te vain häntä opetatte huomaamaan huomautustani; sillä tytöt, joita on koko kesän auringossa paistatettu ja lämpiminä pidetty, ovat, niinkuin kärpäset Pertunpäivän aikaan, sokeita, vaikka heillä on silmät päässä; ja silloin he sietävät käsin pitelemistä, vaikka ennen tuskin sallivat että heitä katseltiin.

KUNINGAS HENRIK. Opetus tästä on, että saan odottaa aikaa ja kuumaa kesää; ja silloin minä sen kärpäsen, sen teidän serkkunne, perältäkin tavotan, ja sokea hänen pitää olla.

BURGUND.

Niinkuin lempi on, prinssi hyvä, ennenkuin se lempii.

KUNINGAS HENRIK. Niin, oikein sanottu; ja te voitte, jotkut teistä, lempeä kiittää sokeudestani, kun en voi nähdä monia kauniita Ranskan kaupungeita yhden kauniin Ranskan tytön tähden, joka seisoo tielläni.

KUNINGAS KAARLE. Oikein, hyvä prinssi, te näette ne perspektiivissä, kaupungit muuttuneina tytöksi; ne ovatkin kaikki neitseellisten muurien ympäröimät, joita ei sota koskaan ole puhkaissut.

KUNINGAS HENRIK.

Saanko Katrin vaimokseni?

KUNINGAS KAARLE.

Jos vain haluatte.

KUNINGAS HENRIK. Olen tyytyväinen; kun vain ne neitseelliset kaupungit, joista puhuitte, seuraavat myötäjäisinä, niin se tyttö, joka seisoi toiveitteni tiellä, on näyttävä minulle tien omaan tahtooni.

KUNINGAS KAARLE.

Myönnyimme kaikkiin kohtuvaatimuksiin.

KUNINGAS HENRIK.

Niin onko laita, loordit Englannin?

WESTMORELAND.

Kuningas myöntänyt on joka kohdan,
Ensinnä tyttärensä, sitten kaikki,
Määrättyin vaatimusten mukaisesti.

EXETER. Tää vain on vielä allekirjoittamatta: — missä teidän majesteettinne vaatii, että Ranskan kuninkaan, jos hän joskus saa aiheita kirjallisesti jotakin anoa, tulee puhutella teidän korkeuttanne tähän tapaan ja näillä arvonimillä, ranskaksi; *Notre très cher fils Henry, roi d'Angleterre, heritier de France*; ja näin latinaksi: *Praeclarissimus filius noster Henricus, rex Angliae et haeres Franciae*.

KUNINGAS KAARLE.

En ole sitäkään niin kieltänyt,
Ett' en ma suostuis siihen vaadittaissa.

KUNINGAS HENRIK.

Nimessä rakkauden ja rauhan pyydän:
Tuo kohta hyväksykää muiden kanssa,
Ja mulle tyttärenne antakaa.

KUNINGAS KAARLE.

Vie hänet, poikan'! Hänen verestään
Herätä mulle jälkeisö, niin että
Nää riitavallat, Englanti ja Ranska,
Joidenka rannikotkin kalpein katsein[15]
Toistensa menestystä katsovat,
Vihastaan herkeis, ja tää kallis liitto
Ihaniin poviin istuttaisi sovun
Ja kristillisen naapuruuden hengen,
Niin ettei miekka rikkois milloinkaan
Väliä Englannin ja Ranskanmaan.

KAIKKI.

Aamen, aamen!

KUNINGAS HENRIK.

Nyt tervetullut, Katri! —
Te todistakaa kaikki, että hänet
Nyt kuningattareksi suutelen.

ISABELLA.

Jumala, naimaliiton säätäjä,
Sydämmet yhdistä ja valtakunnat!
Kuin mies ja vaimo, kahtenakin yksi,
Niin valtakuntannekin yhtykööt,
Ett' ilkikieli ei, ei kade mieli,
Nuo pyhän vihkivuoteen häiritsijät,
Tään valtaliiton väliin tunkeuisi
Ja erottaisi mik' on yksi liha;
Jott' Englannin ja Ranskan miehet oisi
Kuin veljekset! Oi, jos sen taivas soisi!

KAIKKI.

Aamen!

KUNINGAS HENRIK.

Häävalmistuksiin nyt! — Hääpäivänämme
Te, herttua Burgund, ja te, päarit kaikki,
Valalla vahvistakaa tämä liitto. —
Minä ja Katri sitten toisillemme
Vannomme valan lujan onneksemme.

(Menevät.)

(Kuoro esiintyy.)

KUORO.

Tymäkkä, tylsä runoilijan kynä
Vapaasti pidellyt on historiaa;
On urhot pieneen tilaan kytkettynä,
Ja typistelty niiden kunniaa.
Kirkkaana, mut vain hetken, Englannin
Heloitti tähti, onni miekkaa kantoi;
Hän voitti maailman parhaan Eedenin
Ja kruunut pojalleen ja vallat antoi.
Tää, Kuudes Henrik, tuli kehdoissaan
Jo Englannin ja Ranskan kuninkaaksi;
Mut monivaltaisuus se Ranskanmaan
Vei meiltä, Englanninkin särkyi haaksi.
Sit' usein tääll' on näytelty; sen takaa
Tällekin suosiota osoittakaa.

(Poistuu.)

SELITYKSIÄ:

[1] *Mustan prinssin*. Crecyn tappelussa (1346) Edward prinssi, Edward III:n poika, joka mustasta sotapuvustaan sai "mustan prinssin" nimen, jätettiin yksin joukkoineen taistelemaan ranskalaisia vastaan, jotta hänelle yksin tulisi kunnia voitosta. Isä katsoi kaukaa tappelua, viemättä joukkojaan tuleen. Prinssi voittikin, mutta oli itse suuressa hengenvaarassa.

[2] *Senkin islantilainen koira*. Henrik V:n aikana oli englantilaisilla kalastuspaikkoja Norjassa ja Islannissa; sieltä tuotiin Englantiin pitkä- ja valkokarvaisia koiria, joita erittäin naiset suosivat.

[3] *Barbason*. Pahan hengen nimi. Pistoolin pöyhkeä puhe johdattaa Nymin mieleen henkien manaajien tyhjiä loruja.

[4] *Arthurin helmassa*. Rouva Reipas, joka on enemmän perehtynyt ballaadikirjallisuuteen kuin raamattuun, tarkoittaa Abrahamin helmaa.

[5] *Spuasan njimes*. Macmorris on irlantilainen, Jamy skotlantilainen ja Fluellen walesiläinen. Kukin puhuu omaa murrettaan. Spuassa = vapahtaja; ruado = työ; hotj = vaikka; porohal = ruudilla; huigei = häpeä; tjiloilleh = paikoillaan.

[6] *Figo*, — espanjalainen fiikuna. Viittaa espanjalaisten tapaan murhata ihmisiä myrkytetyillä viikunoilla.

[7] *Taavin päivänä*.

Koputan häntä sipulillaan kalloon.

Walesiläisillä oli pyhän Taavetin päivänä sipuli lakin koristuksena Crecyn tappelun muistoksi, jossa heidän maanmiehensä taistelivat urhoollisesti ja lähellä olevasta sipulitarhasta poimivat näitä voiton merkiksi.

[8] *Crispianuksen pyhä*. Agincourtin tappelu oli Crispianuksen päivänä, 25 p. lokak., v. 1415. Tämä päivä oli saanut nimensä kahdesta veljeksestä, Crispianuksesta ja Crispinuksesta, jotka v. 303 kuolivat marttyyreina Soissonsissa.

[9] *Kuningattaremme päällikkö*. Tarkoittaa kreivi Essexiä, joka v. 1539 lähetettiin Irlantiin kapinaa kukistamaan.

[10] *Keisarikin*. Keisari Sigismund.

[11] *Bedlam*. Hulluinhuone Lontoossa, siitä: hullulainen.

[12] *trojalainen*. Tarkoittaa maankulkuria.

[13] *En Cadwalladerista vuohineen*. Cadwallader on seutu Walesissa. "Vuohi" oli walesiläisten haukkumanimi, siksi että heidän kotipaikoillaan kasvatettiin paljon vuohia.

[14] *Ihana liljani*. Lilja oli Ranskan kuninkaanvaakunan merkinä.

[15] *Joidenka rannikotkin kalpein katsein*. Tarkoittaa Englannin ja Ranskan rannikoiden liituvuoria.

End of Project Gutenberg's Kuningas Henrik Viides, by William Shakespeare

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KUNINGAS HENRIK VIIDES ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook,

except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the

copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by

sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.